

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԸ

Ս.Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
15-ՐԴ
ՊԱՏԳԱՄԱԴՐՈՒԿԱՆ
ԺՈՂՈՎԸ

ՏՕԳԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Կիրակի 27 Յունուար 2013-ին, ԱՄՆի Արեւմտեան շրջանի Ա.Դ.Հ.Կ. ը, արժանավայել կերպով գումարեց իր 15-րդ Պատգամաւորական ժողովը, որուն իրենց ձայնատու եւ խորհրդական համագամանով օրինական եւ կարգապահ մասնակցութիւնը բերին աւելի քան քառասուն պատգամաւորներ, որոնք ընդհանուր միասնութեան մթնոլորտի մէջ լծուեցան օրակարգի վրայ գտնուող հարցերուն լուծման պատասխանատու աշխատանքին:

Կուսակցութեան հիմնադրութեան յոթնամեակին 125 ամեակին նուիրուած շրջանաւարտ տարուան ողջ ընթացքին տեղի ունեցած ներկուսակցական եւ հրապարակային յոթնամեակն անխաճոնութիւններ խորապէս ոգեւորած էին գիրքներ:

Յիշատակելի պիտի մնային Վերտուկո Բարբի մէջ, բազմազար գերկաներու մասնակցութեամբ, Հայաստանի Անկախութեան նուիրուած փառահեղ դաշտահանդէսը:

Ներքին կարգով կազմակերպուած շփեղ մաշկերթները:

Կուսակցութեան Արթիւրի հաւաքման, մէկտեղման, եւ պահպանման մասին տեղի ունեցած հրապարակային բազմաբովանդակ դասախօսութիւնը:

125-ամեայ Հնչակեան Կուսակցութեան հիմնադրութեան, հետապնդած գաղափարախօսութեան, մղած ազատագրական պայքարներու, ազգային-հայրենասիրական անջեղ դաւանանքին գնահատութեան նուիրուած՝ Պըրպէմֆի Վուտպըրի համալսարանի մէջ կայացած ամբողջօրեայ գիտաժողովը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերած էին հայագրի համալսարանի 13 ակադեմիականներ եւ պատմաբաններ: Անոնք բարձր գնահատած էին հնչակեան կուսակցութեան 125 տարիներու վրայ ծաւալած նուիրական առաքելութիւնը:

Վերջապէս, կուսակցութեան հիմնադրութեան 125-ամեակին նուիրուած յոթնամեակն եզրափակելի փառահեղ հանդիսութիւնը, որ յատուկ էր իր գեղարուեստական ոգեւորիչ յայտագրով:

Այդ բոլորը, անկախաբար իրենց առթած հպարտութեան զգացումէն, մեծ, մէկ հնչակեան շարժապիտի մէջ առաւել եւս

Շաբ.ը էջ 18

ՊԱՐՈՅՐ ՀԱՅՐԻԿԵԱՆԻ ԴԵՄ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՍԱՀՄՈՐՁԵՆ ԵՏՔ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԹՈՒՎԿԱԸ ԿԸ ՄԱՅ ԱՆՓՈՓՈՒՍ

Պարոյր Հայրիկեան հիւանդանոցէն դադար առնելով կը մասնակցի մամուլային խօսքի

Անցեալ շաբաթ մահափորձի ենթարկուած Հայաստանի նախագահի թեկնածու Պարոյր Հայրիկեան որոշած է չ'օգտագործել իրեն վերապահուած իրաւունքը եւ պիտի չ'զգիմէ Սահմանադրական Դատարան՝ Փետրուար 18-ին նշանակուած նախագահական ընտրութիւնները յետաձգելու պահանջով: Այս մասին Փետրուար 5-ին կայացած մամուլային ասուլիսի ընթացքին յայտարարեց Հայրիկեանի փաստաբան Լեւոն Բաղդասարեան:

Սահմանադրութիւնը ընտրութիւնները երկու շաբաթով չ'ետաձգելու կարելիութիւն կու տայ թեկնածուին՝ անյաղթահարելի խոչընդոտներ յառաջանալու պարագային: Պարոյր Հայրիկեանի ներկայացուցիչները յայտարարեցին, որ անյաղթահարելի խոչընդոտներ յառաջացած են, բայց թեկնածուն չ'ուզեր այդ «չահարկել»:

ՃՈՆ ՔԵՐԻ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱՌԸ

Միացեալ Նահանգներու նորանշանակ պետական քարտուղար Ճոն Քէրի, նախքան Մերկոլայի կողմէ հաստատուելը, արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ պատասխանեց յանձնաժողովի անդամներ՝ Ռոպըրթ Մենենտեսի եւ Պարպարա Պոքսըրի հարցադրութիւններուն՝ հայ-ամերիկեան յարաբերութիւններուն եւ հայկական համայնքին յուզող հարցերուն կապակցութեամբ:

«Պետական Գրասենեակը յստակ կը գիտակցի եւ կը ցաւի, որ մէկ ու կէս միլիոն հայեր կոտորուած եւ մահուան գաղթի ենթարկուած են՝ Օսմանեան կայսրութեան ժամանակ: Իմ պարտքս կ'ըլլայ հաւատարմօրէն ներկայացնելու նախագահին եւ վարչակազմին քաղաքականութիւնը», ըսաւ Քէրի, փաստացիօրէն հրաժարելով Յեղափոխութիւնը բառեզրէն: Ան հաւաստիացուց, որ իրենք

«Բոլորի համար պարզ է, որ սա անյաղթահարելի երեւոյթ է, բայց եթէ Հայրիկեանը դա անի, արդէն շահարկուած է: Ինքը դա չ'ուզում», - ըսաւ Հայրիկեանի ընտրական շտաբի պատասխանատուներէն Կարո Եղնուկեան:

Նախագահի թեկնածու Պարոյր Հայրիկեան օր մը առաջ լրջօրէն հակուած էր Սահմանադրական Դատարան դիմելուն գաղափարին, համոզմունք յայտնելով, որ «ահաբեկչութիւնն ու ժողովրդավարական սկզբունքներով ընտրութիւններն անհամատեղելի են»:

Հայրիկեանի շտաբի պատասխանատուն հաստատեց, որ նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Վիկտոր Դալլաքեան այցելած է Հայրիկեանին: Մահա-

Շաբ.ը էջ 19

ՄԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆ.- «ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100 ՏԱՐԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՎԵՐՁԻՆ ՅՈՅՍԸ ՉԷ»

Փետրուար 4-ին, ընտրարշաւի շրջագիծէն ներս Մասիս քաղաքը այցելած Հայաստանի նախագահի թեկնածու, գործող նախագահ Սերժ Սարգսեան յայտարարած է թէ, Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակը կարելի չէ նկատել թուրքիոյ կողմէ ճանաչման վերջին յոյսը:

Սարգսեանի համաձայն, նոյնիսկ եթէ Անգարան չճանչնայ Հայոց ցեղասպանութիւնը, Հայաստան պէտք է նոր ուժով շարունակէ արշաւը: «Այդ նպատակին պէտք է ուղղել մեր դիւանագիտական կորպուսի ողջ աշխատանքը: Այդ հարցում միասնականութիւն պէտք է լինի նաեւ մեր հասարակութեան մէջ: Իհարկէ, Յեղափոխութեան 100-րդ տարելիցը կարեւոր փուլ է: Այնքան կարեւոր, որ իրենք՝ թուրքերն են խօսում այդ մասին, որ սպասում են «հայկական ցունամիրին»: Բայց դա չ'ի նշանակում, որ եթէ 100-ամեակին չճանաչեն, մենք պէտք է թողնենք ձեռքերը: Եթէ ճանաչեն, դա կ'ողջունենք, եթէ ոչ, կը շարունակենք չդադարող պայքարը», - ըսած է Սերժ Սարգսեան:

ԹՈՒՐԹԻՈՅ ՄԵՋ ՀՐԱՆԴ ՏԻՆՔԻ ԱՆՈՒՆՈՎ ՓՈՂՈՑ

Մալաթիայի քաղաքապետարանը որոշում կայացուցած է Հրանդ Տինքի անունով վերանուանել այն փողոցը, ուր ծնած էր Իսթանպուլի մէջ լոյս տեսնող հայկական «Ակօս» թերթի նախկին գլխաւոր խմբագիրը:

Ինչպէս կը հաղորդէ «Արմէնփրէս»-ը վկայակոչելով «Ակօս» պարբերականը, այս մասին տեղեկացուցած է Մալաթիայի քաղաքապետ ԱՏմետ Չաքըր:

Քաղաքապետը նշած է, որ Մալաթիայի շատ փողոցներ կը կրեն նոյն անուանումը եւ ընդգծած է, որ որոշ փողոցներ անուանափոխելու մասին որոշում ընդունելով մեծ ուշադրութիւն դարձուցած են այն փաստին, թէ քաղաքականութեան կամ արուեստի մէջ ինչ ներդրում ունեցած են Մալաթիոյ մէջ ծնած մարդիկ, որոնք, սակայն, ինչ-ինչ պատճառով զոհուած են:

Չաքըր նշեց, որ որոշում կայացած է 2007 թուականին սպանուած Հրանդ Տինքի անունով կոչել Չառուշօղլու թաղամասին մէջ գտնուող այն փողոցը, ուր ծնած էր հայագրի խմբագիրը:

«Այս փողոցը այն փողոցն է, ուր ծնած էր Հրանդ Տինքը: Մտածեցինք, որ ճիշդ կ'ըլլայ անոր տալ Տինքի անունը», ըսած է Մալաթիայի քաղաքապետը:

ՈՒՄ ԵԿԱՏԻ ՈՒՆԵՐ ՅՈՎԻԿ ԱԲՐԱՅԱՄԵԱՆԸ

ՋԵՑՄՍ ՅԱԿՈՐԵԱՆ

Պարոյր Հայրիկեանի դէմ մահափորձից յետոյ ամէնից շատ հնչող հարցը՝ նրա առողջութեան վերաբերեալ տեղեկացումից յետոյ, այն է, թէ ո՞ւմ կարող էր ձեռնադրու լինել տեղի ունեցածը, որով փաստացի լուրջ հարուած հասցուեց ընտրական գործընթացին եւ այն որպէս լաւագոյնը ներկայացնելու Սերժ Սարգսեանի ջանքին:

Կարելի է գտնել այդ հարցի պատասխանի մի քանի հաւանական տարբերակներ, որոնք բոլորն էլ կարող են լինել ոչ պակաս հիմնաւոր, թէ ո՞ւմ էր ձեռնադրու կատարուածը: Կարելի է «շահաւորներ» գտնել թէ ներսում, թէ դրսում: Թէ ինչ վարկած կը տայ պաշտօնական քննութիւնը, կ'երեւայ ժամանակի ընթացքում: Ընդ որում հետաքրքրական է, թէ արդեօք այդ վարկածը կամ անգամ յստակ եզրակացութիւնը կը լինի՞ մինչեւ Փետրուարի 18-ի քուէարկութիւնը, թէ Սերժ Սարգսեանն այն կը պահէ դրանից յետոյ տեղի ունենալիք գործընթացների համար:

Այդ իմաստով բաւական հետաքրքրական յայտարարութեամբ է հանդէս եկել Սերժ Սարգսեանի

«վրայով»: Իսկ դա վկայում է ներքին քաղաքական իրավիճակում հետաքրքրական շարժի մասին, որ տեղի է ունենում Պարոյր Հայրիկեանի դէմ մահափորձից յետոյ: Վերջին հաշուով, ներքաղաքական կեանքում չկայ ստատիկ վիճակ, եւ «ուժ է ձեռնադրու» հարցն աստիճանաբար կորցնելու է իր հրատապութիւնը, թէկուզ զարգացումների համատեքստի առումով, տեղը զիջելով հարցին, թէ ո՞վ է կարողանալու ստեղծուած իրավիճակում կողմնորոշուել ամենաճիշտը եւ կատարել անհրաժեշտ քայլեր՝ իրավիճակն իր օգտին շրջելու համար:

Եւ եթէ Հայրիկեանի դէմ մահափորձն, առաջին հարուածի առումով, կարծես թէ ուղղուած էր Սերժ Սարգսեանի դէմ, ապա նկատելի է նաեւ, որ Սերժ Սարգսեանն անմիջապէս որոշել է երկրորդ հարուածն արդէն ինքը հասցնել, գուցէ նաեւ ինչ որ առումով կանխարգելիչ կամ պրոֆիլակտիկ նպատակով՝ դա ազդարարելու համար ընտրելով խորհրդանշական ֆիգուրը՝ Յովիկ Աբրահամեանին, ով Հայաստանի իշխող համակարգի առանցքային սեգմենտների համար թերեւս ամենամատչելի լեզուն է: Ներիշխանական, նախընտրական խորքային

Հայրիկեանի դէմ մահափորձից անմիջապէս յետոյ՝ հիւանդանոցում, Սերժ Սարգսեանի շտաբի պետը յայտարարել է, որ ամէն ինչ արուելու է յանցագործին եւ նրա հետեւում կանգնած քաղաքական ուժերին բացայայտելու համար

նախընտրական շտաբի պետ Յովիկ Աբրահամեանը: Հայրիկեանի դէմ մահափորձից անմիջապէս յետոյ՝ հիւանդանոցում, Սերժ Սարգսեանի շտաբի պետը յայտարարել է, որ ամէն ինչ արուելու է յանցագործին եւ նրա հետեւում կանգնած քաղաքական ուժերին բացայայտելու համար:

Այդ յայտարարութիւնը ուշագրաւ է ոչ միայն այն պատճառով, որ դա անում է իշխանութեան թեկնածուի շտաբի պետն ու Աժ նախագահը: Այստեղ հական է նաեւ հենց Յովիկ Աբրահամեանի գործուն ինքնին: Իշխանական հիերարխիայում Աբրահամեանն ունի բաւական հետաքրքրական կարգավիճակ: Նա իւրօրինակ կամուրջ է ոչ միայն իշխանութեան երկու հիմնական բեւեռների, այլ՝ նաեւ այսպէս ասած «նախկին» եւ «նոր» իշխանութեան միջեւ:

Բառի բուն եւ պատկերաւոր իմաստով ինքնիական այդ կարգավիճակը Յովիկ Աբրահամեանին ստիպում էր մշտապէս հանդէս գալ հնարաւորինս զգուշաւոր եւ հաւասարակշռուած, այսպէս ասած՝ երկու բեւեռների, նախկինի ու նորի միջեւ «զիջերսիֆիկացուած» մօտեցումներով: Եւ այդ տեսանկիւնից հետաքրքրական է, որ Յովիկ Աբրահամեանը մի կողմ թողնելով «կոմպլեմենտարիզմը», յայտարարում է, որ կատարուածը յանցագործութիւն էր որակեալ ընտրութեան, Սերժ Սարգսեանի դէմ, ու դրա հետեւում կան քաղաքական ուժեր:

Այլ կերպ ասած, Յովիկ Աբրահամեանն անցնում է «կամուրջը», այսինքն անցնում է ինքն իր

զարգացումների գործընթացում տեղի ունեցած ֆորս-մաժորում հենց Յովիկ Աբրահամեանը պէտք է ընտրուէր որպէս Սերժ Սարգսեանի «խօսնակ», որովհետեւ հենց յատկապէս նրա տեսքով յղուած մեսիջներն են, որ իշխող համակարգի բոլոր բեւեռներում կամ անկիւններում կ'ընկալուեն միարժէք, համարժէք ու յստակ եւ չեն առաջացնի ինդիկացիոն տարրնթերցումներ:

Ընդ որում, ինդիքն այստեղ այն չէ, որ Սերժ Սարգսեանը դրանով վկայում է, որ մահափորձը այսպէս ասած «հայաստանեան» ծագման է: Ինչպիսին էլ լինի դրա «ծագումը», ակնյայտ է, որ Սերժ Սարգսեանի համար հայաստանեան իրավիճակի լիակատար վերահսկողութիւնը ներկայում դառնում է ռազմավարական անհրաժեշտութիւն, թէ այն դէպքում, եթէ մահափորձը Հայաստանից է, թէ առաւել եւս այն դէպքում, եթէ այն դրսի մտադրացում է: Բանն այն է, որ այդ դէպքում առաջանում է հարց, թէ արդեօք այդքանն էր մտադրացումը, թէ ժամանակի մէջ կարող են լինել նոր անակնկալներ, որոնցից խուսափելու համար Սերժ Սարգսեանին կամ հարկաւոր է լինելու բանակցութեան նստել «հաբեկիչների» հետ ու լսել նրանց պայմանները, կամ պարզապէս արագօրէն վերցնել իրավիճակը վերահսկողութեան տակ եւ հնարաւորինս զրոյացնել կամ նեղացնել նրանց յետագայ հնարաւոր քայլերի դաշտը, կամ չէզոքացնել վերջնականապէս:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՊԱՏՈՒԻՐԱՏՈՒՆԵՐԸ ՅԵՏՈՅ Կ'ԵՐԵՒԱՆ

ՄԱՐԿ ՆՇԱՆՆԱՆ

Պարոյր Հայրիկեանի նկատմամբ իրականացուած մահափորձը, որքան էլ ցինիկ հնչի, որոշակի աշխուժութիւն մտցրեց ներքաղաքական դինջ առօրեայում: Բոլորը շուտաւարձ իրար են նայում եւ նոյն հարցը տալիս՝ ի՞նչ տեղի ունեցաւ, եւ ո՞ւմ էր դա ձեռնադրու: Այս հարցերն առայժմ միանշանակ պատասխաններ չունեն, բայց միւս թեկնածուների արձագանքները բաւականին հետաքրքիր են:

Սկսենք նրանից, որ մի քանի թեկնածուներ (այդ թւում՝ Սերժ Սարգսեանը) որոշեցին առաջնորդուել «ազնիւ խաղի կանոններով» եւ ակտիւ քարոզարշաւ չանել, քանի դեռ իրենց մրցակիցը հասկանալի պատճառներով գրկուած է այդ հնարաւորութիւնից: Իբր՝ մինչեւ հիմա ամէն ինչ ազնիւ ու արդար էր, եւ այդ մի քանի օրուայ «անհաւասար քարոզչութիւնը» կը խաթարի ընդհանուր բարեբաւարի պատկերը: Աւելին՝ հնարաւոր է, որ ընտրութիւնները երկու շաբաթով յետաձգուեն, որովհետեւ թեկնածուներից մէկի համար անյաղթահարելի խոչընդոտներ են առաջացել: Կը յետաձգուեն ընտրութիւնները, թէ ոչ՝ այլ հարց է, բայց հասկանալի է, որ նման յետաձգումը մեծ հաշուով ոչինչ չի փոխի: Մեր մէջ ասած՝ եթէ իշխանութիւններն առաջնորդուէին ոչ թէ Սահմանադրութեան պահանջով, այլ տուեալ ներքաղաքական իրավիճակի տրամաբանութեամբ, պիտի ճիշտ հակառակն անէին՝ ասէին «լաւ, էկէք էս ամէն ինչը թարգմանք, ձեւականութիւնները մի կողմ դնենք ու հենց վաղն էլ ընտրութիւններ անենք, քանի ուրիշ փորձանք չի պատահել»:

Հիմա անդրադառնանք «ո՞ւմ էր դա ձեռնադրու» հարցին: Եկէք անկեղծ լինենք. որքան էլ բարձր գնահատենք Պարոյր Հայրիկեան-քաղաքական գործչին, այնուհանդերձ պիտի ընդունենք, որ նախագահ ընտրուելու նրա շանսերն առանձնապէս մեծ չէին (այլ հարց է, որ այս միջադէպից յետոյ շանսերը կը մեծանան): Ընտրութիւնները երկու շաբաթով յետաձգելու հեռանկարն իր հերթին բնաւ ձեռնադրու չէ իշխանութիւններին, որովհետեւ լրացուցիչ ինդիքներ են առաջանում (լիքը բաներ պիտի թանկանան երկու շաբաթ աւելի ուշ, հարկային տեղորը կը յետաձգուի երկու շաբաթով, գազի թանկացման մասին աւելի ուշ կը յայտարարեն եւ այլն): Անձամբ Սերժ Սարգսեանին նոյնպէս սա ձեռնադրու չէր. այս միջադէպից յետոյ նրա «դէպի ապահով Հայաստան» կարգախօսն արդէն ծիծաղելի է հնչում: Աւելին՝ փաստօրէն պարզուեց, որ նրա փառաբանած «ներքաղաքական կայունութիւնն» ու նախընտրական իդիլիան ցանկացած պահի կարող են փուչիկի պէս պայթել: Պարզ ասած՝ քաղաքական դաշտում ակնյայտ «շահաւորներ» կարծես թէ չկան:

Բայց եկէք հարցին նայենք այլ տեսանկիւնից: Առաջիկայ նախագահական ընտրութիւնների արդիւնքները, մեծ հաշուով, կանխորոշուած են (անկախ նրանից՝ քուէարկութիւնը Փետրուարի 18-ին կը լինի, թէ Մարտի 4-ին): Բայց ներքաղաքական հիմնական գործընթացները սկսուելու են ընտրութիւններին յաջորդած մէկ-երկու տարիների ընթացքում: Ընդ որում՝ «քաղաքական օրակարգում» միանգամից երկու հարց է լինելու: Մի

կողմից՝ ընդդիմութիւնը փորձելու է վերակազմաւորուել եւ նոր, հզօր պայքար սկսել, միւս կողմից՝ իշխանական համակարգի ներսում է լուրջ պայքար սկսուելու, որովհետեւ առաջանալու է Սերժ Սարգսեանի «իրաւայաջորդի» ինդիքը: Պարզ ասած՝ յայտնի չէ, թէ ում է փոխանցելու իշխանութիւնը Սերժ Սարգսեանը, եւ ընդհանրապէս՝ կարողանալու է ինչ-որ մէկին փոխանցել, թէ՛ իշխանական առանձին խմբաւորումներ իրենք են վերցնելու իշխանութիւնը: Իսկ այդ խմբաւորումները միայն մի դէպքում կարող են անել դա՝ եթէ Սերժ Սարգսեանն իր երկրորդ ժամկետը սկսի թուլացած (հասկանալի է, որ նրա դիրքերն այսպէս թէ այնպէս գնալով աւելի են թուլանալու): Վերջին հաշուով՝ իշխանութիւն փոխանցելը բարդ եւ երկար ժամանակ պահանջող գործ է, մանաւանդ՝ Սերժ Սարգսեանի պարագայում, որովհետեւ եթէ Քոչարեանի դէպքում «էն գլխից» պարզ էր, որ իրաւայաջորդն ինքն է, այսօր նման յստակութիւն չկայ:

Մի խօսքով՝ եթէ հարցին նայում ենք այս տեսանկիւնից, ակնյայտ է դառնում, որ այս միջադէպը ձեռնադրու էր նրանց, ովքեր Սերժ Սարգսեանի «վերընտրութիւնից» արդէն մէկ-երկու տարի անց սկսելու են պայքարել նրա «ժառանգութեան» համար: Ուշադրութիւն դարձրէք՝ խօսքն ընդդիմութեան մասին չէ, որովհետեւ ընդդիմութիւնը «իրաւայաջորդ» դառնալու հաւանութիւնները երբեք չի ունենում. ընդդիմութիւնը դրան հանում է պայքարով: Իրաւայաջորդ դառնում են թիմակիցները, զինակիցները եւ այլն: Ոչինչ չենք ակնարկում, պարզապէս տրամաբանութիւնն է դա յուշում:

Իսկ Պարոյր Հայրիկեանին մաղթում ենք շուտափոյթ ապաքինում: Եւ յուսով ենք՝ գոնէ նախընտրական այս ժամանակահատուածում այլ միջադէպեր չեն լինի:

ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱՌԱԹԵՐԹ
 ՊԵՏՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
 ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆԱՍԿԵԱՆ
 ԿՈՒՄՍՆԻՍՏԻԿԵԱՆ
 Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
 ՏՕԲԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶՆԱՃԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
 ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

MASSIS Weekly
 Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
 1060 N. Allen Ave.
 Pasadena, CA 91104
 Phone: (626) 797-7680
 Fax: (626) 797-6863
 E-Mail: massis2@earthlink.net
 http://www.massisweekly.com

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
 Published Weekly
 Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
 USA \$50.00, \$80.00 (First Class)
 Canada \$125.00 (Air Mail)
 Overseas \$225.00 (Air Mail).
 All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
 at Pasadena CA.
 Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՐԱՅԱՍԱՆ

ՀԺԿ-Ն ԿՐ ՄՆԱՅ ԶԱԿ-Ի ԿԱԶՄԻՆ ՄԵՋ

ՀԺԿ առաջնորդ, ԱԺ ՀԱԿ խմբակցութեան անդամ Ստեփան Դեմիրճեանը, ով առողջական խնդիրների պատճառով երկարատեւ բացակայել էր ԱԺ նիստերից, փետրուար 5-ին լրագրողների հետ ճեպագրուցում յայտարարեց, որ չնայած Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի որոշմանը, իր դեկավարած կուսակցութիւնը դուրս չի գա ՀԱԿ-ից:

ՀԺԿ առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճեան

ՀԺԿ առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճեանը ընտրութիւններում բռնութիւններ եւ կեղծիքներ կիրառած անձինք, եթէ պատասխանատուութեան ենթարկուէին Մարտի 1-ի սպանդի մեղաւորները, կը մասնակցէին ընտրութիւններին: Սակայն, ըստ նրա, դա չի նշանակում, որ դադարեցնում են քաղաքական գործունէութիւնը:

Պարոյր Հայրէկեանի դէմ իրականացուած մահափորձին անդրադառնալով՝ Ստեփան Դեմիրճեանը նշեց, որ ենթադրութիւններ անել չի սիրում եւ չի կարող ասել, թէ ում դէմ էր դա ուղղուած:

«ՀԱԿ-ից դուրս գալու խօսակցութիւն չկայ, հակառակը, կարծում եմ, որ թէ ՀԺԿ-ն, թէ ՀԱԿ-ի ներսում գտնուող միւս կուսակցութիւնները պէտք է փորձեն գործունէութիւնը դարձնել առաւել արդիւնաւէտ: Միշտ էլ ՀԺԿ-ն եղել է համախմբող ուժ, հիմա էլ գտնում ենք, որ կարող ենք ՀԱԿ-ի գործունէութիւնն աւելի արդիւնաւէտ դարձնել», - ասաց նա:

Անդրադառնալով նախագահական ընտրութիւնների վերաբերեալ Հարցին՝ Ստեփան Դեմիրճեանն ասաց, որ ՀԺԿ-ի՝ այս անգամ ընտրութիւններին չմասնակցելն ու ոչ մի թեկնածուի չսատարելը պայմանաւորուած է նրանով, որ իրենց պահանջները չեն կատարուել: Ըստ միջնորդների՝ եթէ պատժուած լինեն նախորդ նախա-

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՔՈՔՈՒԲԵԼԵԱՆԸ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱԻ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆԻՑ

«Ազատ դեմոկրատներ» կուսակցութեան նախագահ Խաչատուր Քոքոբեյեանը դուրս է եկել «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան կազմից: Այս մասին ԱԺ նիստի մեկնարկին յայտարարեց ԱԺ նախագահ Յովիկ Աբրահամեանը:

Խաչատուր Քոքոբեյեանն փետրուար 5-ին լրագրողների հետ ճեպագրուցում յիշեցրեց, որ դեռեւս նախորդ տարուայ Հոկտեմբերի 22-ին էր յայտարարել, որ ինքն ու Ալեքսան Արզումանեանն ԱԺ-ում ներկայացնում են «Ազատ դեմոկրատներին», ոչ թէ «Ժառանգութիւն» խմբակցութիւնը: Նա նշեց, որ օրէնքի պահանջ էր, որպէսզի ինքը դիմէր ԱԺ ու պաշտօնապէս դուրս գար «Ժառանգութիւն» խմբակցութիւնից:

«Դէմ լինելով ձեւական գործողութիւններին՝ ընդամենը օրինականացրել եմ գործընթացը: Այս

գործընթացի տակ որեւիցէ այլ բան պէտք չէ փնտռել, ամենայն պատասխանատուութեամբ եմ դա ասում: Դա ոչ մի կապ չունի ոչ ընտրութիւնների, ոչ էլ քաղաքական այլ գործընթացների հետ: Դա զուտ պայմանաւորուած է մեր քաղաքական գործունէութեան աւելի արդիւնաւէտ լինելու հանգամանքով: Բաֆֆի Յովհաննիսեանին ես ցանկանում եմ յաջողութիւն ընտրութիւններին, եւ այս ընտրական փուլում գերծ կը մնամ որեւիցէ այլ տիպի մեկնաբանութիւններին», - ասաց նա:

Խաչատուր Քոքոբեյեանը նշեց, որ այժմ ինքն ԱԺ-ում հանդէս է գալու որպէս ազատ պատգամաւոր, այլ խմբակցութիւն չի մտնելու: Ալեքսանդր Արզումանեանն, ըստ նրա, կը շարունակի «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան կազմում մնալ:

ԶՈՒՐԱԲԵԱՆԻՆ ԵՒ ՕՍԿԱՆԵԱՆԻՆ ԳԱՂՏԱԿՍՈՂԻՆ ԴԵՌ ԶԵՆ ԳՏԵԼ

ՀՀ յատուկ քննչական ծառայութիւնում շարունակուած է ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամաւորներ Լեւոն Զուրաբեանի եւ Վարդան Օսկանեանի առանձնագրուցի ապօրինի ձայնագրման, այն «www.youtube.com» ինտերնետային կայքում վերբեռնելու դէպքի առթիւ յարուցուած քրէական գործի նախաքննութիւնը:

Քննութեամբ պարզուել է, որ պատգամաւորների առանձնագրուցը ձայնագրուել է 2012թ. Հոկտեմբերի 9-ից 11-ն ընկած ժամանակահատուածում՝ Երեւանի Ա. Սպենդիարեանի անուան օպերայի եւ բալետի թատրոնի շէնքի շարակից տարածքում գործող բացօթեայ «Ռիչ» սրճարանում կայացած նրանց հանդիպման ընթացքում:

Քրէական գործով որպէս վկայ հարցաքննուել են պատգամաւորներ Լ. Զուրաբեանն ու Վ. Օսկանեանը, «Ռիչ» սրճարանի տնօրէնը, մատուցողներն ու այլ աշ-

խատակիցներ: Միջոցներ են ձեռնարկուել հեռախօսային զանգերին վերաբերող տեղեկութիւնները համապատասխան կազմակերպութիւններից ստանալու ուղղութեամբ: Օրէնքով սահմանուած կարգով հարցումներ են կատարուել «www.youtube.com» ինտերնետային կայքի կառավարումն իրականացնող կազմակերպութեանը: Նշանակուել է դատաձայնագրուածման փորձաքննութիւն, գննուել են բազմաթիւ կայքեր եւ կատարուել են այլ քննչական գործողութիւններ:

Յանցագործութիւնը բացառապէս ուղղութեամբ օպերատիւ-հետախուզական միջոցառումներ ձեռնարկելու յանձնարարութիւններ են տրուել ՀՀ ոստիկանութեան ԿՀԴՊՊ վարչութեանը: Ձեռնարկուած միջոցառումների արդիւնքներով առայժմ հնարաւոր չի եղել բացառապէս յանցագործութիւնը կատարած անձին: Նախաքննութիւնը շարունակուած է:

«ՐԱՅԱՍԱՆՈՒՄ ԶԱՐԱԲՈՐ ԶԵ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ԶԵԻԱՌՈՒԵԼ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ»

Ձեւաւորուած աւանդույթը յուշում է, որ Հայաստանում հնարաւոր չէ ընտրութիւնների միջոցով ձեւաւորել ժողովրդի իշխանութիւն: Այս մասին ԱԺ-ում յայտարարութիւնների ժամին ունեցած իր ելույթում նշել է «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան ղեկավար Ռուբէն Յակոբեանը:

«Մեր ընտրողը դրանում համոզուել է իր տառապանքի փորձով. հանրապետական գրեթէ բոլոր ընտրութիւնների ընթացքում անհաւասար պայքարի մէջ են մտել՝ մի կողմից իշխող քաղաքական ուժի, միւս կողմից՝ ազգի, մեր պետութեան եւ պետականութեան շահերը: Յաւոք, այս դէպքում նոյնպէս աւանդույթի ուժով պետութեան, ազգի շահերի նկատմամբ Չարխախիչ յաղթանակ է տարել օրուայ իշխող խմբաւորման շահը: Արդիւնքում, այսօր ունենք մինչեւ 50 տոկոս ստուերային տնտեսութիւն, մենաշնորհների յաղթարշաւ, կոռումպացուած պետական կառավարման համակարգ, բոլոր ոլորտներում «ատկատների» շքերթ, իսկ որպէս այս ամէնի հետեւանք՝ իր չափերով ազգային անվտանգութեանը սպառնացող արտագաղթ, որ այլեւս սոցիալական դիտարկելը ճիշդ է:

Այժմ իշխանութեան ներկայացուցիչները հրապարակային ելույթներում կամ առանձին գրույցներում գրեթէ երդոււմ են, որ անցկացնելու են ազատ, արդար, քաղաքակիրթ ընտրութիւններ: Բայց իրականութիւնն այն է, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինները տեղերում անթաքույց սկսել են ընտրողների անձնագրերի կամ անձնագրային տուեալների հաւաքագրում՝ ամենատարբեր խոստումներով, յորդորներով ու հարկադրանքներով: Դպրոցներում

ԱԺ «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան ղեկավար Ռուբէն Յակոբեան

վարչական ռեսուրսների օգտագործումը հասել է նրան, որ ծնողական ժողովները վերածուել են իշխող ուժի թեկնածուին սատարելու քարոզչութեան ու ծնողների նկատմամբ հարկադրանքի, շանտաժի: Եթէ իսկապէս ազնիւ է բարձրագոյն իշխանութեան երդումն արդար ընտրութիւններ անցկացնելու մասին, ապա առնուազն այն պէտք է փոխանցուի տեղերում՝ ի գործադրումն, եթէ ոչ՝ Նժդէ՛հ ունի մարդու այդ տեսակի նկատմամբ իր պատկերաւոր գնահատականը: Կարծում եմ գոնէ ձեզանից ոմանք ծանօթ են այդ գնահատականին:

Այո, այս ընտրապայքարը շահեկանօրէն տարբերուած է նախորդներից իր հոստորութեամբ, ազնիւ լարուածութեան բացակայութեամբ, բայց միւս կողմից առանձնապէս է քաղաքական աւանտիւրայի որոշ էլեմենտներով եւ երեսպաշտութեան առաւել պրոֆեսիոնալ դրսեւորումներով: Եկէ՛ք իսկապէս յարգենք մեր հրապարակային խոստումներն ու երդումները եւ գոնէ այս անգամ մարդավարի անցկացնենք արժանապատիւ, արդար ընտրութիւններ:

ՎԱԶԳԵՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ԵՂԲԱՅՐԸ ԸՆՏՐԵԼՈՒ Ե ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻՆ

Արարատում Հայաստանի նախագահ, նախագահի թեկնածու Սերժ Սարգսեանի նախընտրական հանդիպմանը մասնակցում էր սպարապետ Վազգէն Սարգսեանի, ինչպէս նաեւ ընդդիմադիր «Հանրապետութիւն» կուսակցութեան ղեկավար Արամ Սարգսեանի եղբայր Արմէն Սարգսեանը:

Պատասխանելով «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հարցին, թէ արդեօք իր ներկայութիւնը հանդիպմանը նշանակուած է, որ որոշել է, թէ ում է տալու իր ձայնը, Արմէն Սարգսեանը պատասխանեց՝ «Միանշանակ Սերժ Սարգսեանին, որովհետեւ ուրիշ աւելի հզօր թեկնածուի ես չեմ տեսնում, որը կարող է մեր երկիրը այս վիճակից հանել, մարդը գործ է արել, հասել է գործի այն պահին,

որ պէտք է շարունակուի: Կիսատ թողնելը չեմ կարծում, որ նպատակայարմար է»:

Հարցին, թէ կոնկրետ ինչի՞ է հասել Սերժ Սարգսեանը, Արմէն Սարգսեանը պատասխանեց - «Ինչո՞ւ էք դու մենակ վատը տեսնում, շատ լաւ բաներ կան, որ դուք չէք ուզում տեսնել: Եկէ՛ք չիտրանանք, թէ կոնկրետ ինչ»:

Հարցին, թէ ընտրութիւնների վերաբերեալ Արամ Սարգսեանի յայտարարութիւնների մասին ինչ կարծիք ունի, Արմէն Սարգսեանը պատասխանեց - «Նա իմ եղբայրն է, արիւնը երբեք Չուր չի դառնում: Մենք տարբեր հայեացքներ ունենք քաղաքականութեան առումով: Ես այսօր ընտրում եմ Սերժ Սարգսեանին, եւ դա մեկնաբանելու կարիք չկայ»:

ՆԱԽԱԳԱՅԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՐԱՖՅԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԸ ԽՈՍՏԱՆՈՒՄ Ե 180 ԶԱԶԱՐ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂ ՍՏԵՂԾԵԼ

Հայաստանի Հանրապետութիւնը բոլոր հայերի հայրենիքն է եւ պատկանում է բոլոր հայերին: Այն ոչ մէկի սեփականութիւնը չէ՝ ոչ նախագահի, ոչ քաղաքապետի, ոչ զիւղապետի: Այս մասին փետրուարի 4-ին ասաց Հայաստանի նախագահի թեկնածու, «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան առաջնորդ Րաֆֆի Յովհաննիսեանը՝ Աշտարակ քաղաքում ընտրողների հետ հանդիպմանը:

Րաֆֆի Յովհաննիսեանը խոստացաւ հինգ տարուայ ընթացքում երկրում բացել 180 հազ. նոր աշխատատեղ: «Իմ նախագահութեան ընթացքում մենք կը հասնենք 10% տնտեսական աճի», - ընդգծեց թեկնածուն:

ԼՈՒՐԵՐ

**ՌՈՒՄԱՍՏԱՆՑԻ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏԸ ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ Է
ՀԱՄԱՐՈՒՄ ՊԱՐՈՅՐ ՀԱՅՐԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ
ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԴԵՊՔԸ**

Հայաստանի նախագահի թեկ-
նածու, ԱԽՄ նախագահ Պարոյր
Հայրիկեանի դէմ կատարուած մա-
հափորձը բաւական տարօրինակ է:
Փետրուարի 5-ին, նման տեսակէտ
է յայտնել Սեւեռովեան եւ կասպեան
տարածաշրջանի քաղաքական եւ
սոցիալական հետազոտութիւննե-
րի ինստիտուտի գիտաշխատող
Անդրէյ Արեշեւը՝ Երեւան-Մոսկ-
ուա հեռուստակամուրջի ժամա-
նակ:

Ռուսաստանցի քաղաքագէտ
Անդրէյ Արեշեւ

անձանց, այդ թւում՝ հենց Հայրիկ-
եանի՝ «Մոսկուայի հետքը» գտնե-
լու ինտենսիւ որոնումներին:

«Դժուար է լուրջ վերաբեր-
ուել նման պնդումներին, ԿԳԲ-ն եւ
ԽՍՀՄ-ը վաղուց գոյութիւն չու-
նեն, իսկ Հայաստանի եւ նախկին
խորհրդային երկրների հանդէպ
ՌԴ քաղաքականութիւնը առաջին
ՌԴ թաղաքականութիւնը է ներքա-
ղաքական գործընթացներին չմի-
ջամտելով», - նշել է Արեշեւը:

Տարօրինակութիւնների շար-
քում նա նշել է այն հանգամանքը,
թէ ինչպիսի օպերատիվութեամբ է
յայտ եկան դէպքի վայրում ար-
ուած լուսանկարները: Քաղաքա-
գէտն ընդգծել է, որ միջադէպն
ինքնին ոչ ոքի ձեռնտու չէր, եւ
առաջին հերթին՝ Հանրապետա-
կան կուսակցութեանը, որի առաջ-
նորդը գործող նախագահ Սերժ
Սարգսեանն է՝ նախընտրական
մրցապայքարի առաջատարը:

Սակայն այն, որ միջադէպը
ձեռնտու չէր, դեռ չի նշանակում,
թէ չի օգտագործուի, յաւելել է
քաղաքագէտը: Նա յատուկ ուշադ-
րութիւն է դարձրել մի շարք

**ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ. «ՌՈՒՄԱՍՏԱՆԸ
ՇԱՐԱԳՐԳՈՒՄ Է Ի ԴԵՄ ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՈՒԺԵՂ
ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ ՄԵՋ»**

Մենք բազմիցս յայտարարել
ենք, որ Հայաստանը շահագրգռ-
ուած է ԱՊՀ տարածքում ինտեգ-
րացիոն գործընթացների մէջ եւ
պատրաստ է ամէն կերպ խթանել
դրանք, քանի որ մի կողմից Ռու-
սաստանը մեր ռազմավարական
դաշնակիցն է, միւս կողմից՝ դա
մեծ եւ հեռանկարային շուկայ է, եւ
պէտք է բարենպաստ պայմաններ
ստեղծենք այդ տարածքում բիզնես
վարելու համար: Այդ մասին յայ-
տարարել է Հայաստանի վարչա-
պետ Տիգրան Սարգսեանը «Մոս-
կովսկի Նովոստի»-ին տուած հար-
ցազրոյցում՝ պատասխանելով հար-
ցին՝ արդեօք հնարաւոր է, որ
Հայաստանն անդամակցի Մաքսա-
յին միութեանը, երբ չունի ընդ-
հանուր սահմաններ:

Հայաստանի վարչապետ Տիգրան
Սարգսեան

պութեան անդամ, եւ դա որոշակի
առանձնատկութիւն է հաղորդ-
ուած Մաքսային միութեան հետ
մեր յարաբերութիւններին: Ուստի
հարկաւոր է գտնել ՄՄ հետ մեր
փոխգործակցութեան ձեւաչափն ու
առաւել արդիւնաւէտ գործիքնե-
րը», - նշել է նա:

Խօսելով հայ-ռուսական յա-
րաբերութիւնների մասին՝ Տիգ-
րան Սարգսեանը նկատել է, թէ
դրանք այսօր ռազմավարական
փոխգործակցութեան մակարդակի
վրայ են՝ հաշուի առնելով մեր
երկրների ժողովուրդների պատ-
մական ընդհանրութիւնները:
«Մենք տեսնում ենք, որ Ռուսաս-
տանը շահագրգռուած է կովկա-
սում ի դէմս Հայաստանի ուժեղ
դաշնակից ունենալու մէջ: Մեր
ստեղծութեան մէջ ներդրումներով
Ռուսաստանը զբաղեցնում է առա-
ջին տեղը, էլ շատած համագործակ-
ցութիւնը ռազմական ոլորտում», -
ասել է վարչապետը:

Նրա խօսքով, Մաքսային միու-
թեան դէպքում խօսքը միայն ընդ-
հանուր սահմանների բացակայու-
թեան մասին չէ: «Հայաստանի
առանձնատկութիւնը կայանում
է նրանում, որ մեր տնտեսութիւնը
լրջօրէն տարբերում է Մաքսային
միութեան երկրների տնտեսու-
թիւնների կառուցուածքից, որտեղ
կան հներգառեսուրանների զգալի
պաշարներ եւ որտեղ իրականաց-
ւում է հայրենական արտադ-
րողների պաշտպանութեան քաղա-
քականութիւն բաւական բարձր
մաքսային դրոյքների միջոցով:
Ընդհանուր առմամբ Մաքսային
միութիւնում մաքսերը երկու ան-
գամ բարձր են, քան Հայաստա-
նում: Հայաստանը ԱՊՀ առաջին
երկրներից է, որ դարձել է Առեւտ-
րի համաշխարհային կազմակեր-

**ԱՅՄԵՂ ԹԻՒՐԸ.- «ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐԻ ԱՆՈՒՆԻՑ
ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՆՔ ԽՆԴՐՈՒՄ ՀԱՅԵՐԻՑ»**

Քուրդ հեղինակաւոր գործիչ,
Թուրքիայի ազգային մեծ ժողո-
վում Մարդինի պատգամաւոր եւ
Դեմոկրատական հասարակութիւն
կուսակցութեան առաջնորդ Ահ-
մեդ Թիւրքը խօսել է 1915թ. Հայոց
ցեղասպանութեան ժամանակ քրդե-
րի ունեցած դերի մասին, հաղոր-
դում է Թեհրանի «Արաքս» շաբա-
թաթերթը՝ վկայակոչելով Թուր-
քական «Միլլիէթ»-ին:

Խուրդի մտցնել մեր ապագայի
հասարակական եւ մշակութային
հաշուարկներում»:

Նա յոյս է յայտնել, որ Թուրք-
իան նոյնպէս կ'ընդունի իրողու-
թիւնը, որ հայերից ներողութիւն
խնդրելը պատմական անհրաժեշ-
տութիւն է: «Թուրքիայի պետու-
թիւնը չի կարող հերքել այն իրա-
կանութիւնը, որ օսմանական ժա-
մանակաշրջանում պետութեան
հրամանով տասնեակ հազարաւոր
հայեր, ասորիներ եւ եզդիներ կո-
տորուել են: Եւ քանի որ նման մեծ
ողբերգութիւնը պատահել է նախ-
քան Թուրքիայի հանրապետութեան
հիմնուելը, ուստի եւ ներողութիւն
խնդրելը չպիտի դժուար եւ
անկարելի լինի», - եզրակացրել է
Ահմեդ Թիւրքը:

Ահմեդ Թիւրքը «IMC-TV»
հեռուստաալիքին տուած հար-
ցազրոյցում ասել է. «Արդեն պահն
է, որ մենք, բոլորս ճիշդ ընթեր-
ցելով պատմութիւնը, ընդունենք
անցեալի իրողութիւնները: Մեր
հայրերը եւ նախնիները օսմանցի-
ների միջոցով օգտագործուել են
հայերի, ասորիների եւ եզդիների
շարդերում»:

Ահմեդ Թիւրքը յաւելել է.
«Ընդունենք որ մեր նախնիների
ձեռքերը ներկուել են հայերի, ասո-
րիների եւ եզդիների արիւնով եւ
մենք, որպէս նրանց զաւակներ եւ
թոռներ, պարտականութիւն ու-
նենք ազնուութեամբ եւ համարձա-
կութեամբ ներողութիւն խնդրել
նրանց ժառանգորդներին: Իմ կար-
ծիքով, այս ներողութեան ընդու-
նումը մեծ եւ յեղաշրջող նշանա-
կութիւն ունի եւ կարող է փոփո-

**ԹՈՒՐՔ ԳՈՐԾԱՐԱՐԸ ԹՈՒՐԲԻԱՅԻՆ ԿՈՉ Է
ԱՆՈՒՄ ԳԱՆԱԶԵԼ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ**

Թուրքական «Ոչ ասենք ռա-
սիզմին եւ ազգայնականութեանը»
շարժման կայքի վլխաւոր էջում
յայտնուել է հրէական արմատնե-
րով թուրք խոշոր գործարար,
«Ալարկո» հոլիդիքի սեփականա-
տէր Իսհաք Ալաթինի՝ ամիսներ
առաջ «Թուրքիայի տնտեսական
եւ սոցիալական հետազոտութիւն-
ների» հիմնադրամին (TESEV) ու-
ղարկած նամակը, որում կոչ է
անում ջանքեր գործադրել, որ-
պէսզի Թուրքիան ընդունի Հայոց
ցեղասպանութիւնը:

առերեսուել: Մեզ սովորեցրել են
վախենալ: Կմախքները պահարան-
ներում փողում են, իսկ դրանց
հոտն արդէն անտանելի է դարձել:
Ես արդէն չեմ կարողանում շնչել,
իսկ դո՞ւք: Ես շատ նախանձեցի
բուլղարացի պատգամաւորներին,
ովքեր ընդունեցին, որ Թուրքերի
հանդէպ անիրաւ եւ վարուել:

Եկէք մենք էլ մեր ձայնը լսելի
դարձնենք Անկարայի մեր պատ-
գամաւորներին: Պատգամաւորներն
էլ թող այն լսելի դարձնեն իրենց
կուսակցութիւնների ղեկավարնե-
րին: Թող օգնեն, որ կարողանանք
բացել կմախքներով լեցուն մեր
պահարանները: Մեզ յարիւր յու-
ղարկաւորութեան միջոցաւումները
յետոյ մէկ րոպէ լուրթեամբ յար-
գանքի տուրք մատուցենք եւ մաք-
րենք մեր մեղքերը:

«Արդարամիտ մարդուն յա-
րիւր չէ հայերի կատարած մեղ-
քերը թողնել երեխաների եւ թոռ-
ների ուսերին», - ասում էր իմ փի-
լիսոփայութեան դասախօսը: Ես
արդէն յարգանք եմ փնտռում: Մեծ
նշանակութիւն եմ տալիս յարգան-
քին: Օգնէք ինձ: Յարգանքներով՝
Իսհաք Ալաթին», - նշում է Թուրք
գործարարի նամակում:

«Միւրեւի բարեկամներ, 2015-
ին դեռ 3 տարի կայ, սակայն այն
շատ աննկատ կ'անցնի... Մտնելում
է 2015-ի Ապրիլի 24 -ը եւ եկէք մեր
մերժողական քաղաքականութիւնը
փոխենք: Արդէն ամօթ է... Ես
յոգնել եմ անցեալի հետ առերես-
ուելու վախից: Եկէք բարձրաց-
նենք մեր ձայնը: Մեր երկրի եւ
հասարակութեան հանդէպ յար-
գանք ստեղծելը մեր ապագայ սե-
րունդների հանդէպ մեր պարտքն է:
90 տարի մենք բազմաթիւ
մեղքեր ենք գործել: Կմախքները
լցրել ենք պահարանները եւ փակել
դռները: 90 տարի է՝ աշխարհին
կոչը ենք ասում: Վախենում ենք

**ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՈՒՐԲԵՐԸ ՀՐԱԺԱՐՈՒԹՅԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ ԴԱՐՁՆԵԼՈՒ ՄՏՔԻՑ**

Թուրքիայի կողմից բռնա-
գաւթուած Կիպրոսի թուրքական
հատուածում ամերիկեան գումար-
ներով վերանորոգուած հայկական
վանական համալիրը չի դառնալ
Թուրքագիտական ինստիտուտ:
Ինչպէս տեղեկացնում է թուրք-
քական «Միլլիէթ»-ը, այն բանից
յետոյ, երբ ԱՄՆ-ը սպառնաց, որ
կը դադարեցնի ֆինանսական
աջակցութիւնը, Կիպրոսի թուրք-
քական հատուածում գտնուող Մեր-
ձաւոր Արեւելքի համալսարանը
միակողմանիօրէն չեղեալ է յայ-
տարարել իրեն յանձնուած հայկա-

կան վանական համալիրը թուրքա-
գիտական կենտրոն վերածելու հա-
մաձայնագիրը:
Նշենք, որ խօսքը հայկական
Սուրբ Աստուածածին եկեղեցու
մասին է, որը կառուցուել է 8-րդ
դարում: Այն գործել է մինչեւ
1963-ը, սակայն հայերի հեռանա-
լուց յետոյ այն անտէրութեան էր
մատնուել:
Աւելի վաղ, երբ Կիպրոսի
թուրքական հատուածի ղեկավար
Դերվիշ Էրօլուն Նիւ Եորքում
մասնակցել է ՄԱԿ-ի համաժողո-
վին, նրա առաջ հայկական վանա-

թուրքական հատուածում ԱՄՆ ներ-
կայացուցիչ Ջոն Քոյնիզը հանդի-
պել է Կիպրոսի թուրքական հատ-
ուածի վարչապետ Իրսեն Քիււու-
քի հետ եւ շեշտել, որ սիւալ է
վանական համալիրը վերածել
Թուրքագիտական ինստիտուտի:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄՈՒՍԹԱԲՊԱԼ ՀՈՍԱՆՔԻ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՕՐԻՆԱԳԻԾԻ ՏԱՐԲԵՐԱԿԸ

Լիբանանի յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրություններու նոր օրինագիծը մեծ տարակարծություններու դուռ բացած է: Այս կապակցությամբ «Մուսթաբալ» հոսանքն իր կարգին ընտրական նոր օրինագիծի մը տարբերակը պատրաստած է: Քաղաքական տարբեր շրջանակներ կ'առաջարկեն յետաձգել ընտրությունները: Սակայն, Լիբանանի վարչապետ Նաժիպ Միքաթի յայտարարած է, թէ Երեսփոխանական ընտրությունները յետաձգելու ոչ մէկ միտում չի կայ եւ թէ ընտրությունները տեղի պիտի ունենան նախապէս որոշուած ժամանակաշրջանին: Այս որոշումը կը համապատասխանէ նաեւ երկրի սահմանադրական օրէնքներուն:

ԻՐԱՔ

ՄԱԿ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ ԱՅԱԲԵԿՉԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐԸ

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ընդհանուր քարտուղար Պանք-Քի-Մուն յայտարարութիւն մը կատարելով, բուռն կերպով դատապարտեց Իրաքի մէջ տեղի ունեցող ահաբեկչական արարքները: Արդարեւ՝ վերջերս Քերքուքի մէջ տեղի ունեցած ահաբեկչական արարքի մը զոհ զացած էին 30 քիւրտեր, նաեւ վիրաւորուած 70 ուրիշներ: Վերջիշեալ չարձակումը կատարուած էր գլխաւորաբար թիրախ ունենալով Քերքուք քաղաքի ոստիկանատունը: Այս կապակցութեամբ նախապէս որոշուած էր յատուկ առաքելութեամբ այդ շրջաններն ուղեւորուել ՄԱԿի ներկայացուցիչը Իրաքի մօտ Մարտին Գօսլէրը:

ՄՈՒՐԻԱՆ ԻՐԱՔ ՉԻ ԿՐՆԱՆ ԸԼԼԱԼ

Քաղաքական տարբեր շրջանակներ հակասական կարծիքներ կը կատարեն ԱՄՆ-ի աջակցութեամբ Սուրիոյ վրայ համատարած ներխուժում մը կատարելու կապակցութեամբ: Օպամայի կառավարութիւնը դէմ է այս ծրագրին, քանի որ չեն փափաքիր կրկնել այն մեծ սխալը, զոր գործադրեցին Իրաքի մէջ, պատճառ դառնալով բազմաազարներու մահուան: «Ներկայիս երբեք միտում չի կայ ՆԱՏՕ-ն եւ եւրոպական երկիրները զօրաշարժի ենթակելու եւ Պուշի վարչակարգի արկածախնդրական սխալները կրկնել» կը նշէ արտաքին յարաբերություններու խորհրդակցական Սթիվըն Քուքը:

Միւս կողմէ անցնող շաբաթավերջին Միւնիխի մէջ կայացած Ապահովութեան Համաժողովի մը ընթացքին ԱՄՆ-ի փոխ նախագահ Ջօ Պայտըն եւ Ռուսաստանի արտաքին գործոց նախարար Սերգեյ Լավրովի միջեւ կայացած դուստիակ ժողովի մը ընթացքին Ջօ Պայտըն առաջարկած է միասնաբար քննարկել Սուրիոյ մէջ տեղաւորուած քիմիական զէնքերու ապահովութիւնը: Այս առաջարկութեան նպատակն է առաջին առնել զանգուածային եւ կործանարար զէնքերու գործածությունները: Եթէ այս առաջարկը որդեգրուի՝ ամենադրական քայլերէն մին առնուած պիտի նկատուի պաղ պատերազմէն ետք:

ԹՈՒՐԻՔԻԱՆ ՅԵՏԱԴԻՄԵԼ Է ՄԱՍՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՈՎ

Հ. ԶԱՔՐԵԱՆ

179 երկրների մէջ նա զբաղեցնում է 154-րդ հորիզոնականը «Ազգի» նախորդ համարում, վկայակոչելով թրքական «Էվրենսել» կայքէջը, անդրադարձել էինք Մարդու իրաւունքների Միութեան Դիարբեքի մասնաճիւղի «Արեւելեան եւ Հարաւարեւելեան Անատոլիայում մարդու իրաւունքների ոտնահարման» 2012 թ. զեկուցագրին, ըստ որի, ոտնահարումները 21 հազար 107 են:

Երէկ odatv.com կայքէջն էլ անդրադարձել է «Լրագրողներ առանց սահմանի» միջազգային կազմակերպութեան Յունուարի 30-ին Փարիզում հրատարակած «2013-ին աշխարհում խօսքի ազատութեան» վերաբերել զեկուցագրին, որտեղ թուրքիան 179 երկրների մէջ զբաղեցնում է 154-րդ հորիզոնականը: Ընդ որում՝ զեկուցագրում թուրքիայի բաժինը ներկայացուել է «հիասթափութիւն գարնանային յոյսերից յետոյ», «տարածաշրջանային անպատշաճ մոդել» արտայայտութիւններով, որտեղ նաեւ ընդգծուել է. «Թուրքիան միւրճուել է իր իսկ որդեգրած «տարածաշրջանային մոդելի» դերին անյարիր ընթացքի մէջ»:

«Լրագրողներ առանց սահմանի» կազմակերպութեան գլխաւոր քարտուղար Քրիստոֆ Դելուարը, պարզաբանումներ տալով կազմակերպութեան տարեկան զեկուցագրի մասին, ըստ թրքական կայքէջի, ասել է. «Բռնապետութիւններում լրագրողների հետ ահաւոր ճնշումների թիրախ են դառնում նաեւ վերջիններիս ընտանիքի անդամները: Ժողովրդավարական երկրներում լրագրողներին սպառնում է մամուլին սասանող տնտեսական ճգնաժամն ու շահադիտական կոխները»:

Մամուլի ազատութեան չափանիշներով, 2013-ին թուրքիան 2012-ի համեմատ 6 աստիճան յետադիմել է: 2002-ին 179 երկրների մէջ նա 148-րդ հորիզոնականում էր: Ի դէպ, թուրքիայի յետադիմութիւնը նոր չէ, դեռեւս 2005-ին է սկսել: 2005-ին թուրքիան զբաղեցրել էր 123-րդ հորիզոնականը:

դեցրել էր մամուլի ազատութեան ցուցակի 98-րդ, 2006-ին՝ 100-րդ, 2007-ին՝ 101-րդ, 2008-ին՝ 103-րդ, 2009-ին՝ 123-րդ եւ 2010-ին՝ 138-րդ հորիզոնականները:

Այս յետադիմութիւնը զեկուցագրում հետեւեալ կերպ է բացատրել «Լրագրողներ առանց սահմանի» կազմակերպութիւնը. «Ներկայումս թուրքիայի ժողովրդավարութիւնը «յանուս ահաբեկչութեան դէմ պայքարի» դարձել է աշխարհի խոշորագոյն կալանավայրը լրագրողների համար: Իւրաքանչիւր քննադատութիւն ընդհատակեայ կազմակերպութիւնների դաւադրութիւնը համարող պետութեան անվտանգութեան խելացնորութիւնը երկրում քրտական հարցի ակտիւացմանը զուգընթաց նախորդ վերջին տարում վերստին մոլեգնեց: Ահաբեկչութեան դէմ պայքարի օրէնքում մատնանշուած, բայց յետաձգուած բարեփոխումներն ու PKK-ի հետ իշխանութիւնների բանակցութիւնները որքանո՞վ կը նպաստեն իրավիճակի բարելամանը, ցոյց կը տայ ժամանակը»:

Մամուլի ազատութեան վարկանիշով յետադիմել են նաեւ թուրքիայի արեւմտեան հարեւաններ Յունաստանն ու Պուլկարիան, համապատասխանաբար զբաղեցնելով 84-րդ եւ 87-րդ հորիզոնականները: Հակառակ այս երկրների, Վրաստանը առաջադիմել է 4 աստիճան եւ 100-րդ տեղում է, Ատրպէյճանը 6 աստիճան՝ 156-րդ, իսկ Հայաստանը՝ 3 աստիճան առաջադիմութեամբ՝ 74-րդ տեղում: Յտականչական է, որ յաջորդաբար մէկ եւ երկու աստիճանով առաջադիմել են նաեւ 174-րդ տեղն զբաղեցնող Իրանն ու 150-րդ տեղը զբաղեցնող Իրաքը: Սիրիան մնացել է միեւնոյն՝ 176-րդ հորիզոնականում:

Թրքական կայքէջը մխիթարանք է համարում, որ մամուլի ազատութեան ցուցանիշներով թուրքիան գոնէ գերազանցում է սանդղակի 159-րդ հորիզոնականում յայտնուած Փաքիստանին, ինչպէս նաեւ Սոմալիին, որը զբաղեցնում է 175-րդ հորիզոնականը:

ԵԳԻՊՏՈՍ ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՆԴԻՆ

Գահիրէէն ստացուած տեղեկութեանց համաձայն եգիպտական կառավարութեան ներքին գործոց նախարարը պաշտօնապէս ներողութիւն խնդրած է հանրութենէն, հեռատեսիլի միջոցով խումբ մը ոստիկաններու կատարած խոշտանգումներուն համար: Արդարեւ, դէպքը պատահած է նախագահական ապարանքէն քիչ մը անդին գտնուող փողոցի մը մէջ:

Յիշեցնենք միաժամանակ որ նախագահ Մուհամմատ Մորսիի 2011ին իշխանութեան գլուխն անցնելէ ի վեր, նախորդ երկու շաբաթներու ընթացքին, Եգիպտոսի տարբեր քաղաքներու մէջ, բողոքի ցոյցերու ընթացքին, բռնարարներու զոհ զացած էին աւելի քան 50 քաղաքացիներ: Այս խնդրով վարչապետ Հիշամ Քանտիլին ըսաւ, թէ՛ երկու կողմերն ալ թէ՛ ընդդիմադիր կազմակերպութիւններ եւ թէ՛ ապահովական ոյժերն ի վիճակի չեղան կասեցնելու երիտասարդական ըմբոստ շարժումը «Ասիկա երեւոյթ մըն է, որուն համար հարկ է աշխատիլ» նշեց ան:

PETER CARAPETIAN HERMINE DEMIRTSHYAN-DEMIRO FELIX EGHIAZARIAN DIKRAN EKIZIAN GAGIK GHAZANCHYAN RUBEN GRIGORIAN MANUELLA GUIRAGOSSIAN SARKIS HAMALBASHIAN SUREN KHORENYAN MARAT MARGARIAN TIGRAN MATULIAN CARLOS SAYADIAN LILIT SOGHOMONYAN KAYTS VANIKIAN

ARMENIAN GENERAL BENEVOLENT UNION PASADENA/GLENDALE CHAPTER PRESENTS

CONTEMPORARY ARMENIAN ART 2013

A UNIQUE EXHIBITION OF EXTRAORDINARY ART FROM ARMENIA, LEBANON, MEXICO & THE USA / OIL, MIXED MEDIA, PHOTOGRAPHY, SCULPTURE

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԸՆՅԿԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍ 2013

OPENING: FRIDAY FEBRUARY 22, 2013, 7:30-11PM / SATURDAY, FEBRUARY 23, 5-11PM / SUNDAY, FEBRUARY 24, 2-6PM
AGBU VATCHE & TAMAR MANOUKIAN CENTER - 2495 EAST MOUNTAIN ST, PASADENA 91104

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՆԱԽՈՐԴՈՂ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԸ

ԴՈՎՏ. ԳԷՈՐԳ ԽՐԼՈՊԵԱՆ

Վարդանանց պատերազմը հինգերորդ դարի կեսերին տեղի ունեցած պատմական իրադարձություն է, որի լոյսն ու ջերմությունը գնալով մեծացաւ հայ պատմութեան հոլովոյթին զուգահեռ: Վարդանանց քրիստոնէական ճշմարտութիւնն ու հաւատը կեանքի բազմազան ոլորտներում սիրով գործադրելու ու Սուրբ Հոգու ներշնչանքով ղեկավարուելու հարուստ փորձառութիւն է: Այն մեսրոպաշունչ մշակութային-քաղաքական շարժման հարազատ ժառանգորդն է, մեսրոպատաւ հայերէն մատենաների ոգով սնուած հայ անհատի անդրանիկ ճախրանքն է դէպի յաւիտենականութիւն: Այն՝ հայոց պատմութեան, մանաւանդ ազատագրական պայքարի պատմութեան, ամէն մի հանգրուանում իր գորաւոր ներկայութիւնը հաստատելով վերածուեց մի կողմից յարատեւող մի շարժման, իսկ միւս կողմից՝ դարձաւ հոգեւոր, հոգեկան, իմացական, քաղաքական, ռազմագիտական ու կազմակերպչական այնպիսի արժէք, որ ձուլուեց հայ քաղաքակրթութեան բոլոր ծալքերի մէջ ու դարձաւ հայ մարդու իմացական կեանքի, նրա ներաշխարհի խորքերի եւ ազգային նկարագրի ու գիտակցութեան անապառ աղբիւր:

Վարդանանց շարժումը ոչ պարսկամէտութեան, ոչ բիւզանդամէտութեան եւ ոչ էլ այդ երկուսի հակամարտութեան արգասիք է, թէեւ տեղի է ունեցել այս իրադրութեան պայմաններում: Այն Վասակ Սիւնիի եւ Վարդան Մամիկոնեանի ու նրանց կողմնակիցների միջեւ մղուած նախարարական տնտրի մրցակցութեան ու կռուի արգասիքը է, թէեւ այն միջնադարին բնորոշ միջնախարարական յարաբերութիւններին կնիքն է կրում:

Վարդանանց շարժումը իր ծագումնաբանութեամբ կապուած է ինչպէս ժամանակի միջազգային յարաբերութիւններին, այնպէս էլ հայկական ծրագրերի իրականացման հետ: Առաջին պարագային այն աղբիւր ունի մի կողմից Պարսկաստանի եւ Բիւզանդիայի միջեւ գոյութիւն ունեցող աւանդական հակամարտութեան, Հայաստանի ինքնուրոյն պետականութիւնը վերացնելու այս կայսրութիւնների ծրագրի, ու միւս կողմից՝ զրադաշտութեան ու քրիստոնէութեան միջեւ ծաւալուող մրցակցութեան եւ Պարսկական կայսրութեան մէջ կրօնական միատարրու-

նախ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Խմբագրական կազմի երբեմնի անդամներէն, հանգուցեալ Գեորգ Խրլոբեանի՝ «Վարդանանց» ի մասին գրած ներկայ անտիպ յօդուածը, հարազատ պատկերացումն է այդ ժամանակաշրջանի Հայաստան Աշխարհը յուզող ազգային, քաղաքական, կրօնական պայմանները, որոնք պատճառ հանդիսացան «Վարդանանց» պատերազմին: Ծնորհակալութիւն Տիկ. Անահիտին՝ մեր տրամադրութեան տակ դնելուն համար իր ամուսնոյն, պատմաբան՝ Տօթթ. Գեորգ Խրլոբեանի ներկայ ուսումնասիրութիւնը, գրք (յապաւումներով) լոյս կ'ընծայենք իր շահեկանութեան համար:

թիւն ստեղծելու Սասանեան իշխանութեան ծրագրի գործադրման հետ: Երկրորդ պարագային այն տրամաբանօրէն կապուած է Հայաստանի ամբողջականութեան ու նրա պետական ինքնուրոյնութեան վերականգման ու ամրապնդման այն քաղաքականութեան հետ, որ վարում էին Արշակունիներն ու հայ նախարարները: Վարդանանց Շարժումը, սակայն, չսահմանափակուեց միայն դրանցով: Այն իր հոլովոյթի մէջ առաջադրեց ու լուծեց շատ աւելի կարեւոր բազմաբնոյթ տեսական ու գործնական հարցեր ու խնդիրներ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԸ

3-5 դարերում արմատական փոփոխութիւններ տեղի ունեցան Միջին ու Մերձաւոր Արեւելքում եւ Կովկասում:

Հռոմէական կայսրութիւնը երկատուեց Արեւմտեան եւ Արեւելեան բաժիններին: Վերջինս վերածուեց Բիւզանդական կայսրութեան՝ Կոնստանդնուպոլիս մայրաքաղաքով: Բիւզանդիան, թէեւ չունէր ազգային դիմագիծ, առաւելաբար շարունակեց յունական աւանդութիւններ՝ համեմուած արեւելեանով: Այն նաեւ իր կնիքը դրեց Արեւելքի Քրիստոնէական Եկեղեցու պատմութեան ընթացքի վրայ, քանի որ Կոնստանդնուպոլիս գահակալը նկատուեւ էր նաեւ եկեղե-

ցու գլուխը: Երջանի ազատատենչ ազգերը պայքարեցին իրենց եկեղեցիների անկախութեան եւ իրենց ներքին կեանքի ազգային դիմագծի պահպանման համար: Երրորդ Տիեզերական ժողովից յետոյ հայ եկեղեցին, այլ եկեղեցիների հետ միասին, հրաժարուեց ընդունել Բիւզանդիայի գահակալի նախագահութեամբ ու հրամանով հրաւիրուած այդ հաւաքի որոշումները: Պատահական չէ, որ 451ին հայերը ոչ միայն պայքարում էին Սասանեան իշխանութեան դէմ, այլ նաեւ ինքնատիպ ու դէպի ապագան սլացող զաղափարական ճակատամարտ էին տանում Բիւզանդիայի դէմ՝ մերժելով Քաղկեդոնի ժողովի որոշումները: 387 թուականին, Շապուհ Գ.ի օրօք Հռոմն ու Պարսկաստանը իրենց միջեւ բաժանեցին Հայաստանը ու շուտով ոչ պարսկական Հայաստանը վարչականօրէն ձուլուեց Բիւզանդիայի մէջ: Հայերը հասկացան, որ իրենց երկու հարեւաններն էլ իրար արժեն, որ ստիւր սխտորից աւելի քաղցր չէ:

Հակառակ այդ քայլերին չորրորդ դարից հայերի մօտ պահպանուեց քրիստոնէական պետութեան առաւելութիւն տալու, տուեալ դէպքում Բիւզանդիան գերադասելու միտումը: Միաժամանակ, Բիւզանդիայի եւ միւս քրիստոնէայ պետութիւնների միջեւ առկայ

հակասութիւնից փորձում էր օգուտ քաղել Պարսկաստանը, այնպէս ինչպէս Բիւզանդիայի ու Պարսկաստանի միջեւ գոյութիւն ունեցող հակասութեան փորձում էր շահարկել Հայաստանը:

Այսպիսով, պարզ է դառնում այն, թէ ինչո՞ւ Վարդանանք իրենց պայքարում դիմեցին ոչ միայն հարեւան ժողովուրդների օգնութեան, այլ նաեւ՝ Բիւզանդիային: Միաժամանակ հասկանալի է դառնում, թէ ինչո՞ւ բիւզանդացիները ոչ միայն մերժեցին հայերի խնդրանքը, այլ նաեւ պարսիկներին տեղեկացրին ապստամբելու հայերի մտադրութեան մասին: Նշենք նաեւ, որ Բիւզանդիայի այդ երկդիմի կեցուածքը նպաստեց Վարդանանց Շարժման երկատմանը, նրանց միասնութեան խաթարմանը, Վասակ Սիւնիի խմբաւորման առաջացմանն ու գորացմանը: Վերջիններս գտան, որ առանց Բիւզանդիայի օգնութեան իրենք չեն կարող արդիւնաւոր պայքար մղել հզօր Պարսկաստանի դէմ: Հիմքեր կան եզրակացնելու, որ Վասակի կողմնորոշմանը նաեւ զաղափարական ու կրօնա-քաղաքական նկատուումներ կային:

Վերոյիշեալ արեւելման հիմքերը մենք նկատում ենք Եզնիկ Կողբացու՝ «Եղծ Աղանդոց» գրքում: Վարդանանց շարժման առաջացումից շուրջ 15-20 տարի առաջ Եզնիկ Կողբացին իր «Եղծ Աղանդոց» գրքում գտնում էր, որ հայ ազատագրական պայքարի դրօշը հայ եկեղեցին ու նրա զաղափարախօսութիւնն են: Մեծ հաւանականութեամբ Հայոց Մեծերի Պարսկաստանի ղեկավարութեան հասցեագրուած պատասխան նամակը, որտեղ քննական վերլուծութեան է ենթարկուել գրուանականութիւնը (կամ գրուանականագրադաշտականութիւնը) եւ որտեղ հայերը հրաժարուեւ են ընդունել պարսից կեղծ կրօնը, կամ գրել է ինքը Եզնիկ Կողբացին եւ կամ էլ այն շարադրուած է նրա նշուած երկից լայնօրէն օգտուելով:

387ին Սասանեան իշխանութեան կազմում մի մասը դառնալով եւ 428ին, Վահագմ Ե. Գոռի (որի մայրը՝ Շուշանդուխտը, հրեայ էր) օրօք, տապալելով վերջին հայ Արշակունի թագաւորին՝ Արտաշէս Գ.ին, Սասանեանները Հայաստանը վերածեցին մարզպանութեան: Վարդանանց հեռաւոր նպատակներից էր վերականգնել հայկական թագաւորութիւնը: Հայաստանը սկսեց

Շարք էջ 17

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

<p>6300 Wilshire Blvd, Suite 1900 Los Angeles, CA 90048</p> <ul style="list-style-type: none"> • Life Insurance • Health Insurance • Group & Individual • Long Term Care • Disability 	<p>805 East Broadway Glendale, CA 91205</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estate Planning • Will & Living Trust • Full Annual Review • Mortgage Protection • College Planning 	<p>300 N. Lake Ave, Suite 500 Pasadena, CA 91101</p> <ul style="list-style-type: none"> • Workman's Compensation • Employee Benefits • Annuity • IRA • 401K & 403B
--	---	---

A.B.A. INSURANCE SERVICES

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Աճիրաճեղս է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

ՀԱԼԵՊԻ ԱՆԿՅԱՏ ԿԻԼԻԿԵԱՆՑԻՆԵՐ

ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆԵԱՆ

Հալեպի այսօրուան կիլիկեան ճեմարանը, որ որպէս նախակրթարան հիմնուած է 1922 թուականին գաղութին քեմ բերուն մէջ, մեր հնագոյն կրթական օճախներէն մէկն է:

Երէկ թիթեղաշէն դպրոց էր: Այսօր քարուկիր հաստատութիւն:

Սերունդներ կրթուեցան այս հաստատութեան մէջ վերջին 90 տարիներու ընթացքին, ու այսօր ալ կրթական այս բոլոր Հալեպի պատերազմական պայմաններուն տակ կը շարունակէ իր կրթական աշխատանքը նուիրումով ու յամառօրէն:

Երբ Սուրիոյ մէջ ծագեցան վերջին երկու տարիներու անախորժ խլրտումները, ոչ ոք կրնար հաւատալ, թէ կրակոցներու թիրախ կրնար դառնալ կրթական օճախ մը, կրթական հաստատութիւններ:

Բայց երբ յարձակման ենթարկուեցաւ Հալեպի հազարամեայ բերդը, քաղաքին կեդրոնական Զաքարիա մզկիթն ու քաղաքին հնագոյն շուկային կողքին հայոց Ս. Գէորգ եկեղեցին, հասկնալի դարձաւ, որ աւերումի գործը համընհանուր կերպարանք ստացաւ:

Ու ահա հերթը հասաւ նաեւ կիլիկեան ճեմարանին:

Կիլիկեանցիները, հոգաբարձութիւն ու վարչական պատասխանատուներ, արդէն վերջին երեք տարիներու ընթացքին լծուած էին շինարարական աշխատանքներու, սկիզբը սեփական նիւթական միջոցներով դիմելով անդամութեան նուիրատուութիւններուն, ապա ծրագրած ըլլալով վերանորոգել նաեւ նախակրթարանը, անցած էին վերանորոգումի աշխատանքներու, դիմելով նաեւ Միացեալ Նահանգներուն մէջ ապրող կիլիկեանցիներու:

Այդ կիլիկեանցիները օգնութեան փութացած էին իրենց ընկերներուն, հեռուոր Լոս Անձելըսէն:

Անմիջապէս սկսուած վերանորոգումի աշխատանքներուն որպէս հետեւանք, դպրոցը՝ արձակուրդի շաբաթներուն, արդէն ստացած էր նոր տեսք, ու կարելի էր ըսել փայլուն կերպարանք:

Այս բոլորէն ետք, կիլիկեանցիք որոշած էին նաեւ հիմնական աշխատանքը շարունակել նաեւ հաստատութեան ճեմարանի բաժինին համար:

Բայց ահա դուրսէն հրահրուած պատերազմը եկաւ խանգարել ամէն ծրագիր:

Խուլիկաններ, թշնամիները երկրին, հեռուէն տրուած հրահանգներ գործի վերածելով, այս դպրոցին շրջանը զինարձակումի դաշտի մը վերածելով հասան նաեւ կիլիկեան նախակրթարանի փլատակներու, ոչնչացնելով արժէքաւոր պիտոյքներ ու անոնց շարքին կոտորելով աթոռ ու գրասեղաններ...:

Այս բոլորին ի տես եւ ի լուր կիլիկեանցիք, հոգաբարձութիւն ու անդամներ, հաստատութեան երիտասարդութիւնը, դպրոցին ուսուցչական կազմն ու տնօրէնութիւնը լաց ու կականի՞ անցան կարծէք, երբե՞ք:

Կիլիկեանցիները յուսահատողներ չեն: Անոնք վճռած են կրկին վերանորոգել քանդուածը ու կիլիկեան կերպարանք տալ դպրոցին. բայց, այդ սկսելէ առաջ պէտք էր դպրոց ցական 2012-2013 տարին սկսիլ ու սկսիլ 2012 թուականի Սեպտեմբերին:

Առնուեցան միջոցառումներ ու ճիշդ ժամանակին: Կիլիկեանցիք դպրոցը շարունակեցին Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան եւ Ուրֆայի վերածնունդ Միութեան տրամադրելի սենեակները որպէս դասասենեակ օգտագործելով:

Այսպէս մանկապարտէզ, նախակրթարան ու ճեմարան, հարիւրաւոր աշակերտներով դպրոցական տարին բոլորելու վրայ են:

Ինչպէս գաղութին այլ հայկական դպրոցները, նոյնպէս կիլիկեան հաստատութեան աշակերտները դպրոցական տարին շահած եղան:

Այս յաջողութեան մէջ մեր գնահատանքի խօսքը կ'երթայ ոչ միայն հաստատութեան երիտասարդ հոգաբարձուներուն, տնօրէնութեան եւ ուսուցչական կազմին, այլ նաեւ ու յատկապէս աշակերտութեան ծնողներուն, որոնք պատշաճ արիւթիւն ցուցաբերեցին իրենց զաւակները հայ դպրոցին վստահելով:

Ճիշդ է, որ գաղութը իր ընդհանրութեան մէջ սարսած է ի տես կատարուած աւերումներուն, բայց, չէ՞ յուսահատած:

Հայկական բոլոր դպրոցներու շարունակուիլը կու գայ հաստատել, որ գաղութին հայութիւնը վճռած է կառչած մնալ այս երկրին թէ՛ որպէս քաղաքացի, թէ՛ որպէս հայութիւն եւ իր շինարարի դերը շարունակել վասն Սուրիոյ վերակառուցումին ու վասն հայագաղութի շարունակելիութեան:

Արաբական երկիրներու խճանկարին մէջ հայութեան, հայկականութեան շարունակելիութիւնը ունի իր դերը ոչ թէ անձերու պահպանումին ի խնդիր, այլ վասն այս երկիրներու բարգաւաճումին:

Հայը ու՛ր ալ ըլլայ իր դպրոցով, իր հաստատութիւններով, միութիւններով, եկեղեցիներով Հայաստանը կը ներկայացնէ, ուր ալ ապրի իր երկիրը կը տանի վասն իր ապրած երկրին ու իր մայր հայրենիքին:

Մերձաւոր Արեւելքի բոլոր երկիրներուն համար օտարներ, մեծապետական երկիրներու ղեկավարներ հրէշային ծրագիրներ յղացած են:

Այս երկիրներու ժողովուրդները պէտք է բեկանեն այդ ծրագիրները ու կրնան բեկանել ու պիտի բեկանեն եւ հայութիւնը իրենց կողքին է: Ու Հայաստանը եւս օգնութեան փութալով Սուրիոյ, ցոյց տուաւ թէ այս դժուարին օրերուն ինք եւս մեր ապրած երկրին կողքին է:

Մենք վստահ ենք, որ կիլիկեան հաստատութիւնը շուտով կը տեսնենք իր վերանորոգուած վիճակին մէջ:

ԱՐԱՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՅՈՒՑԻ ՆՇՈՒԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ՏԱՐԲԵՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

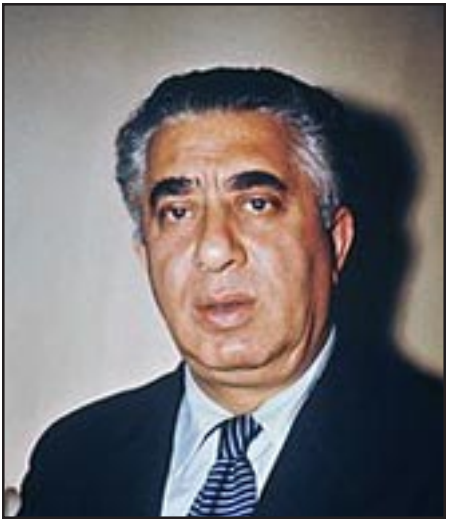
Բազմազան հանդիսութիւններով այս տարի պիտի նշուի հանրածանօթ հայ երաժշտահան՝ 20-րդ դարու երաժշտարուեստի մեծագոյն ներկայացուցիչ, Արամ Խաչատրեանի 110-ամեայ յոբելեանը: Այս մասին յայտնած է Հայաստանի մշակույթի նախարար Յասմիկ Պօղոսեան:

Յոբելեանական տարին հնարաւորութիւն պիտի տայ ոչ միայն անգամ մը եւս յիշելու, հնչեցնելու խաչատրեանական ժառանգութեան լաւագոյն նմոշները, այլ նաեւ անոր ստեղծագործութիւններուն միջոցով հանրահռչակելու հայկական մշակույթը: Յոբելեանները, նախարարին խօսքով, լաւ առիթ են ամբողջ ազգով կեդրոնանալու ունէ անհատի թողած ժառանգութեան վրայ: «Մենք կ'օգտուինք իւրաքանչիւր առիթէ, հնարաւորութեանէ, որ առաւելագոյն կերպով օգտակար է հասարակական, բարոյական եւ հոգեւոր միջնորդութիւն համար», նշած է նախարարը:

Տարուան ընթացքին Արամ Խաչատրեանին նուիրուած ձեռնարկները պիտի ըլլան բազմաթիւ եւ բազմատեսակ. մշակուած է նաեւ յատուկ ձեւաչափ: Կը նախատեսուի երաժշտահանի ծննդեան օրը՝ 6 Յունիսին, աշխարհի բոլոր հնարաւոր երկիրներու եւ քաղաքներու մէջ կազմակերպել յոբելեանական համերգներ, ուր պիտի հնչէ Արամ Խաչատրեանի երաժշտութիւնը:

Թէեւ Խաչատրեանը մեծ ճանաչում ունի Հայաստանէն դուրս, այնուամենայնիւ, ըստ նախարար Պօղոսեանի, յատկապէս կը կատարուին առանձին պալէտներէ հատուածներ, իսկ շատ արժանաւոր համանուագները եւ համերգները կը մնան ստուերի մէջ:

Արամ Խաչատրեանի տուն-թանգարանի տնօրէն Արմինէ Գրիգորեան նոյնպէս վստահ է, որ

Խաչատրեանի երաժշտահան կարիք ունի հանրահռչակման: «Այդ խնդիրը ունի նաեւ Արամ Խաչատրեանը, եւ մենք պէտք է ընենք ամէն հնարաւոր բան, որ հնարաւորին չափ շատ ներկայացուի անոր թողած ժառանգութիւնը: Բնականաբար թանգարանը իր մեծ ներդրումը ունի այդ հարցին մէջ», ըսած է ան:

Թանգարանին մէջ տարուան ընթացքին տեղի պիտի ունենան երաժշտական տարբեր երեկոներ՝ կապուած յոբելեանական տարուան հետ: Հրաւիրուած տեսաբաններու մասնակցութեամբ պիտի իրականացուի գիտաժողով: Լոյս պիտի տեսնէ լուսանկարչական ալպոմ՝ թանգարանի արխիւային նիւթերէն:

Տպագրութեան կը պատրաստուի «Խաչատրեանը ժամանակակիցներու Յուշերուն Մէջ» առաջին հատորը:

Տարին աշխոյժ պիտի ըլլայ նաեւ «Արամ Խաչատրեան» եռեակին համար: Յոբելեանական առաջին համերգը պիտի կայանայ Մարտին՝ Չինաստանի մէջ, որուն պիտի յաջորդեն շարք մը համերգներ Մերձաւոր Պալէստինայի երկիրներու մէջ:

Yoga for Health

Introduce your Body to your Brain they might like each other

Please Join us Every Tuesday and Thursday, starting February 5th, from 7:15pm to 8:30pm and learn how to manage your:

Migraine/Fatigue	Body Fat
Back pain	Sex Drive
Stress/Anxiety	Wrinkles
Irregular heartbeat	Blood Circulation
Constipation	Insomnia
Depression	

Location: 1060 N Allen, Pasadena CA 91107
 For more Information, Please contact "Tina Vartabetian" at (818) 720-0277

1st Month Free

massispost.com
 daily news updates

«ԱՊՐԻԼ ԿԵԱՆՔԸ... ՈՉ ԹԵ ԼՈՎ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՆԱԼ...»

(ԲՐՇ. ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԿ. ԿԵՕԶԻՄԵԱՆԻ ԵՒ «ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ» ԵՐԳՉԱԽՍԲԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆՆԵՐԻ ԱՌԻՈՎ)

Ռ. ԿՈՐԻԻՆ

Կեանքը պարզեւ է մարդ արարածին: Բանականութեամբ, ստեղծագործութեամբ եւ ծառայողասիրութեամբ ապրած կեանքը յանուն գեղեցիկին, վեհին ու վսեմին իմաստաւորում է պտղաւորելով եւ արգասաւորելով կեանքի ճամբանները, ինչպէս ջրառատ գետը շուրջ ափունքներին՝ աջ ու ահեակ, կանաչուցիւն, ծաղիկունք եւ բերկրանք է սփռում: Այն կեանքը որ ապրում է հայրենիքի հզօրացման, մշակոյթի ծաղկեցման, հայոց եկեղեցու պայծառացման եւ մարդկային արժէքների պահպանման ի խնդիր, այդ կեանքը գովաբանում

եւ փառաւորում է լուսաւոր փարոսի նման ծառայելով սերունդներին արժանապատիւ գոյութեան: Արդարեւ հոգու եւ մտքի արժէքներին նուիրեալ անձը սիրելի է դառնում, ինչպէս պտղատու ծառը ուշադրութեան կենտրոնումն է, իսկ անպտուղը՝ աննշան գոյութիւն: Ի գնահատանք բոլ. Ստեփան սրկ. Կէօզիմեանի 50 երկար տարիների եկեղեցանուէր ծառայութեան կատարուելու էր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Գարեգին Բ. վեհափառի յղած կոնդակի տուչութիւն, ապա՝ հանդիսութիւն: Օրը կիրակի էր, Յունուարի 27-ը, ձմեռային գաղջ օր՝ երկնա-

կամարը բարիքով յղի, քայլերս ուղղում են դէպի առաջնորդանիստ Սրբոց Ղեւոնդեաց Մայր Եկեղեցի, ուր չընթացս պատարագի կատարուելու էր կոնդակի տուչութիւնը: Սր. Սեղանին յարտեղ գրաւեցի հետեւելով պատարագին, եկեղեցին լեցուն էր հաւատացեալներով: Եպիսկոպոսական պատարագ էր մատուցում, պատարագիչն էր թեմիս բարեխնամ առաջնորդ՝ Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանը, հնչում էր պատարագի հոգեպարար երգեցողութիւնը: «Ուրախ լեր եկեղեցիս» շարականի երգեցողութեամբ Սրբատառ Կոնդակը ձեռամբարձ քահանայի առաջնորդութեամբ թափօրը՝

րելի բոլ. Ստեփան սրկ. մեզ հետ միասին խնդակից են ձեզ այս հրաշալի տօնական օրուայ առիթով «Խաչատուրեան» երգչախմբի ողջ անդամները եւ հաւատաւոր ժողովուրդը: Մենք աղօթում ենք առ բարին Աստուած, որ ձեզ պարզեւի քաջառողջ երկար տարիներ, որպէսզի դուք շարունակէք տակաւին ծառայել մեր եկեղեցուն եւ ձեր կեանքը դառնայ պատգամ երիտասարդներու համար: Աստուած օրհնէ ձեզ»:

Պատարագի աւարտին մեծաբանքի եւ գնահատանքի հանդիսութիւնը շարունակուեց եկեղեցուն կից մեծ եւ շքեղ «Գալաթեան» սրահում հիւրասիրութեամբ, բովանդակալից յայտագրով եւ հոծ թուով հրաւիրեալների ներկայութեամբ:

Ըստ մեր հայկական սովորութեանց՝ կատարուեց սեղանների

ԱՄՆ ԳԱԼԻՖՈՐՆԻԱ ՆԱՅԱՆԳՈՒՄ ՐԱԻԱՏԱՐՄԱԳՐՈՒՄ ԴԻՒԱՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ԶԵՐԹԱԿԱՆ ՐԱԻԱՔ

Կլենտէյլում կայացաւ ԱՄՆ Գալիֆորնիա նահանգում հաւատարմագրուած դիւանագէտների հերթական հաւաքը, որի հիւրընկալութիւնը վերջին 4 տարիներին ստանձնում է Լոս Անճելոսում ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութիւնը: Ամենամեայ այս հանդիպումը Լոս Անճելոսի դիւանագիտական կորպուսի համար բացառիկ հնարավորութիւն է՝ ընդլայնուած կազմով քննարկել ընդհանուր խնդիրները, խօսել նաեւ բազմակողմ գործակցութեան հնարաւորութիւնների մասին:

Հաւաքին մասնակցեց աւելի քան վեց տասնեակ երկրի դիւանագէտ: Նրանց քննարկման օրակարգում էին Լոս Անճելոսի հիւպատոսական կորպուսի կանոնադրութեան փոփոխութեան հարցը, ամերիկեան շրջանակների հետ տնտեսական կապեր ստեղծելու եւ միջազգային առեւտուրը խթանելու թեմաները:

Դիւանագէտների հաւաքին

մասնակցեց նաեւ Լոս Անճելոս մարզի կառավարիչների խորհրդի անդամ Մայք Անտոնովիչը, որը հանդիպման բանախօսն էր: Անցեալում ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութեան հիւրն են եղել Գալիֆորնիայի 35-րդ նահանգապետ Ճորճ Դուքմեջեանը, ԱՄՆ նաւատորմի նախկին քարտուղար Փոլ Իգնատիուսը:

Հիւպատոսական հաւաքն ընթացաւ ջերմ մթնոլորտում: Յատկանշական է, որ ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութեան հարկի տակ կազմակերպուող ամենամեայ հաւաքը միակ միջազգայն է, որն անցկացում է օտարերկրեայ դիւանագէտների նման մեծ կազմով: Դա վկայում է կառույցի արդիւնաւէտ աշխատանքի եւ տարբեր երկրների դիւանագէտների՝ գործակցութեան պատրաստակամութեան մասին:

Հանդիպման վերջում օտարերկրեայ դիւանագէտները վայելեցին հայկական երաժշտութիւն եւ հայկական խոհանոցի խորտիկներ:

ընդգրկուած յոբելեարի ընտանեկան կազմով, առաջնորդուեցաւ դէպի եկեղեցու Սր. Սեղանը: Եկեղեցու հոգեւոր հովիւ՝ Տէր Խոսեակ Շահբազեան քահանայի միջոցով տպաւորիչ առողանութեամբ ընթերցուեց կոնդակը, ապա յանձնուեց յոբելեարին: Այնուհետեւ Յովնան սրբազանն իր ողբերոյց գնահատանքի խօսքով շնորհաւորեց եւ բարձրօրէն արժեւորեց յոբելեարի ծառայութիւնները ասելով «...Սի-

օրհնութիւն Տ. Արշակ Ա. քհնյ. Խաչատուրեանի միջոցով. ապա հանդիսութեան մեկնարկումը կարտարեց բոլ. Յակոբ սրկ. Մերունեանը ողջունելով բոլորի ներկայութիւնը: Նա օրուայ հանդիսութեան արժանաւոր հանդիսավարն էր, որ իր պատշաճ եւ դրուատալից խօսքերով արժեւորում էր բոլորի ներկայութիւնը ի մասնաւորի գնա-

Շար.ք էջ 18

It's Time to Make Your Final Decision!

Who should you vote for on March 5?

Come see Pasadena City Council and PUSD Board Candidates in one of the final Forums before the election.

**Friday
February 15, 2013,
at 6:30 p.m.**

**Marshall Fundamental
School Auditorium**
590 North Allen Avenue,
Pasadena 91104

This free event is sponsored by the Pasadena Armenian Community Coalition, Pasadena Now and Mountain View News

Massis Weekly

Volume 33, No. 4

Saturday, FEBRUARY 9, 2013

Armenian Presidential Elections Will be Held as Planned on February 18

President Serzh Sarkisian visiting with Paruyr Hayrikian in the hospital

YEREVAN-- Presidential candidate Paruyr Hayrikian announced on Tuesday that he will not seek to delay Armenia's upcoming presidential election because of an apparent assassination attempt, meaning that it will be held as planned on February 18.

"I have come to only show that I am present. Let every Armenian know that terrorism must not divert the Armenian political life from its natural course," Hayrikian declared after unexpectedly joining a news conference held by his lawyer, Levon Baghdasarian, and a member of his campaign team, Karo Yeghnukian.

Hayrikian arrived there from a Yerevan hospital where he was taken immediately after being shot and wounded by unknown assailants last Thursday. Escorted by police officers, he returned to the hospital following his brief remarks.

The Armenian constitution allows a postponement if one of the presidential candidates is faced with "insurmountable obstacles" to their election campaign.

"Clearly, the criminal's goal was to eliminate Paruyr Hayrikian and the consequence would naturally be new

elections. Considering their agenda, we want to prevent them from achieving their goal," stated Yeghnukian, adding that they also want to hear the other candidates' position regarding the possible postponement.

Hayrikian representative insisted that he did not make his decision under pressure from or at the urging of President Serzh Sarkisian. Hayrikian, for his part, denounced some of the other opposition candidates for suggesting that he cut a secret deal with the government.

Paruyr Hayrikian was shot at the entrance to an apartment block in the city center where he lives with his family. According to his relatives, the veteran politician was returning home from the offices of his National Self-Determination Union (AIM) party. They said he had never heard of any death or violence threats addressed to Hayrikian.

The Armenian police chief, Vladimir Gasparian said that an unknown gunman apparently fired two gunshots and one of them hit Hayrikian in the shoulder. He said the police will conduct a "meticulous" investigation to identify the shooter and his motives.

OSCE Chairperson Calls on Conflicting Parties to Bring Peace to Region

VIENNA -- The OSCE Chairperson-in-Office, Ukraine's Foreign Minister Leonid Kozhara, speaking at the OSCE Permanent Council, Vienna

The OSCE Chairperson-in-Office, Ukrainian Foreign Minister Leonid Kozhara, met with the Co-Chairs of the OSCE Minsk Group, Ambassadors Igor Popov of the Russian Federation, Jacques Faure of France, and Ian Kelly of the United States as well as the Personal Representative of the OSCE Chairperson-in-Office, Ambassador Andrzej Kasprzyk to discuss the progress towards settlement of the Nagorno-Karabakh conflict, OSCE said in a news release.

The talks focused on the Co-Chairs' meeting last week in Paris, France, with the foreign ministers of

Armenia and Azerbaijan, where they discussed a proposal to advance the peace process they had submitted to the sides late last year and views on possible confidence building measures.

Minister Kozhara expressed full support to the efforts of the OSCE Minsk Group Co-Chairs aimed at strengthening the ceasefire and helping the sides negotiate a peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh conflict. "It is a priority of Ukraine's OSCE Chairmanship to work with the parties to advance this process to the extent possible, and I urge the sides to show the commitment and political will needed to finally bring peace to this region," said the OSCE Chairperson, according to the organization's official website.

We Apologize to Armenians – Kurdish MP

ISTANBUL -- A Kurdish independent MP has extended apologies to the Armenian nation on behalf of his ancestors who took part in the 1915 anti-Armenian massacres in the Ottoman Empire.

"We - as their sons, children and grandchildren - ask for forgiveness," Agos quoted Ahmet Turk, an MP elected from the Mardin Province, as saying

He reportedly called upon the Turkish state to follow suit and apologize to the Armenians, Assyrians and Yezidis.

Noting that the Armenians suffered a big grief in 1915, Turk said his nation was used as a tool for committing the massacre against the ethnic minorities residing in the Ottoman Empire.

"The Armenians saw much grief in 1915. And the Kurds too, have their share [of guilt] in that. Our grandfathers and fathers were used for [fight-

Kurdish MP Ahmet Turk

ing] against both the Armenians, and Assyrians, as well as the Yezidis. We today – as their children and grandchildren – apologize to them. Receiving apologies is important to my mind. If those events happened before our republic came into existence, what obstacles are there?" he said.

New Secretary of State Kerry Vows 'Strong Support' for Turkish-Armenian Normalization

WASHINGTON, DC (RFE/RL) -- John Kerry, a veteran pro-Armenian senator who will take over as the new U.S. Secretary of State on Friday, has reaffirmed Washington's strong support for an unconditional normalization of Turkey's relations with Armenia.

Kerry did that in his written answers to questions that were filed by other legislators last week during confirmation hearings in the U.S. Senate on his candidacy for the top U.S. diplomatic post.

"The United States is encouraging Turkey at the highest levels to engage productively with Armenia on the [2009] normalization protocols, to open the border, to reinstitute transportation, communication, and utility links between the two countries, and to re-establish diplomatic relations," he said.

"If confirmed, I will continue to strongly support all efforts to normalize bilateral relations between Armenia and Turkey so that together, they can forge a relationship that is peaceful, productive, and prosperous," the Massachusetts Democrat wrote to Robert Menendez, the staunchly pro-Armenian incoming chairman of the Senate Foreign Relations Committee.

Kerry referred to the U.S.-brokered agreements that were signed by Armenia and Turkey in 2009. The two protocols envisaged the establishment of diplomatic relations between the two neighboring states and opening of their border.

The Turkish government has made their parliamentary ratification contingent on a resolution of the

New U.S. Secretary of State John Kerry

Nagorno-Karabakh conflict acceptable to Azerbaijan, a precondition rejected by Yerevan.

The administration of President Barack Obama likewise says that the protocols must be implemented without any preconditions. Secretary of State Hillary Clinton repeated that "the ball remains in Turkey's court" when she visited Yerevan last June.

Risking criticism from Armenian-American groups that have long supported him, Kerry also stopped short of referring to the 1915 mass killings of Armenians in Ottoman Turkey as genocide. He spoke instead of "one of the worst atrocities of the 20th century."

Responding to Senator Barbara Boxer, Kerry made clear he will stick to the Obama administration's policy on the sensitive issue. "As the President has emphasized in his April 24 Remembrance Day statements, the achievement of a full, frank, and just acknowledgement of the facts of what

Continued on page 4

Archbishop Aykazian to Lead Christian Churches Together

Archbishop Vicken Aykazian, the Diocese's Ecumenical Director, was elected president of Christian Churches Together in the U.S.A. - a nationwide ecumenical association of church leaders - on Wednesday, January 30, during the organization's annual meeting in Austin, Texas.

"Christian Churches Together has become one of the most important Christian organizations in the United States," Archbishop Aykazian said. "In the coming years, I look forward to working together with fellow church leaders to promote the common good for our society."

Participants in the annual meeting, from January 28 to February 1, focused on immigration reform, and heard from immigrants and advocates, including representatives of the Hispanic Christian community and Catholic Relief Services of the U.S. Conference of Catholic Bishops.

In a statement released after the meeting, Christian Churches Together calls on "people of faith, people of good will, elected officials in Congress and the President of the United States to work together to enact just and humane immigration reform legislation in 2013."

"The 11 million individuals now in the U.S. without authorization should be given an opportunity to earn citizenship, if the individual chooses," the statement reads. The organization also calls for family reunification options, just enforcement measures, and special protection for refugees and asylum seekers.

Archbishop Vicken Aykazian

Some 100 church leaders attended the annual meeting in Austin. Also representing the Armenian Church were the Very Rev. Fr. Aren Jebejian and seminarian Eric Vozzy.

Archbishop Aykazian will serve a four-year term as the head of Christian Churches Together. He previously served as President of the National Council of Churches, from 2007 to 2009. He is also a member of the Central Committee and the Executive Council of the World Council of Churches.

Established in 2001, Christian Churches Together is comprised of more than 40 churches and organizations, including Evangelical, Pentecostal, Orthodox, Roman Catholic, historic Protestant, Racial and African American churches. Archbishop Aykazian was among the founding members of the organization. He is also the first to serve as president of both the National Council of Churches and Christian Churches Together.

Report: Insufficient Progress in Armenia Media Freedom

A new report by the Investigative Journalists' NGO says Armenia is making insufficient progress in preserving media freedom. The organization is a member of the Association of European Journalists.

The study 'Violence, intimidation and legal cases against journalists and the media in Armenia 2012' pays particular attention to incidents of violence against reporters in the country, as well as lawsuits against media on charges of slander and insult.

The report, financially supported by the OSCE Office in Yerevan, is a compilation of media freedom violations in Armenia between January and October 2012 and legal analysis of two renowned experts, the attorneys Ara Ghazaryan and Ashot Vareljyan.

After carefully examining various aspects regarding the freedom of news outlets, including legislative regulation, news accessibility, physical violence and slander/insult court cases, the study concluded that "overall judicial process is developing in the right direction".

This means that defamation cases brought to the courts have decreased dramatically, as well as a significant drop in the amounts of compensatory damages awarded has become established judicial practice.

However, the judicial practice of

defamation and libel lawsuits was found to be "the only area where steady positive developments continue".

In contrast, when it comes to exposing incidents of violence committed against journalists, the report concluded that "the situation hasn't improved." More precisely, police investigations of the cases reported in 2012 "have been more for 'show' than anything else and thus unproductive".

Liana Sayadyan, deputy editor of the NGO-run online newspaper Hetq where the report appeared, told New Europe that journalists in Armenia faced various problems, including lack of access to information, violence and inefficient police investigations. However, in her opinion, the biggest weakness of the current media freedom environment in Armenia was the financial dependence of media outlets on politics, government or other institutions.

According to the press freedom index for 2013 recently released by Reporters without Borders (RWB), Armenia ranks 74th, marking a progress of three positions ahead compared to last year. Nevertheless, RWB emphasized that the country, together with Moldova and Georgia, 'still faces important challenges concerning media independence and the working environment of journalists.'

Olympic Boxing Champion Vladimir Yengibaryan Passed Away

LOS ANGELES -- Vladimir Yengibaryan, the second Olympic champion in the history of Soviet boxing, passed away at age 80 in Los Angeles, California.

Yengibaryan, a proud Armenian and the native of its capital Yerevan, started his career as a bantamweight. His first of three European championship wins came in the 1953 competition, where he captured the Gold as a lightweight. Yengibaryan would repeat honors in 1957 and 1959 - both in the light welterweight division - and also captured Bronze in the 1955 Games.

His crowning achievement as an amateur came in the 1956 Summer Games in Melbourne, scoring four consecutive decisions to capture Olympic Gold in the welterweight division. Yengibaryan was one of three Soviet boxers to win Gold that year, marking the beginning of its dominance in Olympic competition.

An attempt to repeat honors fell short when he was eliminated in the quarterfinal round of the 1960 Rome Summer Olympics.

"I have never been knocked down throughout my entire career", recalled Yengibaryan, who also founded the Children and Youth Sport School in Yerevan shortly after retiring from boxing. "I was the Pretty Boy, had no

Vladimir Yengibaryan

scars and no swellings, but my hands were crushed by boxing because of so many hits I have delivered to my opponents".

Yengibaryan moved from Armenia to Los Angeles in 1992. He will be sorely missed not only by the Armenian boxing community but also by all those, who were lucky enough to witness his fights from the ringside position.

(BoxingScene.com)

Soccer:

Armenia Ties with Luxemburg in Friendly

VALENCE, FRANCE -- Armenia scored a 1-1 draw against Luxemburg in a friendly match played in the French town of Valence Tuesday night.

Vardan Minasyan's side was the first to concede the goal in the 15th minute. The equalizer came towards the end of the first half thanks to forward Edgar Manu-charyan.

Despite several goal scoring opportunities in the second half the Armenian national team could not score and snatch a victory.

The match played in the presence of about 3,000 spectators, including many locally residing ethnic Armenians, was part of Armenia's preparations for the 2014 FIFA World Cup qualifying campaign that is due to resume in spring.

PUBLICATION PROGRAM

THE DOLORES ZOHRAH LIEBMANN FUND JP MORGAN CHASE BANK, TRUSTEE

We are pleased to announce that The Dolores Zohrab Liebmann Fund will provide financial assistance toward the publication of certain select doctoral dissertations on subjects related to Armenian studies, works on ancient Armenian history by Armenian historians and works of Armenian literature of the 19th or earlier century. These works could be either in Armenian or English. In the case of the former they must be accompanied an English translation.

Applications for publication grants must be submitted before April 15 and November 15 of each year.

For further information and application, please write to:
LIEBMANN FUND-PUBLICATIONS
c/o Mr. Haigentz
1518 11th Street
Fort Lee, NJ 07024

New Book by Zoryan Institute: “La Tragedia di Sumgait”

TORONTO -- The Sumgait Tragedy: Pogroms against Armenians in Soviet Azerbaijan: Eyewitness Accounts is as relevant today as when it was first published by the Zoryan Institute. A new Italian language edition, *La Tragedia di Sumgait: 1988, Un Pogrom di armeni nell'Unione Sovietica* has just been released. The edition was prepared by Pietro Kuciukian and published by Guerini e Associati of Milan and marks the ninth language in which Zoryan's work has been published. This edition includes the prefaces both from the English edition by human rights activist Yelena Bonner, and the French edition by human rights activist, French politician, and co-founder of Médecins Sans Frontières, Bernard Kouchner. The appearance of this book is very timely, exposing the origins of the current conflict, as Azerbaijan continues to use threatening and warmongering language against Armenia and Artsakh.

For three days in February, 1988, the Azerbaijani city of Sumgait became the arena of pogroms against the Armenians. The Sumgait tragedy was a brutal, organized attempt to block a political solution to the peaceful demands of the Armenians of Mountainous Karabagh, over 1000 km away from Sumgait, which is deeply within Azerbaijan proper. These events marked the beginning of a premeditated plan to depopulate Azerbaijan of Armenians, and eventually of Russians and Jews.

The book is a compilation of interviews conducted by Armenian journalist Samvel Shahmuradian with Sumgait survivors immediately after events in February 1988, while the memory was fresh. These testimonies give painful answers to critical questions. What happened in Sumgait? Why was the impending slaughter not averted? Why did measures to halt the massacres come too late? Why did the events not receive complete analysis and coverage by the mass media, the government, and judicial bodies? The answers to these questions come from the victims themselves, in halting painful narratives.

In 1988, the Nagorno-Karabagh Autonomous Oblast was a small, 4400 sq. km. (1699 sq. mi.) Soviet enclave with a population of approximately 153,000, of which 80% was Armenian. It is central to Armenian cultural and historical identity. Since its transfer by Stalin to Azerbaijan in 1921, the government of Azerbaijan pursued a policy of economic and social discrimination and political repression, making life intolerable for its citizens in a variety of ways. In the 1960s and 1970s, the government of Nagorno-Karabagh petitioned the central Soviet government several times for relief from these conditions, without success.

The advent of Mikhail Gorbachev and his policies of glasnost and perestroika encouraged the people of Nagorno-Karabagh to call for self-determination within the existing legal framework and within the jurisdiction of Azerbaijan. Starting in 1987, they signed petitions, held vigils, conducted hunger strikes, demonstrations, rallies and general strikes. Massive marches took place in Stepanakert and Yerevan.

On February 26, 1988, Gorbachev tried to calm the situation by asking for a moratorium on the demonstrations for one month, after which he would announce a new policy regarding Nagorno-Karabagh. The Armenians agreed to suspend their protests.

A wave of anti-Armenian statements and rallies swept over Azerbaijan. This culminated in three days (February 27-29) of unhindered mass pogroms against the Armenians living in Sumgait, a city of some 250,000 inhabitants, miles away from Nagorno-Karabagh.

The perpetrators who broke into Armenian homes were aided by prepared lists containing the names of residents. They were armed with iron rods, stones, axes, knives, bottles, and canisters full of benzene. According to witnesses, some apartments were raided by groups of 50 to 80 persons. Similar crowds, up to 100 people, stormed the streets.

There were dozens of casualties and 53 murders — most of those were burnt alive after being assaulted and tortured. Hundreds of innocent people were wounded and disabled. Many women, including adolescent girls, were raped. Over 200 apartments were raided, dozens of cars burnt, numerous shops and workshops looted. Mobs hurled furniture, refrigerators, TV sets, and beds from balconies and then burnt them. The direct and indirect results of these atrocities were tens of thousands of Armenian refugees.

The army arrived in Sumgait on February 29; however, it limited its activities to shielding itself against the ravaging Azerbaijani mob that threw stones at the soldiers and did little to protect Armenians.

As the true story behind Armenian-Azerbaijani relations has become obscured by propaganda, oil lobbyists, and economic interests, this volume serves as a valuable document for Italian readers when considering a resolution to the ongoing Karabagh conflict.

This new edition provides an abridged version of the interviews, making it an excellent introductory text for Italian readers interested in learning more about the Sumgait tragedy. This new version also arranges the interviews into thematic chapters, making them easy to navigate and providing those who are new to the subject with more context.

Genocide Scholar Steven L. Jacobs to Speak at NAASR on “Lemkin and the Armenian Genocide”

BELMONT, MA -- Prof. Steven L. Jacobs, Aaron Aronov Chair of Judaic Studies at the University of Alabama, will give a lecture entitled “Raphael Lemkin and the Armenian Genocide,” on Tuesday, February 19, 2013, at 8:00 p.m. at the National Association for Armenian Studies and Research (NAASR), 395 Concord Avenue, Belmont, MA. The lecture is co-sponsored by Temple Isaiah (Lexington, MA) and NAASR.

Steven Leonard Jacobs, one of the foremost authorities on the life and work of Raphael Lemkin, will provide a detailed critical overview and discussion of the importance of the Armenian case in the development of Lemkin's thinking and conception of the term genocide and its formulation as an international crime. Lemkin coined the term “genocide” and was the motivating force behind the 1948 United Nations Convention on the Punishment and Prevention of the Crime of Genocide.

Prof. Jacobs' most recent book, *Lemkin on Genocide* (2012), provides an annotated commentary on two unpublished manuscripts written by Lemkin. He serves as the International Editor of *The Papers of Raphael Lemkin*. Jacobs' other books include *Raphael Lemkin's Thoughts on Nazi Genocide* (1992); *Contemporary Christian and Contemporary Jewish Religious Responses to the Shoah* (1993); *Rethinking Jewish Faith: The Child of a Survivor Responds* (1994); *The Holocaust Now: Contemporary Christian and Jewish Thought* (1997); *The En-*

Prof. Steven L. Jacobs

cyclopedia of Genocide (1999, Associate Editor); *Pioneers of Genocide Studies* (2002, Co-editor); *Dismantling the Big Lie: The Protocols of the Elders of Zion* (2003); and *Post-Shoah Dialogues: Re-Thinking Our Texts Together* (2004).

This lecture is made possible through NAASR's Ethel Jafarian Duffett Fund. Mrs. Duffett (1915-2005), a longtime NAASR member and generous benefactor, was the youngest child of Boghos and Nazley Jafarian from Mezireh in the Kharper region. A survivor of the Armenian Genocide, Mrs. Duffett created a legacy of education about Armenian history and culture, especially memorializing the Armenian Genocide which claimed many of her family members and destroyed the community into which she was born.

More information about Prof. Jacobs' lecture may be had by calling 617-489-1610, faxing 617-484-1759, e-mailing hq@naasr.org, or writing to NAASR, 395 Concord Ave., Belmont, MA 02478.

The Armenian Community's Memorial Service For the Sandy Hook Victims

PASADENA -- As an old Armenian tradition of having a memorial service after forty days of the passing away of loved ones, the Armenian Community Coalition organized a special memorial service at the Saint Gregory Armenian Apostolic Church of Pasadena on Sunday, January 27, 2013. The pain and sadness of Newtown, CT is shared by all Armenians and the service was to respect the victims and their families. Hundreds of Armenians and community leaders attended the service.

Father Petoyan preached both in Armenian and English, stressing the importance of coming close to God, “as opposed to Un-Godly-ness, which seems to be spreading nowadays”, he said. As he read the names and ages of each of the victims, not a single eye was dry in the church, and occasional sobs could be heard throughout the sanctuary.

A small reception of traditional food and drinks appropriate to such

occasions followed the service. Pasadena Police Chief Philip Sanchez, who attended the service, spoke a few words. The chief stressed the importance of good parenting and teaching the children when they are young. He also noted that any community has to be in a partnership with the police force for a safer and better environment.

Chris Chahinian, chairman of the Armenian Community Coalition' said, “we can not afford to spare any efforts to keep our children safe and gun-control and the banning of assault-weapons is one way of doing so. The Armenian Community supports President Obama on this issue”.

The attendees pledged their support of the Pasadena Police department and to contribute to the safety of the community as much as they can.

The Armenian Community Coalition (ACC) is a well known dynamic and active organization with a proven record of numerous successful activities, both political and cultural.

Save
Support
Sustain

Syrian Armenian Relief Fund
P. O. Box 1948
Glendale, CA 91209-1948

www.syrianarmenianrelieffund.org

Kazan Visiting Professor Dr. Sona Haroutyunian to Present Series on “The Theme of the Armenian Genocide in Literature, Translation, and Cinema”

FRESNO -- Dr. Sona Haroutyunian (University of Venice), the 10th Henry K. Khanzadian Kazan Visiting Professor of Armenian Studies at California State University, Fresno, will hold three illustrated public lectures on the theme of the Armenian Genocide in the Spring semester, concentrating on the renowned Italian-Armenian novelist Antonia Arslan's genocide narrative *Skylark Farm*.

The first lecture, to be held at 7:30PM on Wednesday, February 27, will focus on the literary genre as an instrument, which brings greater attention to the historical phenomenon of the Armenian Genocide. To what extent are these narratives true to historical events? To what extent can an author use the devices of literary fiction while still remaining authentic in the telling of history? Does reading fiction about this particular historical event alter the way we think about the nature of historical memory? These are some of the questions that will be explored during the first lecture. With the projection of exclusive documents that Prof. Haroutyunian will provide for the lecture, the audience will have a unique chance to “visit the backstage” of the novel.

In the second lecture, to be held at 7:30PM on Thursday, March 14, Dr. Haroutyunian will both explore and problematize the power of translation related to the Genocide as an instrument of cultural, historical, and linguistic interaction. For example, why has this particular book been chosen for translation into 18 languages? What difference does reading genocide literature in translation make? Is there something about the genocide as an event that calls into crisis the very notion of eventfulness that resists or eludes translation? And finally, in what ways have these translations contributed to the awareness of the genocide in their given countries? Exploring the impacts these translations have had in their given countries, there will also be an examination of the reader reactions following their respective publications in various languages by presenting exclusive interviews with some of the translators. During the lecture the metaphorical relationship between memory and translation will also be examined.

The third lecture, to be held at 7:30PM on Wednesday, April 10, will focus on the theme of “The Armenian Genocide in Cinema” and will deal with the Italian directors the Taviani brothers and their film “*Skylark Farm*,” a co-production by Italy, Spain, Belgium, France and the European production company Eurimages.

Dr. Sona Haroutyunian

The aim of the three public lectures will be to analyze the different effects that each medium (literature-translation-cinema) may have on the experience of its readers/audience—what that medium is trying to cultivate, the limitations of each, and how all of them in different ways bring greater attention to the historical phenomenon of the Armenian Genocide.

Dr. Sona Haroutyunian is a graduate of Yerevan State University, where she received her Masters of Arts in pedagogy, philology, and literary translation in 1996, and later her Ph.D. in philology. She received her second Ph.D. in linguistics at the University of Venice, where she has been a professor of Armenian language and literature since 2001.

Along with teaching, Dr. Haroutyunian has also directed her skills towards working as the Cultural Advisor to the Ambassador of Armenia in Italy, and the Italian and Armenian Website Coordinator and Translator for the Armenian Embassy in Italy. Recently, Dr. Haroutyunian completed mapping translations from the Armenian language into Italian, a project she has worked on with UNESCO.

Dr. Sona Haroutyunian is an accomplished scholar who, among her projects, has published many academic articles on Dante in the Armenian world, on translation and in linguistics and is the author of the Armenian translations of Aleramo Hermet's *Armenian Venice* and Antonia Arslan's genocide narratives *Skylark Farm* and *The Road to Smyrna*.

Each of the lectures is free and open to the public and will take place in the University Business Center, A. Peters Auditorium, on the Fresno State campus.

For more information on the lecture please contact the Armenian Studies Program at 278-2669.

New Secretary of State Kerry

Continued from page 1

occurred in 1915 is in all our interests,” he said. “He also has said that the best way to advance that goal is for the Armenian and Turkish people to address the facts of the past as a part of their efforts to move forward.”

As senator, Kerry has backed numerous draft resolutions calling for an official U.S. recognition of the geno-

cide. In 2005, he joined 30 senators in urging then President George W. Bush to reaffirm “the United States record on the Armenian Genocide.”

Kerry also criticized the Bush administration in 2006 for recalling U.S. Ambassador to Armenia John Evans for publicly using the word “genocide” with respect to the events of 1915. He accused the administration of bowing to pressure from Turkey.

LA Consular Corps Annual General Meeting at the House of Armenia

Los Angeles Consular Corps meeting at Armenia House

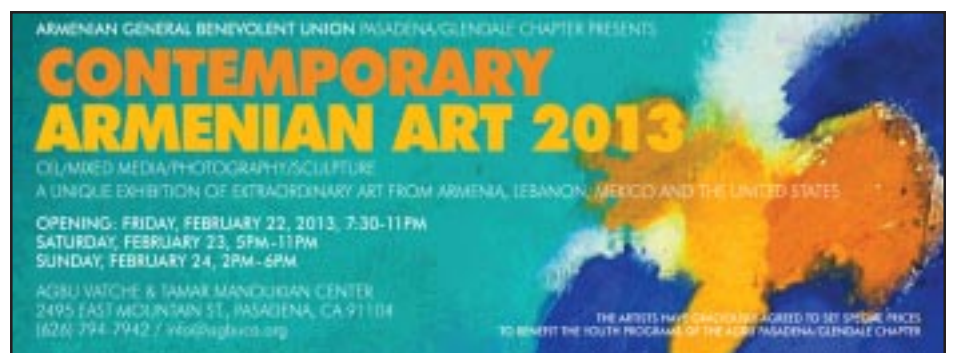
GLENDALE -- Following the tradition established in 2010, Armenia hosted the annual general meeting and the luncheon of the Los Angeles Consular Corps on January 31. Third largest in the world (after New York and Hong Kong), the Los Angeles Consular Corps includes almost 100 Consulates General, Consulates and Honorary Consulates.

On the last day of January 2013, the House of Armenia in Glendale opened its doors to host the most

representative consular event of the year followed by a luncheon and a cultural program. At the invitation of the Consul General of Armenia, the Los Angeles County Supervisor Mr. Michael Antonovich appeared before the consular community as a key-note speaker.

CG's past guest speakers included the 35th Governor of California Mr. George Deukmejian and the US Secretary of Navy, Mr. Paul Ignatius.

AGBU Hosts “Contemporary Armenian Art 2013” Exhibition

PASADENA -- The Armenian General Benevolent Union (AGBU) Pasadena/Glendale Chapter will be hosting an art exhibition called “Contemporary Armenian Art 2013” from February 22 through February 24, 2013, at the AGBU Vatche and Tamar Manoukian Center, in Pasadena. Through this exhibition, AGBU strives to raise funds for its youth oriented and cultural activities, and at the same time promote fourteen talented Armenian artists, presenting their work in oil, mixed media, photography, and sculpture. The artists reside in Armenia, Lebanon, Mexico, as well as the United States. Among them are twelve painters, a sculptor, as well as a photographer.

“Our goal is to create awareness of the tremendous talent that exists among Armenian artists as well as to give Southern Californians the opportunity to possess one or more of these unique pieces,” says Contemporary Armenian Art 2013 Committee Chair, Haig Messerlian, who has been working closely with the artists to facilitate their participation in the exhibition.

“To have the work of fourteen artists—several of whom will be present at this art exhibition—is a show of force of Armenian talent from different countries, which gives this exhibition a unique and an extraordinary aspect of creativity and diversity.”

AGBU Pasadena/Glendale Chapter Chairperson, Aleen L. Khanjian, Esq. adds, “We are grateful to these artists who have agreed to sell their pieces at special prices in order to benefit the Chapter's youth activities. We are certain that the 350 youth that our Chapter serves—on a weekly basis—will benefit tremendously from the graciousness of these fourteen, talented Armenian artists.”

The Art Exhibition Committee, chaired by Haig Messerlian, is comprised of: Aleen Khanjian, Aline Yeterian, Ani Aivazian, Ani Boyajian, Asdghig Khanjian, Benjamin Charchian, Cynthia Simonian, Kevork Keushkerian, Lora Kuyumjian, Krikor Satamian and Shake Toumayan.

For more information call the AGBU Office at (626) 794-7942.

«ԳՈՂԱՐ» ԶԱՄՈՅԹԻ ԵՐԵՒՈՅՈՅՆ ՄԵՐ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԵՁ

ՊԷՊՕ ՄԻՄՆԵԱՆ

Գիրի մշակույթին կը հաղորդակցինք ընթերցումով եւ խոհական ընկալումներով: Կատարողական արուեստին վերաբերողները՝ երգ, երաժշտութիւն, պար, օփերա, նոյնիսկ թատրոն, կատարողական արուեստով կ'իրագործուին: Գեղարուեստական անփոխարինելի վայելքի կը վերածուին:

Խաչատուրեան եղբայրները՝ Շահէ եւ Նար, իրենց երէց եղբոր՝ Յարութի գլխավորութեամբ, իրենց ծնողաց հանդէպ սիրալիք յարգանքով ծնունդ տուին «ԳՈՂԱՐ» համոյթին, որ կը կրէ իրենց մօր՝ գաղութի սպանուէր հայուհիներէն Գոհարին անունը:

Հայրենի պատուհաստած քաղաք Կիւմրիէն ծնունդ առած համոյթը, որ բառին ամբողջական իմաստով համոյթ է, երգով, պարով, նուագախումբով եւ երգչախումբային զերագանց կատարողութեամբ, համապիտուեցաւ բոլոր այն երկիրները, ուր հայեր կ'ապրին: Քաղաքամայր Երեւանէն մինչեւ Միացեալ Նահանգներ (Նիւ Եորք, Սան Ֆրանսիսքօ, Շիքափօ, Տիթրոյթ, Պոսթոն, Լոս Անձելոս), Գանատա (Թորոնթօ, Մոնթրէալ), Մոսկուա, Իսթամպուլ, Կիպրոս, Լիբանան, Սուրիա (Դամասկոս, Հալէպ): Հայ արուեստի երթն ու փառատօնը շարունակուելով «ԳՈՂԱՐ» համոյթը իր հմայքին սեւեռեց նաեւ Արժանթինը, Պրագիլը, Ուրուկուէյը, ազգապահպանման դերին լիովին աստարելով:

Բազմամարդ համերգասրահներով ելոյթները առիթ շնորհեցին, որ հայութեամբ ապրողները ազգային արուեստի հպարտութիւնը ունենան վերանորոգուելու եւ վերահաստատուելու: Կիսահայերը վերադառնան իրենց ծագումի արմատներուն, տարագիր հայերը հիւրընկալած երկիրներու ժողովուրդներն ու պետութիւնները ճանչնան հայ ժողովուրդին արժէքը իր արուեստին սիրանքով: Այս բոլորին հետ արուեստի միջազգային շրջանակները անգամ մը եւս հաստատեցին, որ հայ ազգը մշակույթ ստեղծող ժողովուրդ է:

Եթէ «ԳՈՂԱՐ» համոյթը մեր մշակութային կեանքին մէջ բացառիկ երեւոյթ դարձաւ, գայն բացառիկ դարձնող ճիգը, նուիրումը եւ հետեւողականութիւնը հիմնական ազդակներ էին՝ նախաձեռնութեամբ իրադրութեան ընտանիքին, որ նիւթապէս ոչինչ ինչպէս կատարելագործուած համոյթով հայ արուեստի տարածումին համար: Աւելի քան 15 տարիներէ ի վեր համերգէ համերգ ոգեւորութեան նոր ալիքներ կը բարձրացնէ գաղութէ գաղութ: Անոր յղացումն ու իրագործումը կը գուզադիպէր այնպիսի շրջանի մը, երբ նոր անկախացած Հայաստանի մէջ հայ արուեստագետը նիւթական անձկութեան մէջ կ'ապրէր: Շուրջ 160 արուեստագէտներ՝ տաղանդաւոր մեներգիչներ, երգչախումբային երգիչներ, բարոյապէս քաջալերուելով, արժեւորուելով, եւ նիւթապէս վարձատրուելով, իրենց կարելիութիւնները ի սպաս դրին «ԳՈՂԱՐ» համոյթի փայլուն յաջողութեան համար: Նման համոյթներու ստեղծումը եւ շարունակական յարատեւութիւնը կրնայ միայն պետական միջոցներու յատուկ ըլլալ: Հայ

Սփիւռքի պատմութիւնը կ'արձանագրէ, որ հայ մշակույթի հանդէպ յանձնառու ընտանիքի մը հաւատքով ի գործ դրած ջանքերով եւ գոհաբերութեամբ կերպաւորուած է ան: «ԳՈՂԱՐ»ին հետ որպէս խմբավար յայտնուեցաւ Սեպուհ Աբգարեանը, որ ծանօթ էր իբրեւ Կիպրոսի հայկական ռատիոթատի հաղորդավար եւ Մելգոնեանի ուսուցիչ: «ԳՈՂԱՐ»ով բացայայտուեցան անոր խմբավարի կարողութիւնները, որոնք գնահատուեցան արուեստասէր հասարակութեան կողմէ:

Ի՞նչ է գաղտնիքը «ԳՈՂԱՐ»ի գտած ոգեւորիչ ընդունելութեան: Ոչ մէկ խօսք որ «ՀԱՄՈՅԹԸ» հարուստ է հարկաւ երգչախումբային, պարային, մեներգային եւ նուագախումբային որակով, նա'եւ սակայն յայտնուելու մէջ ընդգրկուած երգերով, որոնք իրենց հաղորդականութեամբ, ժողովրդային եւ ազգայնաշունչ բովանդակութեամբ կը բռնեն ժողովուրդին բազկերակը:

Անոր ապացոյցը կը կազմեն համերգասրահներու մէջ խոնուած ժողովուրդին խանդավառ մասնակցութիւնը, որոտընդոտ ծափահարութիւնները եւ յազնալով չյազեցած դուրս գալու անբաւարարութիւնը:

Քնարական քնքոյշ երգերու եւ սիրային սրտայոյզ մեղեդիներու կատարումները ներանձնական ապրումներու ոլորտը կը փոխադրեն՝ խզելով ունկնդիրը իր առօրեայ տաղտուկներէն:

Այդ չէ միայն «ԳՈՂԱՐ» համոյթին կատարած: Հարուստ երգացանկին մէջ ընդգրկուած են հայ պանդուխտի կարօտի հառաչները. «Կուռնկ», «Կուռնկ, բարով դառնաս», «Մարտիկի երգը». հայրենիքի առհաւատչեայ ոգին արտայայտող բիւրեղեայ հայրենասիրութեան նմոյշները. «Ես իմ Անուշ Հայաստանի», «Անուշ հայրենիք», «Կիլիկիա». հայուն պահանջատիրութիւնը բոցավառող եւ անոր թուիչք տուող նորաստեղծ տաղերը.

«Արդեօք ովքե՞ր են», «Իմ հայրենիք վան», «Արմենիա Հողը», «Զարթի՛ր, Լաօ՛», ազատագրական պայքարի մոռցուած երգեր ու վերակենդանացումը կատարող արդիական մատուցումները. «Զէյթունցիներու երգը», «Հերոսների երգը», «Սարգարապատ», «Էրգորումցիների երգ»: Եւ տակաւին ուրիշներ, ուրիշներ:

Որքան երգացանկի այլազանութիւնը տպաւորիչ է, նոյնքան ընտրութեան ճաշակը բարձր է:

Պարզապէս հիասքանչ են «ԳՈՂԱՐ» համոյթով ձեռք ձգուած նուաճումները:

Շարունակելով ընտանեկան մշակութային յանձնառութեան օրինակելի քաղաքականութիւնը, հիմնեցին «ԳՈՂԱՐ» գրադարանը, որուն բացումը հանդիսաւոր շուրջով տեղի ունեցաւ 2012-ի Յունիս 7-ին, պետական երեսփոխան Միշէլ Ֆարաոնի հովանաւորութեամբ:

Գաղութի մշակութային կեանքը յատկանշող մնացուած ձեռնարկ մըն էր գրադարանին հիմնադրութիւնը, խալիլ Պատաուի հայկական թաղամասի մուտքին: Իր բնոյթով կը տարբերի հիմնուած այս նոր գրադարանը գաղութի երկու հայագիտական գրադարան մատենադարանները՝ Կիլիկ-

իոյ Կաթողիկոսարանի եւ Հայկազեանի ամբողջացնող իր հանգամանքով: «ԳՈՂԱՐ» գրադարանը մէկտեղած է եւ պիտի մէկտեղէ երաժշտական գրականութեան նուիրուած գիրքերը, երգարանները (շուրջ 1400), սիրոյները (900), տիվիտիները (200), ձայներիզները (350), հինէն եկող ձայնապնակները (600):

Սփիւռքի մէջ իր նմանը չկայ: Արդէն ինչ որ կը ձեռնարկէ խաչատուրեան ընտանիքը՝ իւրաքանչեւ կութեան դրոշմ մը կ'ունենայ:

Գրադարանն ալ այդպիսին է: Արդիական սարքաւորումներով օժտուած, դասաւորուած, թուագրուած: 1830 թուականներէն մինչեւ օրերս տարբեր վայրերու մէջ հրատարակուած երգարանները կը գտնուին հոն:

Երաժշտականին առընթեր ուրիշ յատկանշական երեւոյթը գրադարանին հայ բառարաններու հարուստ մթերքն է (Տարգմանք՝ 1749, եւ ընդհանուրը՝ շուրջ 400), որ հայ լեզուի բառապանակի ցորացումը կը կազմէ:

Այս բաժինին մէջ ներգրաւուած են Կիլիկիոյ նուիրուած հրատարակութիւններ, ինչպէս նաեւ հայկական մանրանկարչական հատորներ:

Գեղատիպ, հայատիպ, գունաւոր պատկերագրողմով, հայ մանրանկարչութեան տառերու օգտագործումով հրատարակուած «ԳՈՂԱՐ» երգարանը, որ պատիւ կը բերէ հայ տպագրութեան արուեստին: Մանաւանդ, եթէ նկատի ունենանք այն պարագան, որ 2012-ը հայ գիրքի տպագրութեան 500-ամեակն է: Այդ շրջագիծէն ներս «ԳՈՂԱՐ» երգարանը ուշագրաւ յաւելում է:

Բացի իւրաքանչիւր էջի վրայ հայ մանրանկարչութեան ընտրուած եւ վերարտադրուած նմոյշներէն, «ԳՈՂԱՐ» երգարանին այլ

նկարները եւս զեղագիտական հաճոյք կը պատճառեն:

Սկսելով Կիլիկեան դրօշներու ալիքներէն, որ իսկապէս կ'ալիկոծեն հայ սիրտերը՝ կորսուած հայկական Կիլիկիոյ պետականութեան կորուստով եւ «Կոտորած անգութ»ով: Պատմական Հայաստանի քարտէսը կը յիշեցնէ Հայ Դատի անժամանցելիութիւնը: Խաչքարը, որ հայ քանդակագործութեան մէջ ոճի խորհրդանիշ արտայայտիչն է, ներկայ է երգարանին մէջ ի յիշատակ հայ որբերուն 2010-ին Այնթուրայի մէջ (Լիբանան) զետեղուած այս կոթողով ու որբի նուիրուած քանդակով: Հայկական գորգարուեստը ներկայացուած է «Գոհար» ձեռակերտ գորգով: Կոմիտասն ու Սայեսթ Նովան կը տիրեն որպէս հայկական ազգային երաժշտութեան հիմնադիր ու աշուղական երգի վարպետ: Նկարներու շարքը կ'ամբողջացնեն «Հայ գեղջկուհին աղբիւրի մօտ», Ախթամարի կղզիի «Ս. Խաչ եկեղեցին», «Գլաձորի վանքը», «Չարենցի կամարը», «Մենք ենք մեր սարերը», «Գեղարդավանքը» եւ վերջապէս «Սէր եւ մշակույթ»ը, որ աղբիւրն ու շարժառիթն է ամէն յղացական ձեռնարկի:

Ամէն ինչ մտածուած եւ ըստ այնմ դասաւորուած է: Բազմաշխատ ճիգի արդիւնք է երգարանը եւ այդ առումով ալ որակական մակարդակ ունի: Գծանկարչութեան, նկարագրողմի գործադրութիւնը վստահուած է Կիպրոսի «ՀԱՅԱՍԱ» հրատարակչատան, զեղարուեստական պատասխանատու եւ գործադիր ունենալով Սեւակ եւ Սարօ Սերոբեանները: Երգարանը վայելած է նաեւ համագործակցութիւնը աշխարհատարած հայ եւ ոչ-հայ տասնեակներով հեղինակաւոր անձնաւորութիւններու, որ ան-

Շարք էջ 18

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լոս Անճելէսի 33 ամեայ «Սիփան» Երգչախումբին կից Ստեղծում է «Սիփան» Մանկական Երգչախումբ (Հիմնադիր Հենրիկ Անասեան)

Երգչախումբի կազմում կարող են ընդգրկուել մեր համայնքի 7-15 տարեկան շնորհալի երեխաները, որոնք փորձառու խմբավար՝ Սամուէլ Վարսեանի ղեկավարութեամբ ձեռք կը բերեն երաժշտական գիտելիքներ, եւ կ'ունենան ձայնամարզութեան դասեր փորձառու մասնագետի հսկողութեան ներքոյ:

Յաւելեալ տեղեկութիւնների համար գանգահարել խմբավար Սամուէլ Վարսեանին (323) 469-1879, (323) 610-1314

կամ Հենրիկ Անասեանին (323) 217-5730:

«ՄՇԱԿՈՅԹԸ ԶԳԱՍՏՈՒԹԻՒՆ Է...»

ՀՐԱՅՐ ՃԷՊԷՃԵԱՆ

«Հոս՝ Կիրարուի ձայնասփիւռի կայանի հայկական ժամն է»:

Մանկութեանս եւ պատանեկութեանս շրջանին ամէն կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ երեքին կրկնուող նախադասութիւնն է վերոյիշեալը, որ կը լսուէր մեր տան ճաշասեղանին կից գտնուող շատ հին կահոյքներուն մէջ նորութեան խորհրդանշիչ նման կանգնած մեր սեւ ու պզտիկ ձայնասփիւռին ընդմէջէն: Մտողքիս մնայուն պատուէրն էր բնաւ չդաչիլ ձայնասփիւռին ալիքներու կլոր շարժիչներուն, որովհետեւ մեծ ճիգ պէտք էր ո՛չ միայն շարժիչը դարձնելը, այլ նաեւ՝ Կիրարուի կայանին ճիշդ ալիքին տեղը գտնելը: Ասիկա ամէն կիրակի կէսօրէ ետքերու կրկնուող մեր «հանդիսութիւն»-ն էր, որուն կը միանար «չուշանանք եւ մտիկ ընենք»-ի հեւքը, որպէսզի կարենայինք լսել մէկ ժամ տեւողութեամբ պատրաստուած վերոնշեալ նախադասութեամբ սկսող ռատիօժամը:

Բայց պատանիներուս համար ամէնէն հետաքրքրականը հայերէն լսելն էր, եւ այս անգամ ոչ թէ փողոցը, դպրոցը, եկեղեցին կամ ակումբը, այլ՝ ձայնասփիւռէն: Հետաքրքրական էր, որ Կիրարուին կու գար այս ձայնը, երբ Պէյրութը այդ օրերուն իր բոլոր յառաջընթացներով տակաւին չուներ ձայնասփիւռէն սփռուող հայերէն յայտագիր, եւ միայն աւելի ուշ սկսաւ Պէյրութի ձայնասփիւռի կայանէն սփռուիլ հայերէնով յայտագիր՝ օրական դրութեամբ:

Կիրակի կէսօրները յաճախ, երբ տակաւին ճաշասեղանին շուրջ նստած կ'ըլլայինք, ծնողներս կը կրկնէին՝ ըսելով. «Տեսնենք՝ այսօր ի՞նչ յայտագիր ունի Սեպուհ Աբգարեանը»: Յայտագիրը կը սկսէր Աբգարեանին մեղմ ձայնով, յստակ առողջանութեամբ ու հնչիւնով, ունէր երգի եւ լուրերու բաժինները, որոնց կը յաջորդէր «Ձեր պատուէրներու յայտագիր» բաժինը՝ հայկական, ժողովրդային եւ էսպերանտոյան երգերու գեղեցիկ փունջով: Այս ռատիօժամին ընթացքին, սակայն, կար ինծի համար անհասկնալի, անորոշ եւ քիչ մըն ալ տհաճ մասը՝ ծանուցումներուն

բաժինը, որ կը ծանուցէր «Լազի-գա» գարեջուրը՝ իրեն յատուկ երգով, թէ՛ «Ի՞նչ համեղ է Լազի-գան», եւ ատիկա կը պատահէր այն ժամանակ, երբ էշրեֆիէի Մոնթէ Նապոլեոն բարձունքին վրայ գտնուող մեր տան մօտ նոյն գարեջրատան գործարանէն ելած գարշելի հոտը մեր փողոցն ու տունը կը լեցնէր. մենք բնաւ չընկալեցինք այդ գարեջուրին հաճելի ըլլալը:

Սեպուհ Աբգարեանին ձայնը թէ՛ կ'ուրախացնէր եւ թէ՛ կը հպարտացնէր մեզ՝ մեր ականջին համար շատ հաճելի իր հայերէնով: Պէտք էր մեծնայինք, որպէսզի սորվէինք, ծանօթանայինք եւ առաւել եւս ճանչնայինք գաղութներուն հոլովոյթները. այս պարագային խօսքը կը վերաբերի կիրարահայ գաղութին եւ սփիւռքեան իրականութեան մէջ անոր ունեցած մեծ ու անժամանցելի ազգային կրթադաստիարակչական ներդրումին՝ Մելգոնեան կրթական հաստատութեան ընդմէջէն: Սեպուհ Աբգարեանին անունը նոյնացած էր հաստատութեան հետ երկար տարիներու ընթացքին ուսուցչական, մշակութային եւ գեղարուեստական կեանքին մէջ անոր ունեցած ներդրումով:

Մելգոնեան հաստատութենէն ետք Սեպուհ Աբգարեանին անունը առնչուեցաւ ԳՈՀԱՐ երաժշտական-գեղարուեստական համոյթին հետ եւ այս առիթ ընծայեց աւելի ճանչնալու գինք: Տարիներու շարունակ ինծի համար (ան)ծանօթ Սեպուհ Աբգարեան ի վերջոյ դար-

ձաւ «իրական» ո՛չ միայն իր ձայնով, այլ նաեւ՝ իր ֆիզիքական ներկայութեամբ: Չուզողիպութեամբ թէ ոչ, չեմ գիտեր, Սեպուհ Աբգարեանին հետ հանդիպում մը ունեցա՞յ կիրակի օրով, դարձեալ կէսօրէ ետք, Կիրարուի մէջ: Պատմութիւնը ինքզինք կը կրկնէր կարծէք, անցեալէն ժառանգուած եւ իրականութեան վերածուած այս «երկու կիրակիներ»-ուն միջեւ անպայման կար կայ մը. յայտագիրը ունկնդրած պատանեկան կիրակիներուն եւ 9 Դեկտեմբեր 2012-ին միջեւ գլորած ու սահած էին տարիներ, եւ մէջտեղ եկած էր նոր կեանք մը, շատ արժէքաւոր, բայց նաեւ՝ փորձառութեամբ եւ վկայութեամբ լեցուն:

Եթէ պիտի չիշեմ Սեպուհ Աբգարեանը, գինք անպայման կը չիշեմ մանկութեանս եւ պատանեկութեանս տարիներու իր յայտագիրներուն ազդեցութեան տակ ապրած կեանքիս ընդմէջէն, բայց նաեւ՝ իր այսօրուան գործով, գոր կը կատարէ ԳՈՀԱՐ համոյթին միջոցով: Այս փորձառութիւնը, որ լի է վկայութիւններով, պատմութիւններով, դառն եւ անուշ յուշերով ու տպաւորութիւններով, լի է նաեւ ազգային ինքնութեամբ, մշակոյթի եւ հաւատքի դրոշմներով: Քանի մը ժամուան ընթացքին «ըրջագայեցանք» մեր ազգային տարբեր բնագաւառներուն մէջ՝ լուսարձակի տակ առնելով շատ մը արժէքներ, միշտ վերադառնալով մշակոյթին՝ որպէս հիմք մեր կեանքին եւ անոր շարունակութեան:

Մեր ընտանիքը ծանօթ էր Սեպուհ Աբգարեանին, քանի որ անոր հայրը եղած էր հօրս ու հօրեղբօրս հայերէնի եւ մարմնակրթութեան ուսուցիչը, եւ ան յաճախ խօսած էր մեր ընտանիքին մասին: Թէեւ Մելգոնեան կրթական հաստատութեան փակումը ճնշած էր Սեպուհ Աբգարեանին վրան, բայց եւ այնպէս հաւատքի մարդ ըլլալով՝ ան հաստատած էր, որ՝ «Եթէ դուռ մը գոցուեցաւ, բայց Աստուած ինձի պատուհան մը բացաւ»: «Մեծ պատուհանը...» եղաւ իմ մասնակցութիւնս ԳՈՀԱՐ համոյթի առաքելութեան: Այդ մեծութիւնը կու գայ ԳՈՀԱՐ համոյթին կողմէ հայ ժողովուրդին տրուած մշակութային-գեղարուեստական մեծ նպաստով: Սեպուհ Աբգարեան կը գիտակցի իր ըրած գործին կարեւորութեան, երախտապարտ՝ խաչատուրեան ընտա-

նիքին, եւ Սեւակ ու Սարո Սերոբեան եղբայրներուն կազմակերպչական գործակցութեան: Ան նաեւ ունի գիտակցութիւնը, թէ մշակոյթը իւրաքանչիւր ժողովուրդի համար ինքնութիւնն է, բայց նաեւ՝ զգաստութիւն: Աչքերը վրաս սեւեւեւ, կ'երեւի ամփոփուելու ու կեղրոնանալու համար, եւ իր ապրած կեանքէն քաղուածք մը կատարելով՝ հաստատեց. «Մշակոյթը զգաստութիւն է...»:

Մեր կիրակի կէսօրէ ետքի հանդիպումը շատ աւելի երկար տեւեց, քան՝ Կիրարուի հայկական ռատիօժամի յայտագիրը: Վերջապէս, երկար տարիներ անցած էին, որպէսզի ծանօթ-անծանօթ բարեկամութիւնը եւ հանդիպումը կամրջուի. հոն կար նաեւ մշակոյթ եւ անոր արժէքներուն նկատմամբ զգաստ մնալու գիտակցութիւնը, ինչ որ անկարելի էր չափել ու համեմատել ժամերու հասկացողութեան...:

«Երկու կիրակիներուն» մէջ, ժամանակի հասկացողութեան կողքին, կար նաեւ երախտագիտութեան զգացումը. «Շնորհակալութիւն, Սեպուհ Աբգարեան, որ մեր պատանի տարիքին սորվեցուցիր զգաստ ըլլալ հայկական մշակոյթին արժէքին եւ աւանդին նկատմամբ»:

Եւ եթէ այսօր մեծ զոհողութեամբ եւ վճռակամութեամբ տակաւին կ'ուզենք ամուր պահել մեր մշակոյթն ու անոր արժէքները, ապա պէտք է գիտակցինք, որ մշակոյթը եւս մեզ զգաստ կը պահէ, կը վերածէ արթուն պահանջներու, վկաներ ըլլալու համար մեր ազգային ինքնութեան ու աւանդին եւ պահանջատիրութեան եւ հայապահպանման:

Սեպուհ Աբգարեաններս մտաւ «մեծ պատուհան»-էն, քանի որ հաւատացած էր, որ մշակոյթը մարդը, ժողովուրդը, հաւաքակալութիւնը կը զգաստանայ: Կիրարուի ձայնասփիւռի կայանին հայկական իւրաքանչիւր յայտագիրը ընդմէջէն մենք քիչ մը աւելի կապուեցանք հայ մշակոյթին. իսկ ԳՈՀԱՐ համոյթը այսօր աշխարհով մէկ իր կարեւոր մասնակցութիւնը կը բերէ հայը իր մշակոյթին եւ արժէքներուն նկատմամբ միշտ զգաստ պահելու առաքելութեան:

«Մշակոյթը զգաստութիւն է», բայց նաեւ առաքելութիւն, անցեալէն ժառանգուած, եւ որ արժէ տանիլ վաղուան եւ ապագային...

**Ձեր Մանուցումները
Վստահեցէ՛ք
«Մասիս»
Շաբաթաբերօին
T: (626) 797-7680
F: (626) 797-6863
Massis2@earthlink.net**

ԹԵՃԵՆԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
Միտով կը հրատարակ Ձեզ մեկուկու գրանուցում
Valentine's Dinner Երեկոյթին
Հայ գրականութենէն առնուած սիրային քերթուածներու,
երգերու մերկայացում մաշի սեղանի շուրջ
ՇԱԲԱԹ, ՓԵՏՐՈՒՐ 16, 2013
Երեկոյեան 7:30-իմ
ԹՄՄ ՊԵՇԿԵՐՈՒԹԻՒՐԵԱՆ ԿԵՂՈՐՈՆ
1901 N. Allen Avenue, Altadena
Հանդիսութեանը համայնուրդ՝
ԼԵԼԵԹ ԹԵՃԵՆԱՆ
Երաժշտական կազմարտօնը՝
ՍԱԼԻ ՄԱՅԻԼԵԱՆ սոփրանօ
ԳԱԳԻԿ ԲԱԳՍԵԱՆ թինոր
ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ սյուսեզիտ ըմպանակցութեամբ
Ամուսնացման
ՄԵԼՈ ԷՔԻՉԵԱՆ
ԼԵԼԵԹ ԹԵՃԵՆԱՆ
ՄԱՐԱԼ ՈՍԿԵԱՆ
Մտադի Գուկ՝ 340
Տանկիտու համարի հեռախոսակց
Սիրան Օգնայեանին 626-827-1952
Ամի Գարբալեանին 818-548-5550
Լիլիթ Գրիգորեանին 818-752-4960 Cell 818-416-1602

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՆ ՏՈՐՄԱՊԱՐԵՐՈՒ ԿԵՐԱՅԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Հարցազրույց՝ «Կարին» հայ աւանդական երգ ու պարի համոյթի ղեկավար-պարուսոյցի՝ Գագիկ Գինոսեանի հետ

«Մէրը կազմում է եւ երաժշտութիւնն արտայայտում է միեւնոյն արտանց ձգտումը դէպի անեզրն, անբաւն ու անհունը, որին խօսքերը տկար են մարմնացնելու, որին մինչեւ անգամ մտքի զիտակցութիւն չի հասնում պարզ եւ յստակ կերպով զգալու»:
Կասթօն ֆարիս»: [1]

Հարցազրույցը վարեց՝
ՎԱՐԴԻ ԳԱՆԻԷԼԵԱՆ
Մանկավարժ-Ընկերաբան

Հայաստանի «Կարին» Հայ Աւանդական Երգի-Պարի Համոյթը, իր պարուսոյց-ղեկավար Գագիկ Գինոսեանի գլխավորութեամբ, Կլէնտէյլի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ բակին մէջ Տիառընդա-ուալի կրակին շուրջ խճողուած ժողովուրդը փոխադրեց արեւմտահայաստան, աւելի ճիշդ՝ «մըր էրկիր»՝ Կարին (էրզրում), Մուշ, Տարօն-Տուրուբերան, Ալաշկերտ ու Սղերդ: Անոնք եկան մեզ մեր թմբիկէն արթննելու, մեր արեան բջիջներու յիշողութեան մէջ դարերէ ի վեր ծուարած, ու հարազատորէն ազգային պարի անթեղուած կարօտը երգելու: Աւելին, մեր հողերէն ու հայուն լեռնաշխարհէն՝ Հայկական Պարէն, անոր գոյներէն ու գաւառացիի յոգեբէն, նաեւ մեր հողի խորերէն, պտղունց-պտղունց դուրս քաշեցին ու ազգային ինքնութեան լոյսին դէմ դրօշի պէս պարզեցին մեր գոյատեւելու, ըլլալու, ապրելու կիրքն ու շունչը, ինչ որ ոգեղինացած աւանդական պարով վերայատուեցաւ մեր հողիներուն մէջ, մեր ինքնուրոյն եւ տիեզերական մշակոյթի տէր ըլլալու, մեր «հայու տեսակ»-եղած ըլլալու անխարդախ զիտակցութիւնը:

Յաճախ տեսած ենք պարախմբային բեմադրութիւններ, ուր ներդաշնակն ու համաչափ ճկունութեան միացած նազանքը գեղեցիկ բան տեսած ըլլալու գոհունակութեամբ կը շոյն մեր զգայարանքները, սակայն չեն յուզեր ու չեն շարժեր մեզ, չեն փոթորկեր մեր հողին ու միտքը այնպէս՝ ինչպէս մեր արմատներէն մեզի համոյց ձայները: «Կարին» պարախումբը ոչ միայն կը պարէր, այլ մեզ կը լեցնէր հոգեհարազատէն ժառանգուածով, կը պատմէր մեր հայու ներքին ռիթմին ու շնչառութեան մասին, մէկ պարը միւսէն տարբեր, նայած՝ թէ պարուածը ռազմապար էր թէ ծիսապար, կոծապար էր թէ Կարնոյ Շորոր, Քոչարի էր թէ Փափուռի, Եարխուշտա՞ թէ՞ Թամգարա:

Այս բոլորը կը պսակուէր Գագիկ Գինոսեանի տուած բացատրութիւններով, մեզ կը կախարդէր ու կը զարմացնէր իւրաքանչիւր պարէ առաջ իր տուած մեկնաբանութիւններով: Նախ կու տար պարուելիք պարին գաւառային շրջանը, պարատեսակը, անոր բնոյթը, այսինքն՝ ի՞նչ առիթներով մեր նախնիները կը պարէին տրուած որեւէ պար. թէ տրուած որեւէ պար ինչպէ՞ս կ'ընկալուէր եւ ի՞նչ նշանակութիւն ունէր մեր պայերուն համար, թէ թեւերու, ոտքերու որպիսի՞ դրուածք, ճկոյթներու, ուսերու, ակերու որպիսի՞ միացում, պարաքայլի ո՞րպիսի թռչկոտում ի՞նչ նշանակութեամբ է յագեցած, դէպի առաջն ու դէպի ետը, դէպի աջն ու դէպի ձախը, գլխու դէպի առաջ նետուող շարժումը ի՞նչ կենցաղային նշանակութիւն ունին եւ ի՞նչ բանի

վերարտադրումն են:
Առաջին անգամն էր, որ այսպէս կը տարագործուէր (նոյնիսկ եթէ մենք ազգագրական կարգ մը պարերու շարժաձեւերուն ծանօթ եղած ըլլայինք), մեր մտքին ու հողին առջեւ մեր պայերու կենցաղն ու անոնց աշխարհընկալման հոլովոյթը հայկական տոհմապարերու ընդմէջէն: Գինոսեանը, Կոմիտասի ուսմունքին զիտակ եւ Հայրիկ Մուրատեանի սան, ահա կը մեկտեղէր միտք/զիտութիւնը, եւ ազգային ոգիի ու ներշնչման շարժարտով մեզի կը հրամցնէր այն, որուն կարօտը ունինք. հայ ժողովուրդին անխարդախ եւ իսկական ինքնութիւնը ճանչնալու մեր անյազ ծարաւը: Հոս, Կլէնտէյլի մէջ, գէթ հոս գտնուողներուս համար, ահա առաջին անգամն էր, որ պարը կը զգենուր խորհուրդ, եւ ատով իսկ հայուն լեզուամտածողութիւնն ու հոգեխառնութիւնը կը մեկնաբանուէր պարաքայլերու ընդմէջէն: Գագիկ Գինոսեան-բանահաւաքի ցարդ բեմ հանած աւանդական պարերու յայտնաբերմամբ կը ծանօթանայինք մեր ժողովուրդի մտածելակերպին, աշխարհընկալման, հոգեբանութեան, եւ կենցաղի գանազան երեսներուն: Պիտի բաւէ աչքէ անցնել գանազան պարերու անունները, գորս գրեթէ ամբողջ պատմական Հայաստանի տարածքը կը ներառեն, ինչ որ փաստն է այն հարուստ ժողովրդական պարով յատկանշուող մշակութային հարստութեան, որ հայ ժողովուրդին է, ինչպէս՝ Թրթուկ, Քերծի, Շորոր-ձօձք, Մայրքէ, Ֆնջան, Լորկէ, Եարխուշտա, Խոշ Բիլազիկ, Շաւալի, Ռոստոմ Բագի, Մշոյ խրու, Գէօվընդ, Վեր-Վերի, Էջմիածին, Աստուածածնայ պար, Չաչանի, Գորանի, Թամուր Աղա, Մաղկաձորի, Թարս պար, Ետ ու Առաջ, Իշխանաց պար, գանազան շրջաններու Ռագ-մապարեր, Թամգարա ու Քոչարիներու առնուազն 7 տարբերակ, եւ այլն:

Այնքան դիպուկ ու խորհամուտ էին տրուած բացատրութիւնները, որ երբեմն կը տարուիս մտածելու թէ արդեօք տեղ մը, բան մը, չափազանցուած չէ՞: Փորձեցի գտնել օրինակի համար, թէ ճկոյթը, որուն մասին Գինոսեանը ըսած էր, որ այն ալ իմաստ ունի, սա ճկոյթը, որ պարերու մէջ պարզապէս որպէս շուրջպարի շղթայի օղակ, կը ծառայէ պարողները իրարու կապելու, ի՞նչ նշանակութիւն կրնար ունենալ: Ստուգեցի եւ գտայ: Ահաւասիկ. «ճկոյթը առասպելաբանական առումով կը համարուի միջնորդ, կապող, հողորդակցող օղակ՝ տարբեր անձերու, յատկապէս՝ տարբեր սեռերու, տարբեր աշխարհներու, այս եւ այն, կեանքի եւ մահուան, կենդանիներու եւ մեռածներու միջեւ, հետեւաբար ունի ծիսական որոշ արժէք»: [2] Ուրեմն ճիշդ էր Գինոսեանը, երբ կը բացատրէր ծիսական պարերէն սգապարն ու կոծապարը...: Գոհացած էի: Ուրեմն, սա պարերը պիտի հասցնեն մեզ մինչեւ նախաքրիստոնէական շրջան, մինչեւ մեր քուրմերու ծիսապարերուն...: Կը մտածեմ. մեր ընդարձակ լեռ-

նաշխարհի ժողովուրդը, եթէ ըստ իր կենցաղին կը պարէր, այսինքն իր կեանքի յոյզերն ու առօրեան կը մարմնաւորէր իր պարերուն մէջ, ուրեմն ի՞նչ կ'երգէր, ինչպէ՞ս կ'երգէր, որ այդքան յափշտակած էր Կոմիտասը, որ անգտանելի բաներ գտած ըլլալու անմարելի կիրքով, գիւղէ գիւղ, դաշտավայրէ արօտավայր անցնելով կը նօթագրէր երգի ամէն մէկ պատուիկ թէ երգապար: Թէ արդեօք Կոմիտասի երգերու ունկնդրութեան ատեն, մենք մեր մէջ իջնելու, մեր արեան հոսքով մենք մեզ ճանչնալու գաղտնիքն է, որ կը հասնի մեզի, մեր ենթագիտակիցին անըմբռնելի, անշօշափելի ուղիով...:

Գագիկ Գինոսեան պարուսոյց-պարուսոյցի հետապնդած գլխավոր նպատակը եղած է յայտնաբերել պարաքայլն անդին գտնուած այդ անհասկնալին, չըմբռնուածը, մեր արմատներէն դէպի մեզի հոսող հայու ազգային հոգեբանութիւնն ու հոգեխառնութիւնը, եւ մեզի իւրայատուկ - Գինոսեան պիտի բաւէ՝ «մեր տեսակին» իւրայատուկ-պարուսոյցին ընդմէջէն, համամարդկային, տիեզերականին տանող ուղին»:

Ահա թէ ինչու շահեկան համարեցինք հարցազրույցով մը ծանօթացնել Գագիկ Գինոսեանը, «Կարին» Աւանդական Երգի-Պարի Հիմնադիր-բանահաւաք-մանկավարժ-պարուսոյց ղեկավարը, անոր հետապնդած նպատակներն ու առաջադրած ծրագրերը, որպէսզի գէթ մօտաւոր գաղափար մը ունենայ ընթացողը վերջին 10 տարիներու ըմթացքին յառաջ տարուող աշխատանքին, պարուսոյցի մարգէններս ծառայող նորութիւններուն մասին:

Հարց. Կը խնդրենք որ ներկայացնէք դուք ձեզ: Ի՞նչ է ձեր մասնագիտութիւնը, Ո՞ր ծնած էք, ինչպէ՞ս եւ ո՞ր սկսած էք պարել: Որմէ՞ ժառանգած էք ձեր պարելու ձիրքը:

Պատի. Ծնուել եմ 1967-ին, Ախալցխայում, տոհմիկ Կարնեցիների ընտանիքում: Մասնագիտութեամբ ճարտարագէտ եմ, (cybernetics): Պարել եմ գրեթէ բոլոր ազգագրական երգի-պարի համոյթներում: Պարելու ձիրքը ժառանգել եմ իմ պապից: Մասնակցել եմ Արցախեան ազատամարտին, եղել եմ «Արծի» մահապարտների ջոկատում, ոչնչացրել եմ թշնամու երկու հրասայլ: Պատերազմից յետոյ նուիրուել եմ հայ ազգային մշակոյթը աւանդական պարերի միջոցով վառ պահելու աշխատանքին:

Հ. Երբ այդպէս վերացած կը պարէք, հետաքրքրական է ձեզ գիտելն Ետք գիտնալ, թէ որպէս արուեստագէտ, ուրկէ՞ ստացած էք ձեր ազդեցութիւնը: Ե՞րբ էք հիմնած «Կարին» աւանդական երգի-պարի համոյթը: Ո՞ր ելոյթներ ունեցած էք, ժողովրդական ճանաչում գտա՞ծ էք Հայաստան թէ այլուր:

Պ. Հաւանաբար կուհեւ էք արդէն: Շատ մօտիկից շփուելով երգիչ Հայրիկ Մուրատեանի հետ, նրանից իւրացրել եմ մի շատ կարեւոր սկզբունք, որն է՝ անաղարտ պահել հայ ազգային մշակոյց-

թը: Երկրորդ անձը, երգահան Մովսէս Համբարձումեանն է, որի յորդորով, 2001-ին հիմնել եմ «Կարին» աւանդական երգի-պարի համոյթը: Բեմ ենք հանել տասնեակ պարեր, երգեր, բայց նաեւ ներկայացրել ենք «Հայոց Երկրի Հայրիկը» եւ «Խնկահոտ էրգիր» եւ «Վարք Հայոց» ազգագրական թատերապարերը: «Կարինը» բազմաթիւ ելոյթներ է ունեցել Հայաստանում, Արցախում, Զաւախքում, Պարսկաստանում: Իսկ 2011-ի ապրիլին, մասնակցել է Սպանիոյ Պալմա դէ Մայոր քաղաքում կայացած ազգագրական պարերի միջազգային մրցոյթին եւ գրաւել առաջին տեղը:

Հ. Երգերը իրենց տարբերակները կ'ունենան, նայեա՞ծ տարածաշրջանին: Իսկ պարե՞րը, ինչպիսի՞ սկզբունքային մօտեցումով կ'ընէք ձեր ընտրութիւնը:

Պ. Սա ժողովրդական մշակոյթ է, հեղինակային գործ չէ, եւ դրա համար էլ երգը գիւղից գիւղ տարբերակում է: Նոյնն է նաեւ պարերի համար: Միմիայն Ախալցխայի մէջ, ուր Կարնեցիներն (էրզրումցիներ) են ապրում, մենք 7 տարբերակ «Ետ ու Առաջ»-ի տարբերակ ենք գրառել: Տարբերակները իրար չեն հակասում, ընտրուել է այն՝ ինչ որ երգիչի ձայնին աւելի հարազատ է եւ մեզ աւելի մօտ է, քան՝ մի այլ տարբերակ: Խօսելով տարբերակների մասին, աւելցնեմ, որ Ազգագրական ինստիտուտում զիտաշխատող Մարգարիտա Մարգահանը 17 տեսակ «Թամգարա» է գրառել:

Հ. Ձեր բանահաւաքային գրառումներուն ընթացքին ձեզի յանձնուածը Ե՞րբն է միայն, որուն վրայ դուք պար կը ստեղծէք, թէ պարերգներ են, որոնք իրենց հետ կը բերեն նաեւ պարաքայլը:

Պ. Ընդհանրապէս պարերգներ են: Դուք էլ պիտի հաւաստէք արդէն, որ հայ մշակոյթի ամենամեծ մասը կազմում են պարերգները: Սրանք հիմնականում այն երգերն են, որոնց գուգորդում են աւելի պարզ, գոտապարաքայլեր՝ Գէօվընդներ: Այսինքն, երգելու ժամանակ շատ բարդ պարաքայլեր ու պարաձեւեր, մանաւանդ բարձր թռիչքներով պարելը անհնար է:

Հ. Ի՞նչ է Շորորը:

Պ. «Էրզրումի Շորոր»ը շորորի գաղափարի ամենահարազատ եւ ամենադասական նմուշն է: Ես նա գրառել եմ Աքալցխայի շրջանի գիւղերից մէկում: Շորորը գրաբարեան հայերէնով թռչուն է նշանակում, այսինքն, աղանի, ծիտ, լորիկ, որոնք ողմնաշարի կառուցուածքի պատճառով, քայլելիս՝ կողքից կողքով են պտրտում: Շորորալ նշանակում է մարմնի առանցքի շուրջը դառնալով շարժումներ

ԿՆԿԱՆ ՀԱՄԱՐ ԻՆՉ Է ԱՌՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կին անհատը ինչպե՞ս կը նայի տղամարդուն եւ ի՞նչ կը սիրէ անոր մէջ: Ընկերագէտներու կատարած ուսումնասիրութիւններ կը պարզեն, որ կինը կրնայ իր կեանքին մեծ մասը անցնել տղամարդուն մէջ փնտռելով բազմաթիւ կէտեր եւ յատկութիւններ, որոնցմէ ոմանք կողակիցին մէջ գտնուելու առումով հիմնական եւ անզիջելի են, իսկ ուրիշներ՝ ամբողջացնող: Յատկութիւններէն մի քանին կը գլխաւորեն այդ ցանկը, որոնք հետեւեալներն են՝

*** Վեհանձնը.** Գիտակից կինը այն է, որ կը փնտռէ վեհանձն տղամարդը, կը հաւատայ որ իրենց միջեւ յարաբերութիւնը հիմնուած է առանց պայմանի փոխադարձ տարուստանալու ցանկութեան վրայ:

Ան է, որ կը մերժէ միշտ շահեր փնտրող այլ մարդը. ան առանց փոխադարձ սպասելու կ'ընդունի վեհանձն եւ ծառայասէր տղամարդը:

*** Զոհուողը.** Կինն իր բնաւորութեամբ հակում ունի զոհուող տղամարդուն հանդէպ, ան՝ որ միշտ պատրաստակամութիւն կը յայտնէ օժանդակութեան ձեռք մեկնելու եւ իրեն համար թերեւս կարեւոր համարուող հարցերը լքելու՝ կնկան սէրը շահելու ի խնդիր:

Կինը կը չարգէ այս տեսակ տղամարդը եւ կ'արժեւորէ գայն, եւ ուշիմ տղամարդը պէտք է հասկնայ կնկան մէջ այս բնութիւնը եւ հմտանայ անոր հետ վերաբերելու հարցին մէջ, որպէսզի շահի վերջինիս համակրանքն ու զոհունակութիւնը:

*** Առաջնորդը.** Նոյնիսկ եթէ կինը զօրաւոր է եւ կրնայ իր հարցերը անձամբ կարգաւորել, իրեն համար այս չի նշանակեր, թէ տղամարդը ինք պէտք է տկար կողմը ըլլայ, որովհետեւ ան կը սիրէ զօրաւոր այլ մարդը, որ նեցուկ կ'ըլլայ իրեն եւ որուն վրայ ինք կրնայ վստահիլ: Կինը կը մերժէ կրաւորական տղամարդը եւ կը ձանձրանայ առաջնորդի դերը խաղալէ, որ կեանքի բոլոր գլխաւոր պարտականութիւնները կը կատարէ: Տղամարդը պէտք է հաճոյք զգայ այս նկարագրութեամբ կնոջմով, նոյնիսկ եթէ վերջինս փորձէ այդ մէկը, որովհետեւ ուշ թէ կանուխ օրը պիտի գայ, երբ կինը պիտի թեքի առաջնորդ կողակիցի կողմը եւ այդ տղամարդը պիտի կորսնցնէ անոր յարգանքը եւ անոր կեանքին մէջ ունեցած իր դերը:

*** Ռոմանթիք սիրալիրը.** Կինը իր բնութեամբ երազկոտ է, ինչպէս բոլոր այն կիները, որոնք իրենց զգացումներով կը մտածեն քան իրենց ինքնով: Հետեւաբար, ան տեսական սէր եւ ռոմանթիզմ կը փնտռէ իր երազներու կողակիցի

յատկութիւններուն մէջ եւ կը սպասէ անկէ բխած կարօտի բոլոր նշմարները: Որքան աւելնայ կնկան սիրոյ զգացումը իր ամուսնոյն հանդէպ, կեանքը աւելի կայուն եւ երջանիկ կ'ըլլայ անոր համար, որովհետեւ սէրը ամուսնական կեանքի բալասանն է եւ կ'երաշխաւորէ անոր յարատեւութիւնը, ինչպէս նաեւ կը «մարէ» յառաջացող անհամաձայնութիւնները:

*** Հաւատարիմը.** Հաւատարմութեան հարցը կնոջ համար ճակատագրական է եւ հիմնահարց է տղամարդուն հետ իր յարաբերութեան գոյատեւման համար: Ան կը մերժէ իր կողակիցին զծով ունէ մերցակից, երբեք չի մոռնար դաւաճանութիւնը եւ հաւատարիմ անձը կը փնտռէ, ինչ ալ ըլլան իր պայմանները: Միւս կողմէ, ինքն ալ իր կարգին հաւատարմութեամբ կը մօտենայ, ու թէեւ կարգ մը պարզ վերաբերմունքներ «դաւաճանութիւն» կը համարէ, սակայն ան տղամարդուն որեւէ սխալը կը ներէ, բացի դաւաճանութենէն, որովհետեւ վերջինիս աններելի կարմիր գիծն է: Եթէ օր մը ան այդ մէկը յայտնաբերէ, ապա ամուսնական կեանքը կը վերածէ անմար կրակով դժոխքի:

*** Վայելչակազմը.** Կինը արարած մըն է, որ երեւոյթներով կը հետաքրքրուի եւ կը սիրէ իր տեսքին հոգ տանող տղամարդը, որ վայելչակազմութիւն եւ բարձր ճաշակ ցոյց կու տայ: Այլ մարդը պէտք է գիտնայ, որ կինը իրեն պէս է. ինք ինքնով կը սիրէ, մինչ կինը կ'օգտագործէ իր սիրտը, աչքերն ու ականջները, եւ իր տեսքով հոգ տանող տղամարդուն յատկութիւնը կը համարէ վերջինիս անհատականութիւնը արտայայտող յատկութիւն մը:

*** Ներողը.** Կինը կ'ատէ այն տղամարդը, որ գինք հաշուի կը կանչէ իր անցեալի սխալներուն համար եւ չի դադրիր իր գէշ կողմերուն մասին խօսելէ, եթէ գէշ կողմեր կան: Երբ տղամարդը կեդրոնանայ իր կողակիցին անցեալի բացթողումներուն եւ սխալներուն վրայ, եւ գանոնք համարէ անոր կեանքը արժեւորելու մուտք մը, կեդրոնանալով անկէ հաշիւ պահանջելու արարքին վրայ, ան պիտի ապրի տխուր իրականութիւն մը եւ կասկածը պիտի մեղցնէ անոնց կեանքին մէջ ամէն գեղեցիկ բան: Տղամարդը պէտք է աւելի վերմնայ այս մօտեցումէն, որովհետեւ այն անձը, որ չի սորվիր կեանքէն եւ անոր ընդհանրական փորձառութիւններէն, ապագային ան պիտի չունենայ գէնք մը, որուն վրայ կրնայ յենիլ՝ իր ճամբան խոչընդոտող դժուարութիւններն ու խնդիրները դիմադրելու:

*** Անկեղծը եւ յստակը.** Սու-

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ ԿԱՐԳ ԺԱՄԱՆԱԿԱՍԻԶՈՑԻ ՇՓՈՒՄԸ ԿՐՆԱՅ ԲԱՐԵԼԱԻԵԼ ՍՏԵՂՃԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԻՏՔԸ

Բնութեան բարիքները շատ են եւ անոնց մասին գրուած է հինէն ի վեր: Նոյնիսկ հնագոյն գրականութեան նմուշներուն մէջ նշուած են բնութեան գեղեցկութեան եւ օգուտներուն մասին: Նախքան բժշկութեան զարգացումը, մարդիկ բնութեան միջոցով է, որ կը փորձէին բուժել իրենց անհանգստութիւնները, ըլլան անոնք ֆիզիքական կամ հոգեկան: Ներկայիս, կարգ մը մարդիկ տակաւին կառչած կը մնան բնութեան օգուտներուն եւ կը մերժեն դեղամիջոցները: Ամէն պարագայի, կարեւոր է նաեւ ի մտի ունենալ գիտութեան եւ յատկապէս բժշկութեան բարիքները:

Նախապէս կատարուած հետազոտութիւններու համաձայն, ժամանակին մարդիկ աւելի ժամանակ կ'անցնէին բնութեան մէջ քան ներկայիս: Արդի կենցաղը առիթ չի տար, որ մարդիկ երկար ժամանակ վայելեն բնութեան գիրկը: Աւելին՝ արհեստագիտական միջոցները կը շեղեն մարդ արարածի բնութեան մէջ ժամանակ անցնելու փափաքը:

Բնութեան բարիքներուն զծով վերջերս կատարուած ուսումնասիրութիւն մը ցոյց կու տայ, թէ համակարգիչներու, բջիջային հեռաձայններու եւ այլ արհեստագիտական դրութիւններու բացակա-

յութեան, բնութեան հետ հաղորդակցութիւնը եւ շփումը մէկ ու կէս անգամ աւելի ստեղծագործ կը դարձնեն մարդ արարածին միտքը: Այս եզրակացութեան կը հասնին ամերիկացի հոգեբան՝ Տէյլիտ Սթրեթըրը եւ իր հետազոտական խումբը՝ 56 կամաւորներու մասնակցութեամբ այս զծով ուսումնասիրութիւն մը կատարելէ ետք: Ուսումնասիրութեան մասնակիցները 4-էն 6 օր կ'անցնեն Ալաբաքի, Մէյնի եւ Գոլորատոյի վայրի բնութեան մէջ, ուր արհեստագիտական դրութիւնները անհասանելի են: Ուսումնասիրութեան արդիւնքներուն համաձայն, բնութեան մէջ 4 օր անցնելը կրնայ 50 առ հարիւր համեմատութեամբ բարձրացնել ստեղծագործական կարողութիւնները:

Այս ուսումնասիրութեան արդիւնքները մտածել կու տան, թէ թերեւս այս պատճառով է, որ նշանաւոր գրողներ եւ արուեստագէտներ, ինչպէս՝ Ժորժ Խալիլ ժպրանը, Իպն Խալտունը, Յովհաննէս Թումանեանը եւ բազմաթիւ ուրիշներ իրենց գործերուն ներշնչումի աղբիւրը դարձուցած էին բնութիւնը: Լաւ կ'ըլլայ, որ յետագայում աշակերտներ իրենց պարտականութիւնները կատարեն հանրային պարտէզի մը մէջ:

որ, մթութիւնը եւ անիմանալիութիւնը, ինչպէս նաեւ կեղծաւորութիւնը յատկանիշեր են, զորս կին արարածը չի հանդուրժեր: Ան կը սիրէ պարզ եւ յստակ տղամարդը, որ իրեն զգալ կու տայ, թէ ինք բաց գիրք մըն է եւ ոչինչ կը պահէ իրմէ, հետեւաբար, ան ապահով եւ կայուն

կը զգայ, որովհետեւ այդպիսով տղամարդը իրմէ խնայած կ'ըլլայ յայտնաբերման եւ իր ետեւէն փնտռելու յոգնութիւնը: Այլ մարդը պէտք է մոտթ եւ անհասկնալի անձի դերը խաղայ, որովհետեւ կինը կ'ատէ այս անհասկնալիութիւնը եւ կը ձանձրանայ փնտռելէն:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
 Enclosed a check for (one year)
 * \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA
 \$ 100,00 (Air Mail) for Canada.
 \$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
 Address: -----
 City: ----- State: ----- Zip Code: -----
 Country: -----
 Tel: ----- Fax: -----

VISIT YOUR APP STORE AND DOWNLOAD FREE

+
=

THE FIRST ARMENIAN NEWS OUTLET APP AVAILABLE FOR ALL YOUR DEVICES

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՆԱԽՈՐԴՈՂ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԸ

Շարունակուած էջ 6-էն

ենթարկուել Սասանեան իշխանութեան կենտրոնացման քաղաքականութեան: Սասանեանները հետեւելով հին Հռոմին ցանկանում էին, որ իրենց բոլոր հպատակները պաշտեն այն աստծուն, որին պաշտում էր Շահին Շահը:

Զրուանական-գրադաշտականութեան մասին մեզ հասած հնագոյն տեղեկութիւնը գալիս է Եւրոպայի Օտտոսացու (370-300) «Աստուածաբանութեան Պատմութիւն» գրքից, որտեղ նա գրում է, որ պարսիկները Տարածութիւն/ժամանակը դիտում են որպէս նախակցը նական «հայրը» մրցակիցներ Լոյս-Արամագրին եւ Խաւար-Արիմանուսին: Աւետարանում լրիւ բացակայում է Զրուանի պաշտամունքի մասին որեւէ տեղեկութիւն, թէեւ այդ գրքով մեզ հասած խմբագրութիւնները սասանեան դարաշրջանին են պատկանում:

Սասանեան շրջանում, երբ պարսկական պալատի կողմից հովանաւորում էր գրուանական գրադաշտականութիւնը, այդ կրօնի մասին գրուած լաւագոյն քննական երկերից է Եգիպտոսի Կողբացու «Եղծ Աղանդոց»ը: Այս լաւագոյն ապացոյցն է այն փաստի, որ Վարդանանց կողմից տարուած հակադրուանական պայքարը՝ հակապարսկական գաղափարական պայքարը, իր ուժեղագոյն արտայայտութիւնն է ունեցել դեռեւս Վահրամ Ե.ի օրերին, երբ սասանեանները գահին կեց արեցին հայ Արշակունի Արտաշէս Գ. արքային: Եգիպտոսի Կողբացու նման խորթափանց իմաստասէր կրօնականներ ու ազգային գործիչներ զգում էին մօտալուտ թշնամական ալիքը ու ազգը գինում էին համապատասխան գաղափարախօսութեամբ, որը մեծապէս նպաստեց Վարդանանց կոփուածութեան ու չաղթանակին: Վահրամի որդի Յագեկըտ Բ.ն (438-457) սաստկացրեց հակաքրիստոնէական պայքարը ու հրահրեց Վարդանանց շարժումը: Աւարայրի ճակատամարտում հայերը ժամանակաւոր պարտութեան մատնուեցին: Բայց երկարատեւ պարտիզանական պատերազմում վերջնականապէս չաղթանակեցին 484ին, երբ Պերոզ Ա.-ն (459-484) հարկադրուած եղաւ Նուարսակի դաշնագրով ընդունել Վահանի բոլոր պահանջները:

Զրուանական վարդապետութիւնը, ի տարբերութիւն բուն գրադաշտականութիւնից, դուալիստական էր (ընդունում էր երկու սկզբնական սկզբունքների, գոյերի գոյութիւնը), պաշտպանում էր չարի նախատրուածութեան եւ ճակատագրականութեան սկզբունքները: Հայ հակադրուանականները հիմնաւորում էին Միակի, մէկ Արարիչի գաղափարը: Գտնում էին, որ չարը մարդկային գործունէութեան, նրան տրուած ազատ կամքի սխալ գործադրման արդիւնք է: Հայերը ապացուցում էին, որ մարդկային պատմութիւնը, իրաւագիտութեան ու բարու վարձահատուցման փաստը հերքում են ճակատագրականութեան վարդապետութիւնը, որը մարդուն պատկերում է որպէս անտարբեր, անգործունեայ ու կենդանու նման իրականութեան յարմարող էակ:

Որոշ հեղինակներ ելնելով այն փաստից, որ առաջին դարի կէսերին հայ գահին տիրացան Պար-

թեաները եզրակացնում են, որ հայ Արշակունեաց շրջանի մշակոյթն ու քաղաքականութիւնը իրենց խորքով դարձան պարսկական, որ հայ մշակոյթը դարձաւ պարսկականի տարբերակ: Հետեւաբար, եզրակացնում են նրանք, հիմքեր չկան Վարդանանց շարժման նման հակապարսկական մի հոսանքի առաջացման համար: Այս հարցադրումը սխալ է, ինչպէս տեսական մօտեցմամբ, այնպէս էլ գործնական, պատմական:

Տրդատ, հայ գահին տիրացաւ ոչ թէ հայ ազնուականութեան կամքին հակառակ, այլ նրանց համաձայնութեամբ ու օգնութեամբ: Հակառակ նրանց կամքին գահակալ նշանակելու բոլոր նախորդ փորձերը տապալուեցին: Այս պատճառով էլ Տրդատի նախարարների մեծամասնութիւնը հայկական ծագում ունէին: Մի մասն էլ իր զինակիցներին էին: Այս նոյն տրամաբանութեամբ էլ հայ Արշակունիները գիտակցօրէն նպաստեցին երկրի քաղաքակրթութեան հայացման: Պարսկական պարթեւական իշխանութեան տապալումից յետոյ նրանք վճռական դեր խաղացին Հայաստանում քրիստոնէութիւնը պետական կրօն ընդունելու գործում: Քրիստոնէութեան ընդունմամբ հայ մշակոյթը վճռական քայլ կատարեց պարսկականից տարբերելու ասպարէզում: Հայ Արշակունիները ոչ միայն նպաստեցին քրիստոնէութեան ընդունմանն ու տարածմանը, նրա աւետարանչական գործունէութեան ծաւալմանը, այլ՝ նաեւ ազգայնացրին հայ եկեղեցին: Նրանց հայ եկեղեցին բիւզանդական կայսրերի նման իրենց ստորագրած չնկատեցին: Նրանք երկուսին հաւասար հաստատութիւն համարեցին՝ մէկը պատասխանատու երկրի հոգեւոր, իմացական, իրաւական ու կրթական գարգացման, իսկ միւսը՝ քաղաքական, տնտեսական, ռազմական ու տնտեսական գարգացման համար: Երկուսը միասին պատասխանատու էին նկատում երկրի միանութեան ապահովման համար: Հայ Արշակունիները նպաստեցին հայ եկեղեցու ինքնուրոյնութեան, նրա վարչական ու տնտեսական հզօրացման:

Հայ Արշակունիները վճռական գործ կատարեցին հայ քաղաքակրթութեան արմատական վերակերտման, հարստացման ու ազգայնացման ասպարէզում, երբ պետական մասնակցութիւն ունեցան հայ տառերի գիւտին, թարգմանչաց շարժման ու մենարդատառ հայ դպրութեան ծաւալման գործում: Հայ եկեղեցու ու մտաւորականութեան հետ համագործակցելով հայ Պարթեւ պետականութիւնը անմասն չմնաց հայ նոր մշակութային քաղաքականութեան կերտման, դրա գործադրման ու Աստուածաշունչի թարգմանութեան գործում: Հայ պարթեւները կերտեցին ոչ թէ պարթեւական, այլ հայ քաղաքակրթութիւնը, հայ գրաւոր մշակոյթը, հայու նոր կերպարը: Այդ դարաշրջանից սկսեց հայ ազգային մշակոյթ կերտելու գիտակցուած քաղաքականութիւնը, տարբեր մշակութային դպրոցներ ստեղծելու գիտակցուած գործընթացը: Այդ բոլորը միասնաբար հիմք հանդիսացան հայու ազգապահպանման, հայ մշակոյթի յարատեւ գարգացման համար, հայ նոր մարդու անհատականութեան կերտման համար:

Դրանք դարձան յետագայ հայ քաղաքակրթութեան հիմքը: Դրանց վրայ խարսխուեց նաեւ Վարդանանց շարժումը, Վարդանանց հերոսների կերտումը: Վարդանանց հերոսները Մեսրոպատառ դպրոցների սաներն էին:

Սասանեանները ձգտում էին վերացնել վերջին դարերում քրիստոնէութեան ընդունմամբ, հայ տառերի գիւտով, Մեսրոպեան մշակութային քաղաքականութեան գործադրումով ու հայ գրաւոր քաղաքակրթութեամբ հայ ժողովրդի արձանագրած մեծ նուաճումները: Վարդանանք պայքարեցին սասանեան այդ քաղաքականութեան դէմ:

Վարդանանց Շարժման նպատեցին նախորդ շրջանում մարգպանական Հայաստանում տեղի ունեցած կազմակերպչական, վարչական ու ապստամբական ընդվզումները: Վարդանանք օգտուեցին Ներսէս ձիւճրակացու եւ Ապրսամ Սպանտունու ղեկավարած 419-421 ապստամբութեան փորձից: Երկրի քաղաքական ու բարոյական մթնոլորտի վրայ դրական ազդեցութիւն ունեցաւ որոշ երախտաւորների պաշտօնակոչութեան մը: Սուրբ Սահակ Պարթեւ Կաթողիկոսը վերադարձաւ Տիգրանից, թէեւ նրան հսկում էր Շմոնէլը: Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց նախ նշանակուեց Վարդաշապատի Սուրբ Կաթողիկէ եկեղեցու վերակացու: Նախարարները նրան յանձնեցին Կաթողիկոսի պատիւը: Վեց ամիսանց Մեծ Վարդապետը վախճանուեց ու աթոռ վստահուեց Սրբ. Սահակի ու Սրբ. Մաշտոցի սան Յովսէփ Հորոմեցուն: Հազարապետ նշանակուեց Վահան Ամատունին, իսկ Վարդան Մամիկոնեան երկիր վերադառնալով ստանձնեց սպարապետութիւնը: Թովմա Արծրունին (9-10

դար) ուշագրաւ տեղեկութիւն է յայտնում Սուրբ Սահակ Պարթեւ Կաթողիկոսի վերադարձի մասին: Խօսելիս.- Հայոց նախարարները միասին եկան սուրբ Սահակի մօտ, խորը հառաչանքներով ընկան նրա ոտքերը եւ խնդրեցին, որպէսզի չիջի Սրբի հանդէպ անցեալում իրենց գործած արարքները եւ վերատին տիրի Հայրապետական Աթոռը: Խոստացան ընթանալ ըստ նրա հրամանի: Բայց (Սուրբ Սահակ) չանսաց նրանց եւ (պատմեց) տեսիլքի մասին, ինչը նրանցոյց էր տուել Սուրբ Հոգին, եւ որը կատարուելու էր գալիք ժամանակներում, երբ վերանալու էին հայոց Եպիսկոպոսապետութիւնը եւ Արշակունեաց թագաւորութիւնը, քահանայապետելու էին անարժանները, ապա ընտրուելու էին սրբերը եւ դարձեալ նորոգուելու էր Հայրապետութիւնը ու նոյն Արշակունեաց գարմի թագաւորութիւնը, տեղի ունենալու էր Նեոի գալուստը, ժամանելու էր Քրիստոսը եւ (կատարուելու էր) երկնային դատաստանը, իւրաքանչիւրը հատուցելու էր ըստ իր արարքի»:

Այսպիսով, հայ իրականութեան մէջ գոյութիւն է ունեցել այն տեսակէտը, որ հայ պատմութեան ծալքերում տեղի է ունենալու «վերջին ժամանակներին» բնորոշ երեւոյթները, որ օրինապահ Եպիսկոպոսապետութեան եւ Արշակունեաց գահի տապալման յաջորդելու են կեղծերը: Վերջինների իշխանութիւնը փոխարինուելու է իրաւ կրօնապետներով եւ Արշակունի իրաւ արքաներով: Այսինքն՝ որոշ ժամանակ անց վերականգնուելու է Արշակունիների գահը: Այդ երազանքը, հեռանկարը, հայերը աչքաթող չպէտք է անեն: Վարդանանց Շարժումը այդ երազանքի իրականացման ուղիներից է:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՅՈՒՇԱՐԶԱՆ

ՈՒՍՈՒՅՉԱՊԵՏ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

Մրտաբուխ նուէրով գիրքէն օրինակ մը ստանալու համար հեռաձայնել՝

(626) 797-7680 կամ **(818) 429-2322** քիւրում

Լաբակազմ, մաքուր տպագրութեամբ, 580 էջերէ բաղկացող գիրքը: Ժողովածուն լոյս ընծայուած է Բենիամին Ժամկոչեանի նախկին սաներուն կողմէ. որպէս երախտիքի տուրք անոր ծննդեան 115 ամեակի առիթով:

Յուշարձան ժողովածուն, նաեւ իր մէջ կ'ամփոփէ իրենց սիրեցեալ տնօրէնի կրթական, մանկավարժական, ազգային-մշակութային, Պէյրութի Սահակեան վարժարանի կէս դարեայ կենսապատմը:

Յուշարձան ժողովածուն կը մատուցէ Բենիամին Ժամկոչեանի ժամանակիցներուն յուշերու ծաղկաբաղը:

Ա.Դ. ՋՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 15-ՐԴ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Շարունակում է 1-ին

ամրապնդած էին շարժային հա-
ւատքը հանդէպ իր կուսակցու-
թեան, ինչպէս եւ պատասխա-
նատուութեան գիտակցութիւնը՝
հանդէպ իր գաղափարին, ազգին
եւ հայրենիքին սատար հանդի-
սանալու պատրաստակամու-
թեան:

Կուսակցութեան Կեդրոնա-
կան Վարչութեան ներկայութեան
ու ժողովի ղեկավար Դիանի
առաջնորդութեան ներքեւ՝ կու-
սակցութեան Բայրաքի խմբային
երգեցողութեան ետ, ընդհանուր
խանդավառութեան մէջ, ժողովի
Նախագահութիւնը բացում յայ-
տարարեց պատգամաւորական
ժողովը: Ան՝ իր օրակարգին վրայ
ունէր կազմակերպչական, կանո-
նագրային, երիտասարդական,
ազգային պահանջատիրական,
բարեսիրական եւ Սփիւռք-Հայրե-
նիք կապերու սերտացման բնոյ-
թի հարցեր, որոնք երկար քննար-
կում են եղել, պատշաճ բանա-
ձեւում են որոշուելու:

Ժողովը բարձր գնահատեց
չրջանաւարտ Վարիչ Մարմնի եր-
կամեայ գործունէութեան տեղե-
կազիրը, ուր յատուկ կերպով կը
շեշտուէին կուսակցութեան սկզ-
բուն միջոցները՝ ղեկավարութեան
ազգային, հայրենի եւ ժողովր-
դավարական կառուցողական
անաչար ֆաղափականութեան կա-
պակցութեամբ:

15-րդ Պատգամաւորական
ժողովը վերահաստատել ետ իր
կուսակցութեան կազմակերպչա-
կան եւ կազմակերպչական գորա-
կայուն անցումը ապահովող
գործընթացը, զուգահեռաբար
կարեւորեց Հայրենիք-Սփիւռք կա-
պերու սերտացման անհրաժեշ-
տութիւնը:

Վերականգնեց հերոսական
Արցախին միութեամբ, բարոյա-
պէս եւ ֆաղափականապէս գորա-
կայուն հրամայական:

Ժողովը վերահաստատեց
Ցեղասպանութեան նախնային,
դատաւարտման եւ հատուցման՝
հայազգի անժամանցելի պահան-

ջատիրութիւնը, գոր պէտք է հե-
տապնդել ազգային միասնու-
թեամբ: Հոս, փակագիծ մը բանա-
լով, 15-րդ Պատգամաւորական
ժողովը շեշտեց կարեւորութիւնը
Կուսակցութեան դեռեւս 70-ա-
կան թուականներուն, Պէրոյի-
Լիբանան գումարում 11-րդ Հա-
մագումարին բանաձեւած որո-
շումը, որ կը պատգամէր ազգա-
յին միասնութեամբ հետապնդել
Ազգային Ընդհանրական Բնոյթի
Հարցերը:

Պատգամաւորական ժողովը
բարձր գնահատեց նաեւ, կուսակ-
ցութեան՝ կրթականօրէն եւ մի-
թապէս, իր կարելիութեան սահ-
մաններում մէջ, սուրիահայ տա-
րաբաղդ համայնքին օժանդակե-
լու նախաձեռնութիւնները:

Զուգահեռաբար այդ բանա-
ձեւում են որոշուել, ժողովը, նաեւ
հրամայական գտաւ հայ նորա-
հաս երիտասարդութեան մօտ
լուրջ աշխատանք մատուցելու
նպատակով գանձում մօտէն եւ
գործնապէս մասնակից դարձնել
մեր ազգային հասարակական
կեանքին, կարեւոր ապահովելու
համար սերունդներու յաջորդա-
կանութիւնը:

Օրակարգի վրայ գտնուող
համարեա թուր հարցերուն
քննարկումներուն նաեւ բանաձե-
ւում են որոշուել Բուրձնակումներ
եւ, տեղի ունեցաւ Վարիչ Մարմ-
նի ընտրութիւն: Արդարեւ, Ընկ.
Գաբրիէլ Մոյսիսեանի ատենապե-
տութեամբ՝ նորընտիր կազմին
մաս կը կազմեն հետեւեալ ըն-
կեր-ընկերուիները, Վարդան
Քէօրօղլեան, Լեւոն Մանուկեան,
Սուրէն Խուտանեան, Կէրի Սի-
նանեան, Կարինէ Տեփոյեան, Թով-
մաս Երեմեան, Միհրան Խաչա-
տուրեան եւ Կարօ Պեֆարեան:

ԱՄՆի Արեւմտեան շրջանի
Ա.Դ.Չ.Կ.-ի, 15-րդ Պատգամաւո-
րական ժողովը ընդհանուր մի-
ասնութեան մթնոլորտի մէջ իր
աւարտին հասաւ «ՏՈՒՐ ԶԵՆՔԻ
ԸՆԿԵՐ» կուսակցական մարտնչ-
գով:

Շնորհաւորանք եւ բարի երթ,
մեր նորընտիր ղեկավար մարմին:

«ԳՈՐԱՐ» ԶԱՍՈՅԹԻ ԵՐԵՒՈՅՑ

Շարունակում է 13-ին

կասկած կ'ընդունուի է երգարանի
երաժշտագիտական, պատմական եւ
բանասիրական ձեւաւորման,
խմբագրութեան եւ ներկայացման:

Հայերէն եւ անգլերէն լեզուներ-
ով «Հայեր» խորագրով պատ-
մական անհարկը խիտ գիծերու մէջ
տուած է հայ ժողովուրդի ծագումնէն
մինչեւ ներկայ օրերու հոլովոյթը:

Զանազան Ներգրանք, օտա-
րախօս հայեր կամ երաժշտաւե-
րները առհասարակ նկատի ունենա-

լով, խմբագրութեան է հայերէնով եւ
անգլերէնով: Նոյնի՛սկ երգերու
բնագրին խօսքերը տրուած են
անգլիատառ տառադարձութեամբ:
Երգերու ընտրանին, որ 101 երգերէ
կը բաղկանայ, կարելի է համարել
հայ երգերու գանձարանը: Այս եւս
ձեւում է իրենց ծնողաց՝ Արամ եւ
Գոհար խաչատուրեաններուն, որոնք
«խրախոյս հանդիսացած են, որ
իրենց մէջ արմատաւորուի հայու
ոգին ու ծլարձակի խորագրաց
սէրը հանդէպ հայ ազգային մշա-
կոյթին՝ երգ-երաժշտութեան»:

«ԱՊՐԻԼ ԿԵԱՆՔԸ... ՈՉ ԹԵ ԼՈՎ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՆԱԼ...»

Շարունակում է 8-ին

հատեց Տէր եւ Տիկ. Ժիրայր եւ
Ովաննա Տաղտէվիրէնէլ ամուլին
ստանձնելով մեծարեալի ծառայու-
թեան նուիրուած յուշամատենի
հրատարակութեան մեկենասու-
թիւնը, նաեւ շնորհակալութիւն
յայտնեց բոլոր նուիրատուներին,
որոնք գորավիզ են կանգնում «Խա-
չատուրեան» երգչախումբին եւ այլ
նպատակների համար:

Ելուցիկներ ընդմիջումին ջու-
թակահար Բենամին Գասպարեան
եւ զաւակը իրենց ջութակներով
դասական գողտրիկ երաժշտական
կտորներով զբաղեցնում էին հան-
դիսականներին:

Շնորհաւորանքի ելուցիկների
շարքը ճոխ էր Նուիրուած բրշ.
Ստեփան սրկ.-ի 50 եւ երգչախումբի
35 ամեակներին:

Հանդիսավարի հրաւերով
Ելուցիկ ունեցան՝ կարգադիր յանձ-
նախմբի ատենապետ՝ պրն. Միրի-
ճան Կիւրեղեան, «Խաչատուրեան
Դ.Դ.» երգչախումբի ատենապետ՝ բրշ.
Յակոբ. սրկ. Ծերունեանը, Պոլսոյ
միութեան հոգաբարձութեան ատե-
նապետ՝ իրաւաբան Էդուին Մի-
նասեանը, պրն. Վրամ Ծերունեա-
նը, պրն. Տարօն Կէօղլեանը, իրաւաբան
Կարէն Կէօղլեանը, նախկին հովիւ
«Խաչատուրեան
Դ.Դ.» երգչախումբի՝ Արթ. Տ. Նարեկ
Ա. Քհնյ. Մատարեանը, «Հայրե-
նիք» միութեան կողմից՝ պրն.
Յակոբ Ալեքսանեանը:

Հոյակապ մեներգերին՝ Պօղոս
Ովակիմեանը եւ Մաննիկ Մանուկ-
եանը արժանանալով ներկաների
բուռն ծափերին:

Հրաւիրուեց թեմիս նախկին
առաջնորդ՝ գեր. Տ. Վաչէ Արք.
Յովսէփեանն իր տպաւորութիւն-
ները արտայայտելու մեծարեալի
մասին: Սրբազանը յիշեց իր առաջ-
նորդութեան սկզբնական տարիներ
ի դժուար օրերը եւ բրշ. Ստեփան
սրկ.-ի ու հիմնադրուող երգչախում-
բի մասին հետաքրքիր տեղեկու-
թիւններ յայտնեց, ապա սրտագին
շնորհակարտեց պատիւն անժանաւո-
րաց խօսքերով:

Բեմ հրաւիրուեց «Խաչատուր-
եան» եւ միացեալ երգչախումբը
խմբավարութեամբ՝ բրշ. Ստեփան
սրկ.-ի եւ ձայնագրեալ երաժշտու-
թեան սիմուլի օժանդակութեամբ՝
Մաթակ Թօշիկեանի:

Երեք հայրենասիրական եւ
կրօնական երգեր կատարուեցին
հանդիսականների ծափերին ար-

ժանանալով:
Հանդիսավարի հրաւերով
ամբիոնի մօտ հրաւիրուեց օրուայ
մեծարեալը:

Նա շնորհակարտեց երգչախումբի
անդամ-անդամուհիներին երգերը
յաջող ներկայացնելու առումով եւ
միաժամանակ տեղեկացրեց, որ կո-
միտասեան Պատարագը սիմֆոնիկ
օրքեստրայի նուագակցութեամբ
խտասալիկի պիտի վերածուի, ար-
դէն իսկ մէկ տարի է աշխատանք է
տարւում եւ երաժշտութիւնն էլ
գրուել է իր սիրելի բարեկամ
Մաթակ Թօշիկեանի միջոցաւ: Այ-
նուհետեւ խօսքն ուղղելով ներկա-
ներին ասաց՝ «Կեանքիս ամենաեր-
ջանիկ օրերէն մին է, որ կ'ապրիմ
ձեզի հետ յարգելի հիւրեր եւ
փառք կու տամ Բարձրեալն Աստ-
ծուս, որ ինձի արժանի գտաւ
տեսնելու իմ յիսուն տարիներու
ծառայութեան համար կազմակերպ-
ուած այս գոյգ յոբելեանական հան-
դիսութիւնները»: Բրշ. Ստեփան
սարկաւազն իր խորին շնորհակա-
լութիւնները եւ երախտագիտու-
թիւնները յայտնեց ամենայն հայոց
կաթողիկոս Գարեգին Բ. վեհափա-
ռին, Գերշ. Յովնան Սրբազանին,
գեր. Վաչէ Սրբազանին եւ բոլոր
նրանց, որոնք դերակատարութիւն
էին ունեցել իր պարգևատրուե-
լուն եւ մեծարանքի արժանանա-
լուն: Նա նաեւ երախտագիտու-
թեամբ յիշեց ծնողներին, ուսու-
ցիչներին, շնորհակալութիւն յայտ-
նեց ընտանեկան կազմին՝ տիկ.
Նատիային եւ զաւակներին: Նա
երկար ցանկ էր պատրաստել յիշե-
լով բոլորին անհատ առ անհատ:

Գեր. Տ. Յովնան Սրբազանը իր
փակման իմաստուն խօսքի մէջ փի-
լիսոփայօրէն անդրադարձաւ կեանքն
ապրելու լի նուիրուածութեամբ հա-
ւատարիմ աստուածային արդար,
լուսաւոր եւ ճշմարիտ պատուիրան-
ներին, որոնց մէջ է կայանում
կեանքի յաւերժական յաղթութիւնը:
Ապա կրկին անգամ գնահատեց եւ
շնորհակարտեց բրշ. Ստեփան սարկա-
ւազի եւ «Խաչատուրեան Դ. Դ.»
երգչախումբի ծառայութիւնները մեր
եկեղեցուն: Այնուհետեւ արժաթի
վրայ քանդակագործուած հայոց խո-
րանը ճառագայթող հայոց խաչով
պատկերուած գեղեցիկ յուշանուէրը
յանձնուեց յոբելեանին: 50 ամեակի
պատրաստուած կարկանդակը հատ-
ուեց եւ բաժանուեց:

Բովանդակալից հանդիսու-
թիւն, վստահօրէն բոլորը գոհ յու-
շերով թողեցին սրահը:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
ՏՈՒՆՈՒՄ ԶՕՐԱՊ ԼԻՊՍԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՍ
JP MORGAN CHASE BANK, TRUSTEE

Հաճույքով կը հաղորդենք, թէ Տոլորէս Զօհրապ Լիպման Հիմնադ-
րամը նիւթապէս պիտի օժանդակէ որ հրատարակուին ընտրեալ
ա. Վարդապետական աւարտաճառեր հայագիտական նիւթերու
մասին,
բ. Հայոց հին պատմութեան երկեր հայ պատմաբաններու,
գ. 19րդ դարու եւ աւելի վաղ շրջանի հայ գրականութեան երկեր:

Ներկայացուող աշխատասիրութիւնները կրնան ըլլալ կամ հայե-
րէն կամ անգլերէն լեզուով: Եթէ գործ մը հայերէն լեզուով է, անոր
պէտք է ընկերանայ անգլերէն որակաւոր թարգմանութիւնը:
Դիմումնազիրները ներկայացնել ամէն տարուան Ապրիլ 15 եւ
Նոյեմբեր 15 թուականներէն առաջ:
Յաւելուածական տեղեկութեան եւ դիմումնազրի թերթիկ ստա-
նալու համար դիմել՝
LIEBMANN FUND-PUBLICATIONS
c/o Mr. Haigentz
1518 11th Street
Fort Lee, NJ 07024

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու եւ մանուկներու Բարբառօրային բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօզային եւ մկանային ցտեղի:
Ինքնաշարժի վնասի եւստեանքով պատճառած
վնասուածքներու բուժում:

Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐՈՊԱՅԻ ԲԱԶՄԱԿԻ ԱԽՈՅԵԱՆ ՎԼԱՏԻՄԻՐ ԵՆԳԻՊԱՐԵԱՆԸ ՈՉ ԵՄ Է

Ուրբաթ, 1 Փետրուար 2013-ի առաւօտեան, Լոս Անճելոս քաղաքին մէջ, 81 տարեկան հասակին կեանքին հրաժեշտ տուաւ Մելպոլոնի Ողիմպիական ամառնային խաղերու (1956-ին) բռնցքամարտի ախոյեան, Եւրոպայի եռակի ախոյեան եւ Սովետական Միութեան բազմակի ախոյեան Վլատիմիր Նիքոլայի Ենգիպարեանը:

Ան ծնած էր 24 Ապրիլ 1932-ին, Երեւանի մէջ: 1956 թուականին հիմնադրած էր Երեւանի պատանի բռնցքամարտիկներու հանրապետական դպրոցը, որուն անփոփոխ տնօրէնն էր մինչեւ 1995 թուականը, երբ բնակութեան համար Միացեալ Նահանգներ տեղափոխուած էր: Վլատիմիր Ենգիպարեան արժանացած է Խորհրդային Միութեան սփորտի վաստակաւոր վարպետի կոչման, իր կիրարկած մարզաձևի (բռնցքամարտ) Միջազգային անդամի, Սովետական Միութեան Աշխատանքային կարմիր դրօշի շքանշանի, Հայաստանի Հանրապետութեան վաստակաւոր մարզիչի եւ վաստակաւոր գործիչի, Հայաստանի Ազգային Ողիմպիական կոմիտէի ոսկեայ շքանշանի: ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեան եւ Ղարաբաղի նախագահ Բակո Սահակեան անուանի մարզիկին շնորհած են (2009-ին) Հայաստանի եւ Արցախի բարձրագոյն պարգևներ:

2012 թուականին, ՀԱՕԿ-ի նախագահ Գագիկ Ծառուկեանի նախաձեռնութեամբ, Երեւան հրաւիրուեցաւ «կաշիէ ձեռնոց»ի փառահեղ եւ անգուգական վարպետը: Անոր ծննդեան 80 ամեակին նուիրուած տօնական արարողութիւնը նշուեցաւ շուքով եւ, բացի անկէ, բռնցքամարտի դպրոցը անուանակոչուեցաւ իր հիմնադիրին՝ Վլատիմիր Ենգիպարեանի անունով:

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԹՈՒՎԱԿԱՆԸ ԿԸ ՄԱՅ ԱՆՓՈՓՈՒՑ

Շարունակուած էջ 1-էն

փորձէն անմիջապէս ետք, Հայաստանի բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնեաները՝ հանրապետութեան նախագահի մակարդակով, Հայրիկեանին տեսակցած էին՝ այցելելով հիւանդանոց:

«Ազատութիւն» ռատիոկայանը փորձած է ճշդել, թէ Սահմանադրական Դատարան չզիմելը Պարոյր Հայրիկեանի անձնակա՞ն որոշումն էր, թէ իշխանութիւններու յորդորով կայացուած որոշումն է:

«Այո, իր որոշումն է. կարող եմ ասել, որ մասնակցել են իր մի քանի մտերիմները, բայց ոչ Դաւիթ Բաբայան, ոչ Սերժ Սարգսեան, ոչ Տիգրան Սարգսեան իրենց ազդեցութիւնը Հայրիկեանի վրայ չեն ունեցել», - պատասխանեց Եղնուկեան:

Աւելի ուշ, Պարոյր Հայրիկեան անսպասելիօրէն միացաւ ասուլիսին: Յայտարարելով, որ հարցերու պիտի չպատասխանէ, այդուհանդերձ, արձագանքեց նախագահութեան այլ թեկնածուներու այն տեսակէտներուն, թէ ինքը իշխանութիւններուն հետ գործարքի մէջ մտած է՝ Սահմանադրական Դատարան չզիմելու համար:

«Ես բոլոր այդ թեկնածուներին ասում եմ, թող վերցնեն իրենց տարիքը, նայեն, թէ էդ տարիքում Հայրիկեանը ինչով է զբաղուած եղել, յետոյ նոր յիմարութիւններ դուրս տան», - յայտարարեց թեկնածուն:

Ինչ կը վերաբերի այն մեկնաբանութիւններուն, որ յատուկ ծառայութիւններու կողմէ Հայրիկեանին սպաննելու նպատակով ուղարկուած անձը չէր կրնար այդքան ոչ արհեստավարժ գործել, Հայրիկեան պատասխանեց,-

«Ինչ վերաբերում է նրան, թէ պրոֆեսիոնալ չէր... պատկերացնում էք դէպք, սիրելիներ, 25 սանտիմետր փամփուշտը մարդու մարմնով անցնի եւ մարդը կենդանի մնայ: Ես Տիրոջ կամքով կենդանի մնացի, բայց դա չի նշանակում, որ դիմացինը սխալ էր արել: Ինքն ինչ անելու էր արել էր, բայց հրեշտակները չթողեցին, որ դա կատարուի, որպէսզի ես՝ երեւի ինչ-որ բան կայ, որով պիտի դեռօգտակար լինեմ»:

«Եկայ ընդամէնը ցոյց տալու, որ ներկայ եմ. թող ամէն հայ իմանայ, որ ահաբեկչութիւնը հայ քաղաքական կեանքը իր բնականոն ուղուց չպէտք շեղի», - յայտարարեց Պարոյր Հայրիկեան ու վերադարձաւ հիւանդանոց:

ՄԱՐԶԻ

ՏՕՔԹ. ՄԱՆՈՒԿ ՏԻԳՐԱՆ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ (1944-2013)

Սրտի դառն կակիծով կը գուժենք մեր սիրեցեալ հօր, եղբոր, մեծ հօր եւ հարազատին՝ ՏՕՔԹ. ՄԱՆՈՒԿ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆԻ մահը որ պատահեցաւ Ուրբաթ, Փետրուար 1, 2013ին:

Յուզարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Փետրուար 9ին, 2013, կէսօրէ վերջ ժամը 2:30ին, Hollywood Hills Forest Lawn գերեզմանատան Old North Church մատրան մէջ, ապա թաղումը՝ նոյն գերեզմանատան մէջ:

Սգակիրներ՝
Զաւակը Տիգրան եւ Լիանա Քիւփէլեան եւ զաւակները Մաքսիմ եւ Մարք

Զաւակը՝ Արման եւ Սուսան Քիւփէլեան
Քոյրը Շաքէ Քիւփէլեան
Եղբայրը Կարօ եւ Սիրվա Քիւփէլեան եւ զաւակները Փաթիլ եւ Գրիգոր

Եւ համայն Հալաճեան, Մեքիքեան, Կաղինճեան, Եուսուֆեան ընտանիքները, հարազատներ եւ բարեկամներ:

Փոխան ծաղկեպակի նուիրատուութիւնները կը խնդրուի կատարել «Նոր Օր» շաբաթաթերթին:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱԸ

ՓԱՍԱՏԻԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻՒ ԸՍՍԱՐ) ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻՅԵՐՈՒ ԸՍՍԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

ՄԱՆՐԱՍԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ԵՌՈՂԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳՆԱՑՈՂ ՅԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգսի գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ քնարան, մեծ նստասեւեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թեմիսի խաղաղաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Վարձման գներն են՝	
Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	\$ 400
Long Weekend-ների համար՝	\$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	\$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	\$ 1450

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝ (818) 246-0125

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave Pasadena, CA 91104

Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով Յետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

SEROP'S CAFE

GREEK & LEBANESE FOOD

SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՆ ՏՈՐՄԱՊԱՐԵՐՈՒ ՎԵՐԱՅԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Շարունակուած էջ 15-էն

կատարել: Դասական է անով, որ ունէր 8 պարաքայլ, եւ չկար պարաքայլ որ շորոր չ'ունենար, որովհետեւ կան պարեր որոնք 6 պարաքայլից 2-ը միայն շորոր են եւ 4ը տեղաքայլ, մէկ աջ մէկ ձախ դառնալներով:

3. Իսկ միւս շորորները ինչո՞վ կը տարբերակուին իրարմէ: Կոմիտասի Յորդ հատորին մէջ փառաւոր «Շորոր» մը կայ: Եթէ թոչունի օրինակով է, ոտքերու համրանքով, աջ ու ձախ դեգերումներով է որ կը տարբերակուին իրարմէ:

Պ. Կոմիտասի նօթագրութիւններին եւ նրա գրառած Մշոյ Շորորի մեղեդիին ծանօթ եմ: Մեղեդին փրկուել է Կոմիտասի շնորհիւ, բայց պարաքայլերին ծանօթ չեմ:

3. Կրնա՞ք, հետեւելով մեղեդիին վերականգնել Մշոյ Շորորը:

Պ. Դա չի բացատրում, բայց շատ լուրջ աշխատանք է, որովհետեւ չի կարելի կամայականօրէն դա անել: Պէտք է շատ լաւ պատկերացնել թէ ընդհանրապէս ինչ է «Շորոր»-ը, պէտք է ուսումնասիրել տեղանքային բնոյթը, որովհետեւ Մուշը լեռնային եւ հարթավայրային տարածք ունի. ուրեմն նաեւ պէտք է ունենայ տարբերակներ: Մի խօսքով՝ պէտք է տիրապետել Մշոյ պարարուեստի այբուբենին, կարենալ պատկերացնելու համար տարբերակումները: Այդ երկուսի ձուլումից կարող է նաեւ ծնուել պարը, միշտ համապատասխան՝ երաժշտական նախադասութեանը: Puzzle -ի նման մի բան է, կտոր-կտոր հաւաքում ես, կարող է հարազատօրէն նոյնը չի ստեղծուել, բայց գոնէ նրա մօտաւոր պատկերը կը լինի:

3. Հայաստանի տարածքը բնակուած էր նաեւ այլ ժողովուրդներ, ինչպէս՝ քիւրտեր, թուրքեր, լազեր, ասորիներ, եւ բնակամբար եղած են պարի փոխազդեցութիւններ: Կարելի պիտի ըլլա՞յ մաքրագտել հայկականը միւսներէն:

Պ. Մենք պարտաւոր ենք ուսումնասիրել յատկապէս նոյն տարածաշրջանի բոլոր մշակոյթները, եթէ ուզում ենք յստակ պատկերացում ունենալ նախ եւ առաջ՝ այդ ամբողջի մասին: Պէտք է հետեւել Կոմիտասի սկզբունքին, որ լաւապէս ճանչնալն էր միւսները, հասնելու համար հայկականին: Պատահական չէր, որ Կոմիտասի առաջին աշխատութիւնը հայկական երգարուեստը չէր, այլ՝ ասորականը, թրքական ու քրտական էր, անկէ ետք էր միայն որ ինք սկսաւ համակարգել ու մաքրագտել հայկականը: Կոմիտասը, հիմնուելով հայերէնի լեզուահնչիւնային համակարգին, հեռացում էր երգից ինչ որ կը հակասէր հայերէն լեզուամտածողութեան եւ լեզուահնչիւնային համակարգին: Հայերէնի մէջ շեշտադրումները վերջին վանկին վրայ են. եթէ դա երգի մէջ խախտուել էր, նա այնպէս էր մշակում, որ քրտականը դուրս պոկելով, երգը դարձնում էր հայերէն, որովհետեւ ինք շատ լաւ հասկանում էր որ երգի կառուցուածքի ձեւը չպիտի հակասի լեզուի կառուցուածքին: Խօսելու ձեւի մէջ է նաեւ ժողովուրդին մտածելակերպը, երաժշտական հիմքի վրայ դրուած, եւ շեշտադրումը, այսփնքն՝ ստորակէտը, բոլոր ու կէտն ու բազմակէտը պէտք է երգի մէջ արտացոլուել, որ ճիշդ հայերէն ըլլայ: Այսօր ամենագրագէտ եւ

աշխարհահռչակ երաժիշտը դա չի անում:

3. Մի քանի Քոչարի պարեցիք: Նախ ի՞նչ է Քոչարին, եւ ընթերցողին կարելի՞ է յստակ գաղափար մը տալ այդ շատ լուրձ ու տեսնուած պարին մասին: Գաղափարական եւ մեկնաբանական ի՞նչ տարբեր կան իր:

Պ. Ուզում եմ յստակացնել մի շատ կարեւոր բան: Երկար ժամանակ, պարագէտների մօտ դա մեկնաբանում էր որպէս քոչուորների (վաչկատուն, nomade - Վ.Դ.) պար: Ես ծիծաղելի եմ գտնում սա, որ 5000-7000 տարուան կեանք ունեցող մի ազգ, իր կեանքում կէս ամիս անգամ քոչուորի կեանք չի վարել, եւ յանկարծ՝ ամենամեծ պաշտամունքի պարը՝ «Քոչարի»ն, քոչուորների պար է համարուել: Սա ցուցադրում է մարդկանց սփռութիւնը: Մարդը, որ ճանաչում է իր ազգին, եւ ուզում է հասկանալ մեր պաշտամունքային պարերը, պարտաւոր է դա անել գոլգոհեանքով անցկացնելով թռչնակերպ պարերից, ինչի ծառից, եւ տարբեր պաշտամունքային պարերից: Ըստ համբաւուր ազգագրագէտ Սրբուհի Լիսիցեանի հաւաստումներին, եւ նաեւ Կոմիտասի մէջբերումներին, պէտք է շատ յստակ ասել, որ սա խոյրի պաշտամունքին նուիրուած պար է: Խոյրի պաշտամունքը աւելի քան արտացոլուած է, սկսած՝ մեր ճարտարապետութիւնից, մեր բառապաշարից, մեր բարբառներից, սկսած՝ մեր քաղաքաշինութիւնից: Մենք Խոյր անունով քաղաք ենք ունեցել, որ հէնց խոյրի պաշտամունքի հետ է կապուած: «Խոյրակ» բառը, որ առնականութեան եւ ոյժի ցուցանիչ է, որով սիւների գլուխներն են գարդարում, եւ որի վրայ ամբողջ կանոնը է յենուած, խոյրի ուսին յենուելու գաղափարը կը կրէ: Խոյրանք, խոյրանալ բառերը Լիսիցեանի մօտ սեռային մեկնաբանութիւն ունի, էգ խոյրն տիրելու գաղափարն է: Նաեւ՝ խոյրակերպ, հոյակապ, խոյրեան՝ «ա»ն ժխտական մասնիկն է խոյ բառին, խոյրի հակառակորդ, որ հիմա որպէս թշնամի է ընկալւում:

Այս բառերի առկայութիւնը ցոյց է տալիս ինքնին, հայերի մօտ, դարեր ու հազարամեակներ շարունակ խոյրի պաշտամունքի կարեւորութիւնը: Քոչարու շարժումը, որ հայկական պարարուեստի մէջ կայ, դէպ առաջ եկող, գլուխը դէպ առաջ, խոյահարման պատկերն է: Բոլոր Քոչարիները խոյրի պաշտամունքի մշակոյթ են, եւ խոյրի խոյանքի պատկերումով պարելը, խոյին մեծարելու, մեծ պարգանքի ու պատուի արժանացնելու խորհուրդն է, որի միջոցով հայ տղա-

մարդը կը ստանայ իր առնականութիւնը: Մի պարագէտ կար, որ ոչ մի լուրջ ուսումնասիրութիւն չէր արել հայ պարարուեստում, բայց պարուստաց էր դառել, անդադար կրկնում էր ամենուրէք. «Ես գգում եմ հայ տղամարդուց, որ իր գլուխը կախ է պարում»: Սասունցին, հրգրումցին, բոլորը, Քոչարին գլուխը կախ են պարում, որովհետեւ պարելիս՝ խոյահարող կերպարանք են ընդունում, մինչդեռ օրինակ՝ «Եարխուշտա» պարում գլուխը կախ չի պարում, սա ռազմապար է:

Պէտք է անպայման ասեմ նաեւ, որ Քոչարին, խոյրի պաշտամունքից ծնուած, մի մեծ մշակութային շերտ է պարարուեստում: Ոչ մի նահանգ չկայ Հայաստանում որ մի քանի տարբերակ Քոչարի չունենայ: Քոչարու գաղափարախօսութիւնը մնում է նոյնը, խոյահարող, խոյագէտ դարձող տղամարդու առնականութիւնն է արտայայտում: Քոչարին նաեւ, պատմութենէն երիտասարդութիւն անցման ծէս է: Երիտասարդը պէտք է այնքան հասունացած լինէր, որ վերջապէս թոյլ տրուէր իրեն, որ տղամարդ դարձած եւ «Քոչարի» պարող «տղամարդկանց» շարքը մտնելու եւ նրանց հաւասարուելու իրաւունք շնորհուեր իրեն, նրանց հետ նստել-կանգնելու, նրանց հետ համայնքին վերաբերող հարցեր քննարկելու մակարդակին հասած լինէր: Սա էլ, մշակութային խորը շերտ ունեցող բան է:

3. Դուք քանիցս կրկնեցիք երեկ թէ այսօր. «դուք կարող էք հաւաքաբար խօսիլ հայերէնը, բայց դուք չէք կրնար չպարել: Հայկական աւանդական պարը ձեր արեան մէջ է, կարելի բան չէ եղ բանը չզգալը»: Կարելի՞ է խօսիլ այս մասին:

Պ. Նման հարցադրման պատասխանը պէտք է սկսել Կոմիտասից: «Պարն է արտայայտում իւրաքանչիւր ազգի քաղաքակրթութեան աստիճանը» իրաւամբ ասում էր Կոմիտասը: Պարը ազգի կենցաղի արտացոլումն է: Աֆրիկայում, օրինակ, ցեղերը ունեն իրենց կենցաղը արտացոլող, սեռային կամ որսորդական բնոյթի պարեր: Հայկականում 15-ից աւելի պարատեսակներ կան, սուգի պարից սկսած, ռազմականից, որսորդականից, մեհենականից, տաճարայինից, ծիսականներից, հարսանեկաններից, աշխատանքայինից եւ այլն: Սա ցոյց է տալիս ժողովուրդի կեանքի բազմերես խաւերը: Անգամ՝ մենք Բաֆֆի Յովհաննիսեանի շնորհիւ Պոստոնում ապրող Սիւզան Սինանեանից նօթեր ստացանք եւ էստեղ «խնամիների պար»-ը վերականգնեցինք, որ իրա գրառած 2 էջ թուանցիների պար էր եւ կոչուած էր «Շաւալի»: Սա խնամիներին ներ-

կայանալու պար է, որի շարժումների մէջ ցուցադրուած է թէ ո՞ր տոհմից են, ի՞նչ ընտանիքի են աղջիկ տալու կամ առնելու: Այս բոլորը ցոյց են տալիս այն հոգեւոր արժէքների համակարգը, որ բնորոշ են հայ ժողովուրդին, եւ պէտք է հասկանալ մեր տեղը էս աշխարհում եւ հպարտանալ անով, որովհետեւ, հիւան բազմազան, հիւան հարուստ, հիւան խորքային եւ փիլիսոփայական ասելիք ունեցող ժողովուրդները թուով շատ քիչ են:

3. Ես լսած եմ իմ Ակնցի ծնողներու, որ հարսանեկան պարերն ալ իրենց շերտաւորումները ունին, թէ երբ հարսն է պարողը, որոշ նրբութիւններ կամ արգելքներ կան. որեւէ անձ չի կրնար հարսին հետ պարել...

Պ. Մեր պայերը հաւատում էին հոգեւոր դրական եւ բացասական դաշտի ալիքների գոյութեան, եւ կը հաւատային, որ որեւէ անձ կարող է ազդել նորակազմ ընտանիքին, եւ որին պէտք չէ վարակել որեւէ դժբաղդութեամբ: Այսինքն՝ եթէ մէկը այլիցացած է, կամ մէկի ընտանիքի մէջ մահ է պատահել, կամ որեւէ ձեւով դժբաղդացած են, չեն կրնար նորահարսի հետ շփուել, նրա հետ պարել: Հարսի հետ պարողներից իւրաքանչիւրը իր գոյգի հետ է պարում, այնքան ատեն, որ նրանցից ոչ մէկին ոչ մի դժբաղդութիւն չի հանդիպել: Ամէն ինչ շողկապուած է եղել: Պար, լեզուամտածողութիւն, հաւատալիքներ, հոգեկան արժէքներ, որոնք ծնունդ են առել կենդանական աշխարհից, իրենց միջավայրից, տեղական բնութիւնից, եւ այլն:

3. Դուք շեշտեցիք նաեւ, որ պարի տեղը ու իրապարակն իսկ կ'ազդէր պարանուէր ընտրութեան վրայ:

Պ. Այո: Նոյնիսկ սրբատեղիի վայրն ու տարածքն էլ կարող էր որոշել պարի ձեւն ու բնոյթը, որովհետեւ այն հրապարակը ուր պարում էին, անպայման ազդում էր իրենց պարի ձեւի վրայ, ինչպէս՝ գերեզմաններում գտնուող լայն հրապարակը, որ սգոյ պարերի համար էր: Անգամ մեր բարբառը, մեր լեզուամտածողութիւնը, մեր սրբատեղիները, ազդում էին պարի ձեւի վրայ:

3. Սուգի պարերն ալ ենթաշերտեր ունին: Պարաքայլերը, կ'ենթադրենք, հոն ալ իրենց իմաստները պէտք է ունենային...

Պ. Ուղղակի ենթադրութիւն է, որ դէպի աջ պտտուող պարերը դրական են, իսկ դէպի ձախ գնացողները՝ բացասական: Թէ ոտնաթափի վրայ դէպ առաջ պտտելը դրական է, իսկ կրունկով գետնին տակ են պահում շարին, կամ՝ սատանին: Գալով սգոյ պարերին, դրանք մի կարեւոր դեր ունեն: Դրանց նպատակն էր պարով խաղաղեցնել հանգուցեալի հարազատները, եւ դրանից բացի, որովհետեւ հաւատում էին, եւ դեռ շատեր էլ հաւատում են, թէ հանգուցեալի հոգին 40 օր երկրի վրայ է մնում, պարում էին, որ այլեւս հանգուցեալը չանհանգստացնի իր հարազատներին: Ես Ղարաբաղի Աշան գիւղում հանդիպել եմ ազգագրագէտ Լեւոն Յարութիւնեանին, մի 80-ը անց մարդու, որ ինձ ասեց, որ իր հօր թաղման, իր 3 հօրաքոյրները «կոծապար» էին պարել: Սա լաց ու կոծ բառերից է: Լսել էի, Սգոյ պար, ողբի պար, սակայն «կոծապար» ոչ:

(Շարունակելի)